

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANA BİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

GELENEKSEL RİZE BEZİ (FERETİKO) DOKUMASININ
ÖZELLİKLERİ VE BİR ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yücel AKSU ALBAYRAK

Ankara
Ocak, 2014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANA BİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

GELENEKSEL RİZE BEZİ (FERETİKO) DOKUMASININ
ÖZELLİKLERİ VE BİR ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yücel AKSU ALBAYRAK

Danışman:
Prof. Dr. H. Güzin SUBAŞI
Yrd. Doç. Hatice DOĞRUOL

Ankara
Ocak, 2014

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yücel AKSU ALBAYRAK'ın 'Geleneksel Rize bezi (Feretiko) dokumasının özellikleri ve bir öğretim programı önerisi' başlıklı tezi 14.01.2017 tarihinde, jürimiz tarafından Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

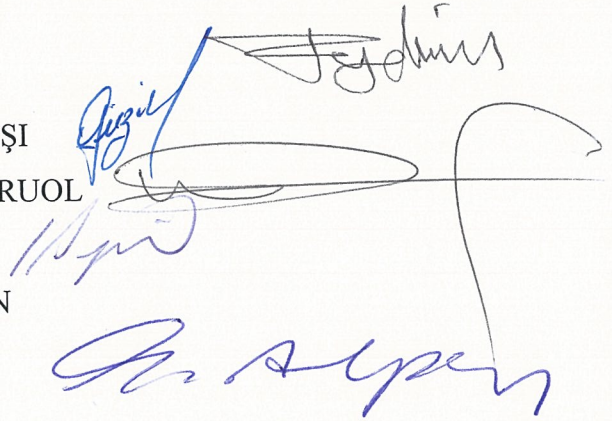
Başkan :Prof. Dr. H. Feriha AKPINARLI

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Güzin SUBAŞI

Üye (Tez Danışmanı): Yrd.Doç. Hatice DOĞRUOL

Üye : Yrd.Doç.Dr. Serpil ORTAÇ

Üye : Yrd.Doç. Dr. Gülgün BANGİR ALPAN

ÖN SÖZ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Yüksek Lisans tez çalışması olarak hazırlanılan bu çalışmada, geleneksel el dokumalarımızdan Rize bezi (Feretiko) dokuması incelenerek özellikleri belirlenmiştir. Belirlenen bu özellikler doğrultusunda teknik özellikleri bozulmadan gelecek nesillere aktarılmasına yönelik bir öğretim programı hazırlanmıştır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın problemi tanımlanmış, araştırmanın amacı, alt problemleri ve önemi açıklanmıştır, sınırlılıklar ve sayıtlılar belirlenip çalışmayla ilgili tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde el sanatları, Rize yöresi Rize bezi dokuması ile ilgili alanyazın (Literatür) çalıştırılarak elde edilen veriler ile kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde; Evren, örneklem, verilerin toplanması ve analizi açıklanmıştır. Dördüncü bölümde; Rize bezi (Feretiko) dokuma ürünlerinin gözlem sonuçları, uygulanan anket formlarından elde edilen veriler yüzdeleri hesaplanarak tablolastırılmıştır. Ayrıca Rize bezi dokuması öğretim programı önerisi bu bölümde yer almaktadır. Beşinci Bölümde çalıştırmadan elde edilen sonuçlara ve konu ile ilgili yapılan önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen danışmanlarım, Sayın Prof. Dr. Güzin SUBAŞI ile Yrd. Doç. Hatice DOĞRUOL' a bütün katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca araştırma müddetince maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Yücel AKSU ALBAYRAK

ÖZET

GELENEKSEL RİZE BEZİ (FERETİKO) DOKUMASININ ÖZELLİKLERİ VE BİR ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

AKSU ALBAYRAK, Yücel
Yüksek Lisans, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanları: Prof. Dr. Güzin SUBAŞI
Yrd. Doç. Hatice DOĞRUOL
Ocak – 2014, 146 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Rize yöresi Rize bezi (Feretiko) dokumasının teknik özelliklerini belirlemek, kullanılan araç gereçler, desen, renk ve kompozisyon özellikleri, dokumayı yapan kişilerin nitelikleri, Rize bezi dokumasının mevcut durumu, tanıtımı için yapılması gerekenleri incelemek ve bozulmadan gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak için bir öğretim programı hazırlamaktır.

Bu araştırmada, betimleyici araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler nicel yöntemlerle (Anket formları) elde edilmiştir. Araştırma, görüşmeyi kabul eden dokuma ile uğraşan 25 kişiye anket formunda bulunan soruların yöneltilmesi ile yürütülmüştür. Araştırma esnasında dokuyucuların yapmış oldukları rastgele seçilen 40 adet ürün araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu ile incelenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; Rize bezi dokuması kamçılı tezgâhlarda dokunan, çözgüsü % 100 pamuk, atkısı ise kendir ipliği olan bir dokumadır. Dokumalar düz bezayağı ve Ajur tekniği ile yapılmaktadır. Rize yöresinde dokuma Halk Eğitim Merkezi desteğiyle açılan dokuma kurslarıyla öğretilmektedir. Dokuma yapanların büyük çoğunluğu 36–40 yaş aralığında olan ev hanımlarıdır. Dokuma ile uğraşan kişilerin daha çok maddi kazanç sağlama amaçlı dokuma yaptığı belirlenmiştir. Dokuma ürünlerinin büyük bir kısmı örtü takımlarıdır. Rize bezi dokumasının ileri kuşaklara aktarılmasına yönelik hazırlanan öğretim programı da bulgular bölümünde verilmiştir. Bu bulgular ışığında Rize bezi dokumasına katkı getirebilecek ve ileride yapılacak bilimsel araştırmalara dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rize bezi (Feretiko), Kendir ipliği, Bezayağı dokma

ABSTRACT

THE CHARACTERISTICS OF TRADITIONAL RIZE CLOTH WEAVING (FERETIKO) AND A PROPOSAL OF CURRICULUM

AKSU ALBAYRAK, Yücel
Master of Science in Traditional Turkish Handicrafts Training
Thesis Advisor : Prof. Dr. Güzin SUBAŞI
Asst. Assoc. Hatice DOĞRUOL
January – 2014 , 146 pages

The purpose of this research is to determine the properties of texturing techniques of Rize cloth (Feretiko) peculiar to the region of Rize, to investigate the tools used, patterns, colours, and compositional characteristics, the qualifications of the people doing weave, the current state of the Rize cloth weave, to investigate things to do for its presentation, and to prepare a teaching program so as to ensure that it is transferred to future generations remaining intact.

In this research, descriptive research method has been used and this research was obtained by quantitative methods (questionnaires) given. This research was conducted through posing questions in the form of survey to 25 people that involved in woving and accepting to interview. 40 pieces of products that had been made by the weavers and selected randomly were researched through an information form developed by the researcher during the study.

According to the results obtained; Rize cloth weave is a kind of fabric whose warp thread is 100 % cotton and weft is heme yarn woven on flagellate looms. Weaving is done through flat plain weave and openwork techniques. The art of weaving in Rize region is taught by weaving courses opened with the support of Public Education Centers. The majority of those engaged in weaving are the housewives that are in the age range of 36 – 40. It was determined that those engaged in weaving fabrics do that so mostly for material gain. The great majority of the woven materials are cover (cloth) sets. The curriculum prepared with the aim of transferring the Rize cloth weave to the next generations is presented at the findings section. In the light of these findings, a number of recommendations that can contribute to Rize cloth weave (Feretiko) and suggestions concerning scientific researches that can be done in the future are presented.

Keywords : Rize cloth (Feretiko) , Heme yarn, Plain weave

İÇİNDEKİLER

Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	i
Ön Söz.....	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler	v
Tablolar ve Şekiller Listesi	ix
Fotoğraflar Listesi.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	4
1.4. Sayıtlılar	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. El Sanatları	7
2.2. Hammaddesine Göre El Sanatlarını Sınıflandırma	7
2.2.1. Hammaddesi (Hayvansal, Bitkisel ve Kimyasal) Lif Olan El Sanatları	8
2.2.2. Hammaddesi Ahşap (Ağaç) Olan El Sanatları	8
2.2.3. Hammaddesi Taş Olan El Sanatları.....	8
2.2.4. Hammaddesi Toprak Olan El Sanatları.....	9
2.2.5. Hammaddesi Maden (Metal) Olan El Sanatları	9
2.2.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları.....	9
2.2.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları	9
2.2.8. Hammaddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları	10
2.3. Rize İlinin Coğrafi Özelliği ve Tarihçesi	10
2.4. Rize Yöresi El Sanatları	11
2.4.1. Bakırcılık	11
2.4.2. Ağaç İşçiliği	11

2.4.3. Ağaç Oymacılığı ve Ahşap Süslemeciliği.....	12
2.4.4. Sepetçilik ve Hasır Örne	12
2.4.5. Çorap Örücülüğü	13
2.4.6. Yorgancılık.....	13
2.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tanımı ve Tarihçesi	13
2.5.1. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri.....	15
2.5.2. Rize Bezi Dokumasının Kullanım Alanları.....	15
2.5.3. Rize Bezi Dokumasında Kullanılan İplikler	16
2.5.3.1. Çözüğü İplikleri ve Özellikleri	16
2.5.3.2. Atkı İplikleri ve Özellikleri	17
2.5.3.3. Motiflerde Kullanılan İplikler ve Özellikleri.....	18
2.6. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Kompozisyon ve Motif Özelliği	19
2.7. Feretiko Dokumalarında Kullanılan Yöresel Terimler	22
2.8. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı	24
2.8.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri	25
2.9. Çözüğü Hazırlama Tanımı ve Teknikleri.....	26
2.9.1. Çözüğü Hazırlama	26
2.9.1.1. Çapraz Alma İşlemi	26
2.9.1.2. Konik Çözüğü Hazırlama	27
2.9.1.3. Düz Çözüğü Açma Makinesi ile Çözüğü Hazırlama.....	27
2.9.2. Çözüğü Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar	28
2.9.3. Çözüğü Boyu Hesaplama ve Fire Payı.....	28
2.9.4. Çözüğü Hazırlarken Oluşabilecek Hatalar	29
2.9.5. Çözüğü Levende Aktarma İşlemi.....	29
2.10. Tahar	30
2.10.1. Gücü Taharı.....	31
2.10.2. Tarak Taharı	31
2.10.3. Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar	31
2.10.4. Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi	32
2.11. Armür	32
2.12. Desen Raporu	33
2.13. Rize Bezi Bezayağı Dokuma Yapımı	33
2.14. Ajur Dokuma.....	34

2.15. Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar	34
2.16. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi.....	35
2.17. Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama.....	35
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırmanın Modeli	36
3.2. Evren ve Örneklem	36
3.3. Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi.....	37
4. BULGULAR VE YORUM.....	38
4.1. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi Dokuyucularının Özelliklerine İlişkin Bulgular	38
4.2. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi Dokuma Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	39
4.2.1. Rize Bezi Dokumacılarına Göre Rize Bezi Özellikleri.....	39
4.2.2. Rize Bezi Dokuma Örneklerine Göre Rize Bezi Dokuma Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	43
4.3. Rize Bezi Dokuyucuların Dokumaya Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	45
4.4. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Öğretim Programı Önerisi.....	45
4.4.1. Rize Bezi Dokuması Yapım Teknikleri Öğretim Programının Hedefleri Ve Hedef Davranışları	46
4.4.2. Devinişsel Hedef ve Davranışlar	49
4.4.3. Duyuşsal Hedef ve Davranışlar	50
4.4.4. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Öğretim programı Analizi	51
4.4.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı Zamanlama Çizelgesi ve Günlük Planlar	53
4.4.6. Bilgi Yaprakları	80
4.4.7. İşlem Yaprakları	104
4.4.8. Değerlendirme	115

5. SONUÇ ve ÖNERİLER	120
5.1. Sonuç.....	120
5.2. Öneriler	121
 KAYNAKÇA.....	 122
 EKLER	 124
EK 1- Anket Formu.....	124
EK 2-Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Ürünleri Bilgi Formu	127

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo	Sayfa No
Tablo 1: Rize Bezi (Feretiko) Dokuyan Kişilerin Özellikleri.....	38
Tablo 2: Rize Bezi (Feretiko) Dokuyucularının Rize Bezi Dokuma Özellikleri.....	40
Tablo 3: Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Örneklerine Göre Rize Bezi Dokuma Özellikleri	43
Şekil	Sayfa No
Şekil 1: Kilim Motifi Çizimi.....	20
Şekil 2: Tek Dirsek Çizimi	20
Şekil 3: Kilim Motifi Çizimi.....	20
Şekil 4: Kilim Motifi Çizimi.....	20
Şekil 5: Çay Yaprığı Motifi Çizimi.....	20
Şekil 6: Kilim Motifi Çizimi.....	21
Şekil 7: Kilim Motifi Çizimi.....	21
Şekil 8: Kilim Motifi Çizimi.....	21
Şekil 9: Kilim Motifi Çizimi.....	21
Şekil 10: Kilim Motifi Çizimi.....	21
Şekil 11: Kilim Motifi Çizimi.....	22
Şekil 12: Kilim Motifi Çizimi	22
Şekil 13: Kilim Motifi Çizimi.....	22
Şekil 14: Bezayağı Tahar Planı.....	30
Şekil 15: Bezayağı Armür planı.....	32
Şekil 16: Bezayağı Tahar Planı.....	96
Şekil 17: Bezayağı Armür planı.....	99
Şekil 18: Çapraz Çubuk	104
Şekil 19: Çapraza Alma	104

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf	Sayfa No
Fotoğraf 1: Sepet.....	13
Fotoğraf 2: Örgü Çoraplar	13
Fotoğraf 3: Nakışlı Rize Bezi	15
Fotoğraf 4: Çanta	15
Fotoğraf 5: Giysi.....	16
Fotoğraf 6: Pamuk ipliği	16
Fotoğraf 7: Kendir Bitkisi	17
Fotoğraf 8: Kendir İpliği.....	17
Fotoğraf 9: Kilim Motifi	20
Fotoğraf 10: Tek Dirsek	20
Fotoğraf 11: Kilim Motifi	20
Fotoğraf 12: Kilim Motifi	20
Fotoğraf 13: Çay Yapağı Motifi	20
Fotoğraf 14: Kilim Motifi	21
Fotoğraf 15: Kilim Motifi	21
Fotoğraf 16: Kilim Motifi ifi Çizimi.....	21
Fotoğraf 17: Kilim Motifi	21
Fotoğraf 18: Kilim Motifi	21
Fotoğraf 19: Gül Motifi	22
Fotoğraf 20: Kilim Motifi	22
Fotoğraf 21: Çiçek Motifi	22
Fotoğraf 22: Kamçılı Tezgâh.....	24
Fotoğraf 23: Çözü Açma Makinesi	28
Fotoğraf 24: Çözü Sarım Levendi	28
Fotoğraf 25: Çözü Levendi	30
Fotoğraf 26: Nakışlı Rize Bezi	83
Fotoğraf 27: Çanta	83
Fotoğraf 28: Giysiler.....	83
Fotoğraf 29: Pamuk İpliği.....	84
Fotoğraf 30: Kamçılı Tezgâh.....	88
Fotoğraf 31: Mekik	91

Fotoğraf 32: Masura.....	91
Fotoğraf 33: Tarak tığı ve iğne	91
Fotoğraf 34: Düz Bezayağı Dokuma	100
Fotoğraf 35: Ajur Dokuma	102
Fotoğraf 36: Çözüğü Bağlama	105
Fotoğraf 37: Dokuma Tezgâhı	105
Fotoğraf 38: Tahar Şeması.....	106
Fotoğraf 39: Masura.....	106
Fotoğraf 40: Tarak Tığı ve İğne.....	107
Fotoğraf 41: Masura.....	108
Fotoğraf 42: Mekik	108
Fotoğraf 43: Masura Sarım Makinesi	108
Fotoğraf 44: Ayaklar (Pedal)	109
Fotoğraf 45: Tutamak	109
Fotoğraf 46: Bezayağı Dokuma	109
Fotoğraf 47: Ajur Dokuma 1	110
Fotoğraf 48: Ajur Dokuma 2	110
Fotoğraf 49: Ajur Dokuma 3	111
Fotoğraf 50: Ajur Dokuma 4	111
Fotoğraf 51: Dokumayı Tezgahtan Çıkarma	112
Fotoğraf 52: Saçak Bağlama 1	113
Fotoğraf 53: Saçak Bağlama 2.....	113

1. GİRİŞ

Bu bölümünde araştırmanın problem durumuna, araştırmanın önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Türk el sanatları geleneği içerisinde köklü bir geçmişi olan dokumacılık, günümüzde de varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Çoğu yörede geçim kaynağı olmuş ve olmaya devam eden bu köklü el sanatının geleneksel özelliklerin korunması yanında, yeni ürün tasarımları ile yaşatılması ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, yeni ticaret ve ulaşım yollarının bulunması, yabancı mallara tanınan ayrıcalıklar, sanatkâr örgütlerin yozlaşması ve bozulması gibi nedenler Anadolu el sanatlarının, buna bağlı olarak da el dokumacılığının gerilemesinde en önemli etmendir (Arlı, 1990; Erdoğan, Er ve Kayabaşı, 2010). Bu gerilemenin önüne ancak yöresel el sanatlarına ilişkin alan araştırmalarının yaygınlaştırılması ile geçilebilir. Bu nedenle bu araştırmada basılı kaynaklarda yeterince yer verilmeyen Rize bezi (Feretiko) dokuması incelenmeye çalışılmıştır.

Rize bezi (Feretiko) iki numara olarak isimlendirilen ve İngiliz iplik sisteminde yaklaşık olarak 20N'e karşılığı olan kenevir ipliğinden yapılan bir dokuma çeşididir (Yağan, 1978: 83). Rize yöresinde 2 gücülü kamçılı tezgâhlarda dokunan, çözgüsü pamuk, atkısı ise Hint keneviri (Kendir) dir. Şıklığı, ter emme özelliği, dokumasının ince ve yumuşak yapıda olması, doğal klima özelliği ile sağlık için son derece önemli olması Rize bezi 'nin öne çıkan özellikleridir. Bu özelliklere sahip Rize bezi yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Sağlık için faydaları ön planda olan Rize bezi önceleri daha çok iç çamaşırı olarak kullanılmıştır. Ancak günümüzde ev tekstili, hazır giyim ve genç kızların çeyizlerinde yer alan masa örtüsü, sehpa takımı, mutfak takımı gibi ürünlerde de kullanım alanı bulmuştur (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Geçmişte Anadolu'nun hemen her yöresinde bir ata sanatı olarak uğraşılan dokumacılık bugün eski önemini ve yaygınlığını kaybetmekle beraber bazı yörelerde hala uğraşılır durumdadır. Doğu Karadeniz bölgesinde Türkiye'nin her yerinde olduğu

gibi el dokumacılığı çok eskiye dayanmaktadır. Yazılı birçok kaynaklarda Rize Bezi dokumasının yapıldığı görülmektedir. 1561 Tarihli Fermanda Kanuni Sultan Süleyman'ın kendir ve keten siparişi verdirip dokuma yaptırdığı bilinmektedir. Aynı zamanda “1777 tarihli diğer bir yazılı belgede padişahın iç çamaşırlarının Trabzon dokumalarından yaptırıldığı yazılıdır” (Arer, 1969; Yağan, 1978).

1960 yılına kadar Rize yöresinde çay ekili alanlar kendir bitkisiyle ekili olmasına karşın çayın Karadeniz bölgesine gelmesiyle birlikte kendir üretimi bitme noktasına gelmiştir. Ayrıca kendir bitkisinin farklı amaçlarla kullanılması sebebiyle üretimi devlet tarafından yasaklanmıştır. Bu nedenle günümüzde kendir ipliği Hindistan, Afganistan ve Romanya'dan ihraç edilmektedir. Bununla birlikte dokumalarda atkı, çözgü ve desenleme ipliği olarak ipek, pamuk, merserize ve floş ipliklerin de kullanıldığı görülmektedir.

Rize bezi dokumasının birçok alanda kullanımının uygun olmasına karşın yörede gerektiği kadar bilinmemektedir. Buna rağmen Rize ili dokumacılığıyla, dokuma kültürünü yeniden yaşatmaya çalışan iller arasındadır. Rize Valiliği tarafından 2003 yılında “Rize de Kaybolmaya Yüz Tutan Feretiko Dokumacılığını Yeniden Canlandırmak” adlı proje başlatılmıştır. Proje kapsamında Rize bezi 'nin “coğrafi işaret” olarak tescillenmesi için Türk Patent Enstitüsüne başvurulmuştur. 2007 yılında valiliğin bu başvurusu kabul edilerek Rize bezi “coğrafi işaret” olarak tescillenmiştir. Proje kapsamında Rize il merkezinde ve ilçelerindeki halk eğitim merkezlerinde Feretiko dokumacılığı kursları açılmıştır. Projede özel olarak üretilen 500 adet dokuma tezgâhı il ve ilçelerdeki halk eğitim merkezlerine dağıtılmıştır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2006 Yılında İyidere İlçesinde, “İyidere'ye has Rize bezi (Feretiko) modelleriyle tekstilciliğin geliştirilmesi projesi”, 2007 Yılında, Türk Tekstilinin Yeni Adı “Feretiko”, 2007 yılında, “Feretiko Tekstiline Yönelik Dokuma ve Giyim Kursu Projesi” sadece İyidere Kaymakamlığı ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yapılan projelerdir. Çayeli ilçesinde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan Rize bezi dokuma kursu da yürürlükte olan bir diğer projedir. 2004 yılında Rize Ardeşen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca uygulamaya konulan ve 60 dokuma tezgâhı ile büyük bir atölyede faaliyetlerinin yürütüldüğü "Geleneksel Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Eğitimi projesi, 2008 yılında AB Hibe Programları kapsamında "Rize Bezi Tanıtımı ve Satış Eğitimi Projesi" uygulanmaktadır (Yücel

Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Rize bezi dokuma geleneği hakkında birkaç broşür ya da makalenin dışında bilimsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hazırlanan bu çalışmayla birlikte bu alandaki eksikliğin giderilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca Rize bezi (Feretiko) dokumasının teknik özellikleri, kullanılan araç – gereçler, desen, renk ve kompozisyon özelliklerinin yanı sıra dokumanın günümüzdeki durumu ve teknik özellikleri bozulmadan ileri kuşaklara nasıl aktarılacağı bu araştırmada problem durumu olarak ele alınarak belirtilmiştir.

Rize yöresi geleneksel el dokumalarından Rize bezi (Feretiko) dokumasının mevcut durumu, kullanım alanları, kullanılan iplikler, motif, renk, desen, kompozisyon özellikleri, kullanımı ve saklama koşulları nelerdir ve gelecek kuşaklara teknik özellikleri bozulmadan aktarılmasına yönelik öğretim programı nasıl olmalıdır bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı, geleneksel Türk el sanatlarından Rize bezi (Feretiko) dokumasını araştırarak genel özelliklerini belirlemek ve teknik özellikleri bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak amacıyla bir öğretim programı hazırlamaktır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Rize bezi (Feretiko) dokuyan kişilerin özellikleri nelerdir?
2. Rize yöresi geleneksel el dokuması Rize bezi (Feretiko) dokuma özellikleri nelerdir?
 - a.Rize bezi (Feretiko) dokumacılarına göre Rize bezi özellikleri nelerdir?
 - b.Rize bezi (Feretiko) örneklerine göre Rize bezi özellikleri nelerdir?
3. Rize bezi (Feretiko) dokuyucularının Rize bezine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Rize yöresi geleneksel el dokuması Rize bezi (Feretiko) dokumasının Öğretim programı nasıl olmalıdır?

1.3. Önem

Geleneksel Türk sanatlarımızda yöresel dokuma olarak bilinen ve dünya'ya yayılma çabası gösteren Rize yöresi dokuması Rize bezi (Feretiko) , ülkemizde ve dünya'da ayrı bir öneme sahiptir. Bunun nedeni, Rize bezi (Feretiko) dokuma geleneğini sürdürmeye çalışması yanında, üretim esnasında insanın ufkunu açarak geleneksel çeşitlerinin yanında günümüz tasarımlarına göre de uyarlanarak yapılmasıdır. Diğer bir nedeni ise, farklı sektörde (Tekstil, Ev Dekorasyonu) de kullanılma olanağı bulabilmesidir.

Dünyada sanayileşme geliştikçe bazı geleneksel sanatlarımız yok olurken bazıları günümüz koşullarına uyarlanarak yeni sektörlerde yeniden hayat bulabilmektedir. Rize bezi (Feretiko), önemini kaybeden değil ancak teknolojinin son derece hızlı ilerlemesi ve üretildiği bölgenin farklı uğraşları nedeniyle öneminin azaldığı bir sanat haline gelmiştir. Osmanlı döneminde ve Türkiye'nin ilk yıllarından beri çok ilgi gören ve insanlarda merak uyandıran Rize bezi (Feretiko) dokumalarına ilişkin yapılan bu araştırma ve projelerle yeniden eski önemine ulaşması umulmaktadır.

Bu çalışmada Rize yöresi geleneksel el dokuması Rize bezi (Feretiko) teknikleri araştırılmış, özellikleri belirlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda gelecek kuşaklara öğretilmesi için bir öğretim programı hazırlanmıştır. Bu program, tekniğinin doğru olarak öğretilmesi açısından önemlidir. Türkiye'de Rize yöresi dokuması hakkında makale, sempozyum ve tanıtılma projeleri hazırlanmış, ancak bilimsel olarak bir araştırma yapılmamıştır. Bu araştırmanın; alandaki boşluğa bir katkı getireceği ve gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada;

- Araştırmada ulaşılabilen örneklerin yörenin dokuma kültürünü yansıtır niteliktedir.
- Araştırmada evreni oluşturan il merkezi araştırma alanını objektif yansıtır niteliktedir.
- Araştırmada ulaşılabilen kaynak kişilerin yörenin dokuma kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip, güveniliridir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Rize yöresi el dokuması Rize bezi (Feretiko) , Rize merkez ile sınırlıdır.
- Rize bezi dokuması yapan kişiler arasında yapılan anket, ürün incelemede kullanılan bilgi formu ve araştırma süresince çekilen fotoğraflar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Armürlü Tezgâh: 8 çerçeveden 24 çerçeveye kadar farklı hareket içeren örgülerin dokunabilmesi için numune tezgâhlardan yararlanılır. Ağızlık açılma sistemleri armürlüdür. Bu nedenle armürlü el dokuma tezgâhı olarak adlandırılır (Gürsu, Uzunöz ve Türkyılmaz, 2004: 26).

Atkı: Dokumanın eni boyunca uzanan iplik grubuna atkı denir (Aytaç, 1989: 2).

Bezayağı: En basit örgü olan Bezayağı, atkı ve çözgü ipliklerinin bir altından, bir üstünden geçtikleri bir kesişme düzeni elde edilir (Aytaç, 1989: 208).

Çözgü: Dokuma boyunca uzanan iplik grubuna çözgü denir (Gürsu,Uzunöz ve Türkyılmaz 2004: 21).

Dokuma: Dokuma iki iplik grubunun doksan derecelik bir açıyla örgü çeşidine göre bağlantı yapmasıdır (Aytaç, 1989: 1–2).

Feretiko: İki numara olarak isimlendirilen ve İngiliz iplik sisteminde yaklaşık olarak 20N’e karşılığı olan kenevir ipliğinden yapılan bir dokuma çeşididir (Yağan, 1978: 83).

Hint Keneviri (Kendir): Anavatanı Orta Asya olan kenevirin çok eski zamanlardan beri, lif ve tohumu için yetiştirildiği için bilinir. Kuvvetli topraklar ve yağışlı bölgelerden hoşlanan bitkidir. Kazık köklü olup, sapı köşeli boyu 1-4m arasındadır. Yaprakları el gibi ve 5–11 parçalıdır (Yağan, 1978: 77).

Mekik: Çözü iplikleriyle atkı ipliklerinin bağlantı yapabilmesi için, atkı ipliğinin ağızlığın içinden geçmesini sağlayan parçadır (Aytaç, 1989: 146).

Tefe: Tezgâhında tarak demirlerinin bulunduğu kısımdır. Dokuma esnasında atkı atıldıktan sonra öne çekilerek atkının sıkıştırılmasını (Aytaç, 1989: 200).

Tutamak: Mekik atma tertibatına bağlı olan kısımdır. Tutamağın çekilmesiyle birlikte mekik sağa sola hareket ederek atkının atılmasını sağlar (Aytaç, 1989: 200).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. El Sanatları

Sanat, bir duygunun, bir tasarımın veya güzelliğin ifadesinde kullanılan yöntemlerin tümü; bu yöntemler sonucunda ulaşılan üstün yaratıcılık olarak tanımlanabilir. “Sanat, karmaşık çağrışımlar yapan bir kelimedir. Bu sözcük ilk bakışta güzel sanatlar, süslemecilik, mimarlık, sarraflık, nakkaşlık, heykeltıraşlık, ressamlık, atölye, üslup, eser gibi kelimeleri çağırıştırır” (Öztürk, 1994: 123).

Sanat, insanın yeteneklerini yalnızca yarar sağlamaya yönelik amaçlar için değil, evrenin ve dünyanın sırlarına erişebilmek, bireysel bunalımlarını yatıştırmak, heyecanlarını doyurmak, başkalarına duyurmak ve sonuçta, ruhsal özlemlerine uygun düzeyde yaşayabilmek isteğiyle kullanılması ve değerlendirilmesi anlamına gelir (Kınay, 1993: 1).

El sanatı üretimi, el becerisine, geleneksel bilgi ve görgüye dayanır. Birçok dalında iş bölümü gelişmemiştir. Çoğu zaman geleneğe dayalı olarak öğrenilir. Ancak atölye içi üretimde usta önemlidir. El sanatı üretimin sanatsal yönü olduğundan ortak becerileri gerektirir ve elle yapıldığı için üretim miktarı sınırlıdır. Seri üretim değildir. Yapılan el sanatı türüne ve üretim amacına göre; kim için yapıldığı farklılık gösteren bu üretim, kişisel kullanım, çeyizlik malzeme, hediyeelik eşya, yerel istekleri karşılayan ürünler gibi çeşitlik gösterir. El sanatları üretimi, ister aile içi, ister imalathane üretimi biçiminde olsun, ara aşamalar ve koşullara göre farklı gelişmeler gösterebilir. Toplumdaki değişim ve gelişime göre yeni gereksinimlere yanıt verecek biçimde, el sanatı üretimi yeni boyutlar kazanabilir (Öztürk, 2003: 14 – 15).

2.2. Hammaddesine Göre El Sanatlarını Sınıflandırma

İnsanoğlunun var olmasıyla birlikte her dönemde o günün şartlarına uygun buldukları bütün malzemeleri ihtiyaçlarına göre kullanmışlardır. Dokumada da kullandıkları maddeleri sınıflandırmak mümkündür. Hammaddesine göre el sanatlarını Arlı (1990) şöyle sıralamıştır:

2.2.1. Hammaddesi (Hayvansal, Bitkisel ve Kimyasal) Lif Olan El Sanatları

Hammaddesi lif olan el sanatı türlerinin üretimde kullanılan ipliğin hazırlığı ve boyama işlemleri hariç tutulursa bu grup içinde yer alan ürünlerin kümelenmesi yapım teknikleri esas alınarak yapılabilir.

1. Dokuma Türleri; halı - kilim, el dokusu kumaşlar, çarpana (kolon) dokumalar
2. Örgü İşleri; çorap, kazak, eldiven, oya, dantel
3. İşlemeler; keçe işleri, el baskıcılığı.

2.2.2. Hammaddesi Ahşap (Ağaç) Olan El Sanatları

Hammaddesi ağaç olan el sanatı türlerinde yapım tekniklerinden çok ürün türü, kullanım alanı ve toplumdaki işlevi ortak özellikler olarak dikkat çekmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

1. Bir el sanatı üretiminde kullanılan araçlar (El Baskı Kalıpları, Tezgâhlar, İp Eğirme Araçları)
2. Tarım ve ulaşırmada kullanılan araçlar ve parçaları (Araba, Kağrı, Döven, Boyundurluk)
3. Günlük kullanım eşyaları ve aksesuarlar (Mutfak Araç-Gereçleri, Rahle, Tespih, Takunya, Biblo, Vazo, Ağızlık, Pipo, Baston)
4. Mimari Elemanlar (Minber, Kapı, Pencere)
5. Müzik Aletleri

2.2.3. Hammaddesi Taş Olan El Sanatları

Hammaddesi taş olan el sanatları ürünlerinin yapımında kullanılan taş türleri, kullanım alanları, yapım teknikleri gibi özellikleri göz önüne alarak kümelemek olasıdır. Bunlar:

1. Değersiz taş kullanılarak yapılan yapılar (mimari elemanlar, mezar taşları, çeşmeler)
2. Süs taşları işlemeciliği (takılar, tespihler, ağızlık, pipo, baston, aksesuarlar)
3. Mermer işleri

4. Lüle işleri
5. Oltu taşı işleri

2.2.4. Hammaddesi Toprak Olan El Sanatları

Hammaddesi toprak olan el sanatları şöyle sıralanabilir:

1. Çanak çömlek işleri (mutfak eşyaları, günlük kullanım eşyaları)
2. Çini eşyalar
3. Seramik eşyalar

2.2.5. Hammaddesi Maden (Metal) Olan El Sanatları

Hammaddesi maden (metal) olan el sanatları şöyle sıralanabilir:

1. Demirden yapılan işler (kapı tokmakları, mutfak araçları, tarım araçları, hayvan koşumları, mimari elemanlar, müzik aletleri vb.)
2. Bakır – pirinç işleri (mutfak araçları, hamam takımları, ısınma araçları, çay kahve takımları ve fincan zarfları, vazo, duvar tabakları vb.)
3. Altın – gümüş işleri (kuyumculuk, takılar, günlük kullanım eşyaları)

2.2.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları

Hammaddesi cam olan el sanatları şöyle sıralanabilir:

1. Göz boncuğu (nazar boncuğu) türleri
2. Çeşmi bülbüller
3. Vitray türleri
4. Takı ve aksesuarlar

2.2.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları

Hammaddesi deri ve hayvansal atıklar olan el sanatları şöyle sıralanabilir:

1. Saraç işleri (saraçlık)

2. Deri giyim işleri
3. Deriden yapılan günlük kullanım eşyaları (kemer, çanta, kese, sigaralık vb.)
4. Kürk giyim eşyaları ve post yapımı
5. Cilt işleri (kitap kapları)
6. Gölge oyunu tipleri
7. Tarım ve mutfak araçları
8. Kemik ve boynuzdan yapılan el sanatları
9. Deniz hayvanı artıklarından yapılan el sanatları ve aksesuar işleri

2.2.8. Hammaddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları

Hammaddesi kabuk, saz, ince dal ve sap olan el sanatları şöyle sıralanabilir:

1. Sepet örgücülüğü
2. Mobilya yapımı
3. Hububat sapları ile yapılan örgü ve süs eşyaları
4. Saz (bitkileri) kullanılarak yapılan çanta, hasır, plaj yaygısı gibi eşyalar

2.3. Rize İlinin Coğrafi Özelliği ve Tarihçesi

Rize Karadeniz bölgesinin Doğu Karadeniz bölümünde yer alan bir il olup 40 – 22 ve 41 – 28 doğu meridyenleri ile 40 – 20 ve 41 – 20 kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Karadeniz kıyısında ki kuzey batı rüzgârlarını bir ölçüde önleyen fener burnunun siper olduğu bir köy ile bu köyün çevresindeki yamaçlarda kurulmuştur. Yüz ölçümü 3920 km olup yüz ölçümü bakımından 71. sırada yer alır. Toplam nüfusu 78600 civarındadır. Rize ili Doğuda Artvin, güneyde Erzurum, güney batıda Bayburt ve batıda Trabzon illeriyle komşudur. Kuzeybatı ve kuzeyden Karadeniz ile sınırlıdır. Rize ekonomisi çay tarımına ve çay işlemesine dayalıdır. Su ürünleri ve orman ürünlerinin de ekonomiye faydası çok büyüktür. Rize'nin çayı ve son zamanlarda Rize Valiliğinin, Halk Eğitim Merkezi ve Çıraklık Eğitim Merkezinin de desteğiyle gelişme kaydedilen Feretiko dokumaları ünlüdür (Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997: 17).

Rize kelimesinin anlamı tam olarak bilinmemekle beraber Kafkas dillerinde ve İskit Türklerine ait bir sözcük olduğu düşünülmekte ve Rize'nin kelime olarak dağ eteği

anlamına geldiği belirtilmektedir. Rize'nin tarihi evresi Hititlerle başlar. Huriler M.Ö. 2000- 1800 yılında bölgeye yerleşmişler ve İ.Ö 7.yy' da da deniz yoluyla gelen Miletliler kıyıda bazı ticaret kolonileri kurmuşlardır. İ.Ö 2.yy' da Pontus krallığının, İ.Ö 1.y.y sonlarında da Roma İmparatorluğunun egemenliğine giren Rize, daha sonraları Bizans İmparatorluğu tarafından yönetilmiş bu esnada da birçok kez Sasaniler'in saldırısına uğramıştır. Bu saldırıların durdurulması için Bizanslılara yardım eden Hazarlar yöreyi Arap akımlarından da korumuşlardır. 11. yy dan itibaren Rize'ye Türkmen akınları yoğunlaşmıştır. 1071 Malazgirt zaferiyle birlikte Erzurum – Saltuklar Çoruh nehri boylarıyla birlikte Rize bölgesini hudutları içerisine almıştır. Böylece büyük Selçukluların yükselme dönemlerinde tüm Anadolu ile birlikte Rize de Selçukluların egemenliğine girmiştir (Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997: 17–18).

2.4. Rize Yöresi El Sanatları

Rize yöresinde bulunan el sanatları, Rize Halk Eğitimi Merkezinin hazırlamış olduğu kitapta şöyle sıralanmaktadır (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 22–54).

2.4.1. Bakırcılık

Rize'de günümüzde daha çok turistik amaçlı yapılan bakır dövmeciliği hem şekil bakımından hem de dövme sanatı bakımından komşu illerin bakır dövmeciliğinden farklıdır. Rize bakır dövmeciliği daha fazla işçilik isteyen ince çekiç dövmeciliğine dayanır. Başka yerlerdeki gibi iri ve seyrek darbeli değildir. Rize bakır işlemeciliğinde yayvan güğüm, kazan ve ibrik gibi eşyaların alt bağlantı yerleri geçme - dövme şeklinde daha dayanıklı olarak yapılır. Böyle yapılmayan kazan, güğüm ve ibrik gibi eşyaların alt bağlantı yerleri ters doğru şeklinde dövme yapılarak tamamlanır.

2.4.2. Ağaç İşçiliği

İklimi ve yapısı gereği çok ve değişik ağaç türlerinin yetiştiği Rize'de el sanatları konu edilince elbette ki ağaç işleri ilk akla gelen, en bol ürün veren alandır. Burada ağacın pek çok çeşitleri vardır. Bazıları çok kalındır, yekpare oyularak, oya gibi işlenerek kap, kacak ve eşya yapılır. Bazıları yumuşaktır, kolay işlenir, bazılarının

sertliğinden ve ağır olmasından yararlanılır. Kızılağaç, kestane, ceviz, köknar, gürgen, dişbudak, ıhlamur, fındık, komar, armut, kiraz başlıca ağaç çeşitleridir. Bu kadar çeşitli malzemeyi kullanarak, değişik eşyalar yapan ustanın da çok maharetli ve yetişkin olması gerekir. Ağaç işleri ustası, sadece bu bölümde geçen işleri değil bunun yanı sıra evleri ve camileri de yapmakta; oymacılık ve ağaç süsleme sanatlarında da ustalığını ortaya koymaktadır.

2.4.3. Ağaç Oymacılığı ve Ahşap Süslemeciliği

Rizeli, ev, cami ve nayla gibi yapılarını yaparken sadece ihtiyacını gidermekle kalmamış, bunların güzel olmasını da istemiştir. Devrin ustaları eserlerini yaparken bu yapılarda simetri ve mükemmellik gibi estetik unsurları ihmal etmemişlerdir. Ağaç oymacılığı ve ahşap süslemeciliği genellikle ahşap ev eşyalarında, camilerde, evlerde, nayla (Serender veya seslender) gibi yapıların çeşitli bölümlerinde kullanılmıştır. Ev eşyalarında şimşir, armut, dut gibi sert yapılı ağaçlar tercih edilmiştir. Ev, nayla ve camilerde ceviz, kestane, karaağaç ve kiraz kullanılmıştır.

2.4.4. Sepetçilik ve Hasır Örmek

Rize yöresinin engebeli arazi yapısı yüzünden taşımacılığın büyük bir bölümü sırtta, sepetle yapılmaktadır. Sepetin çeşitli şekilleri olmakla birlikte genelde iki ayaklıdır ve sırtta alınması için iki bağı vardır. Kestaneden yapılanları daha dayanıklı olsa da büyük çoğunluğu fındık ağacından yapılmaktadır. Hasır ise mısır koçanının yaprağından veya saz bitkisinden örülerek yapılır. Eskiden beri iskemle örücülüğü mevcuttur. 1940'larda ise daha da geliştirilerek atölyeler açılmış, hasır koltuklar, çantalar vs. örülmüştür. Ancak şimdilerde birkaç kişi dışında bu meslek de terk edilmiştir. Bugün bu mesleği yapan kişiler söğüt çubuğu da kullanarak plaj ve piknik sepetleri örüp, turistik eşya olarak satışa sunmaktadır.

Fotoğraf 1: Sepet

Fotoğraf 2: Örgü Çoraplar

2.4.5. Çorap Örücülüğü

Çorap, özellikle de Hemşin çorabı, aranan el sanatlarındandır. Çeşit, model ve desen açısından zengin bir el sanatı ürünüdür. Temelde iki ve tek telli diye ayrılır. Tek telli olanlar, yani renksiz olanlar genelde erkek içindir ve boyları fazla uzun olmaz. Bayan çoraplarının da kısa olanı vardır, ama genelde uzundur. Eskiden doğal boyalarla boyanan yün iplerden yapılan çoraplar günümüzde daha çok orlon iplerle aynı geleneksel desenlerde örülmektedir.

2.4.6. Yorgancılık

Rize'de yorgancılık açısından çok zengin bir repertuarla karşılaşmaktadır. Rize merkez çarşısında yirmiyi aşkın dükkân ile yorgancılar çarşısı bu konuda tanıklık etmektedir. Aynı zamanda atölye olarak kullanılan dükkânlarda değişik malzemeye, değişik boyut ve süslemelere sahip yorganlar dikilmektedir. Genellikle yüzü ve astarı farklı kumaştan örneğin ipek atlas, mermerşahi, basma vb. gibi kumaşlardan hazırlanan yorgan kılıflarının ya pamuk ya da yünle doldurulduğu, tek dikişle dikildiği ve ağırlıkla çift kişilik yorgan yapıldığı görülmektedir(Web:<http://www.biriz.biz/rize/elisleri.htm/24> Şubat 2012' de alınmıştır).

2.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tanımı ve Tarihçesi

Geçmişte Rize'de en yaygın el sanatı dokumacılıktır. Kenevir ipliğinden dokunan bu bezler, genellikle iç çamaşırı yapımında kullanılmıştır. Dokunan Rize bezi

ürünleri dış ülkelere ihraç edilmiştir. Ancak Cumhuriyet döneminde kenevir üretiminin yerini giderek çay üretimine bırakması, dokumalarda kullanılan Hint keneviri (Kendir) bitkisinin kötü amaçlarla kullanılması sebebiyle yasaklanması, ilde dokuma yapılmasını bitirme noktasına getirmiştir. Bu olumsuzluklara rağmen günümüzde desteklenen projelerle Rize bezi dokuması yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Hint keneviri (Kendir) ipliği ile dokunan bezler teri çabuk kuruttuğu için son derece sağlıklıdır. Genel olarak Rize bezi diye bilinen bezlerde (Feretiko, Keten, Şut bezi) daha çok kenevir ipliği, kimilerinde de pamuk ipliği kullanılmaktadır. İl dışından sağlanan pamuk ipliği ile peştamal ve peçete, hayvancılıkla geçinen dağ köylerinden sağlanan yün ipliği ile şal denilen kaba kumaşlar dokunmuştur. Rize bezi Hint keneviri (Kendir) ipliği ile kamçılı tezgâhlarda dokunan, Rize kültürüne ait yörede dokunan bir bez türüdür. 1960'lı yıllarda çayın Rize'ye gelmesinden önce Rize'de hemen her evde bir Rize bezi tezgâhı bulunmaktaydı. Günümüzde çay bitkisinin doldurduğu alanlarda daha önce Hint keneviri (Kendir) bitkisi ekiliydi. Hint keneviri (Kendir) bitkisinden ip çıkarma işleminin oldukça zor ve zahmetli olduğu bilinmektedir. Nisan ayının ortalarına doğru mısır ekimiyle birlikte humuslu toprağa ekilen kenevir tohumları Ağustos ortalarına doğru bir buçuk - iki metreye ulaşınca hasat edilmektedir. Hasat edilen Hint keneviri (Kendir) ağaçları birkaç gün kabuklarının gevşeyip soyulmaya müsait hale gelmesi için yağmur altına bırakılıp gevşemesi sağlanmaktaydı. Rize'nin nemli ve yağışlı iklimi keneviri istenilen hale getirme yönünden gayet uygundur. Güneşte ağarıp yağmurda gevşeyen çubuklar soyulduktan sonra her köyde bir ya da iki tane bulunan tokmaklarda dövülerek taraktan geçirilip ip halini almaktadır. İp haline getirilen kendir liflerinin sarılması için çıkırık kullanılırdı. İplerin yumaklanmasıyla hazırlanan çözümler ile kamçılı tezgâhlarda dokunup bez haline getirilmiştir. Kumaş kalitesi, sağlıklı olması ve zarafetiyle gerek giyim alanında gerekse üzerine işleme yapılmak suretiyle kullanılmaktadır. Kendir ipliği pamuk gibi hidrofil (suyu seven) bir iplik olmasının yanı sıra suyu uzaklaştıran ve sürekli serinlik sağlayan bir iplik türüdür. Bu iplikten yapılan dokumalar gerek serin bir tuşe (dokunuş) sağlaması sonucu sıcaklarda bunaltmazken suyu veya teri çabucak buharlaştırması nedeniyle de hastalıklara karşı koruma özelliği sağlamaktadır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.5.1. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri

Dokuma kumaşların bağlantı türünün ve raporunun tespit edilmesi için kumaştaki atkı iplikleri sökölerek çözgü ipliğinin çözgü yükseltimlerine ve çözgü indirimlerine bakılır ve bunlar desen kâğıdına işaretlenir. Desen kâğıdı olarak kareli kâğıt ya da milimetrik kâğıt kullanılmaktadır. Kareli kâğıdın üzerindeki dikey sütunlar çözgü, yatay sütunlar ise atkı olarak düşünölür. Bir dokuma kumaşın patronu, desen kâğıdına aktarılırken hareket noktası çözgü ipliğidir. Atkı iplikleri tek tek sökölür. Çözgü ipliklerinin, atkı ipliğinin üstünde olan noktalar desen kâğıdına dolu, altında olduğu noktalar ise boş olarak işaretlenir. Bu işleme aynı çözgü hareketleri tekrarlanıncaya kadar devam edilir. Böylece dokuma kumaşın raporu çıkarılmış olur (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 18 – 19).

Rize bezinin çözgüsünde 24 numara, atkısında ise 30 numara pamuk ipliği kullanılmaktadır. Dokumanın cm²' de 18 çözgü ipliği ve atkısının da 20 atkı ipliği olmasına dikkat edilmektedir. Kumaşın düzgün ve kaliteli olması için tek elden çıkmasına dikkat edilir. Kumaşta kullanılacak iplik tek kat ve bükümlü olmalıdır. Uzun süre kullanım için ideal sağlamlığa sahip olmalıdır. Yıkama haslığı kuvvetlidir diğerk dokumalar yıkandıkça solarken Feretiko dokumaları beyazlamaktadır.

2.5.2. Rize Bezi Dokumasının Kullanım Alanları

Rize bezi genel olarak iç giysisi, gömlek, pantolon, sargı bezi, dolaylık, peşkir, mendil, tölbent olarak da kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra masa örtüsü, vitrin takımı, perde, töl, yatak örtöleri olarak da kullanılır. Günümüzde dekoratif süsleme unsuru ve ayrıca yaz aylarında giysi olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 3: Nakışlı Rize Bezi

Fotoğraf 4: Çanta

Fotoğraf 5: Giysi
(Web. www.feretiko.com.tr 19 Ocak 2012' de alınmıştır).

2.5.3. Rize Bezi Dokumasında Kullanılan İplikler

Rize bezi dokumasında kullanılan iplikleri çözgü, atkı ve desenlemede kullanılan iplikler olarak üç bölümde belirtilmiştir. Bunlar:

2.5.3.1. Çözgü İplikleri ve Özellikleri

Çözgü ipliğinde kullanılan ham madde pamuk ipliğidir. Genelde ham pamuk ipliği kullanılır. Bazı sanayi kuruluşlarında çözgü ipliğinde merserize pamuk ipliği de kullanılmaktadır. Çözümler tezgâhlarda, istenilen en ebatlarına göre hazırlanır. Rize bezinin en ebatları 35 mm, 45 mm, 60 mm, 95 mm ölçülerinde yapılmaktadır.

Fotoğraf 6: Pamuk ipliği

2.5.3.2. Atkı İplikleri ve Özellikleri

Atkı ipliğini hazırlama dokumada uygulanan son hazırlık işlemidir. Çözgünün dokuma tezgâhı üzerinde taharlanmasından sonra hazırlanan atkı ipliği masuraya sarılarak mekiğe yerleştirilir. Rize bezi dokumalarda kullanılan atkı ipliği kenevir ipliğidir.

Atkı ipliğinin çözgü ipliklerinin oluşturduğu ağızlıktan mekik yardımıyla atılabilmesi için masura adı verilen makaralara sarılması işlemine “atkı hazırlama” denir. Bu işlem elle yapılabileceği gibi masura sarma aparatlarıyla da yapılmaktadır. Atkı atılırken masuranın mekik içinde rahatça dönmesi ve atkıyı salması gerekir. Bu sebeple masuraya atkı sarılırken ipliklerin masura üzerinde iki tarafa toplanmaması ya da bombe oluşturmaması gerekir. Atkı ipliği masuraya paralel bir şekilde iplikler üst üste bindirilmeden sarılmalıdır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Fotoğraf 7: Kendir Bitkisi

Fotoğraf 8: Kendir İpliği

Rize bezi hammaddesini oluşturan kendir aslında sınaî bir bitki olarak Rize dışında da üretilebilmektedir. Tohumu yağ üretimi için değerlendirilen kendir elyafından ağırlıkla halat, ip, sicim üretilir. Rize ikliminin az güneşli ve çok yağmurlu olması liflerin sertleşmesine engel olduğundan Rize de yetişen kendir bitkisinden elde edilen liflerden çok ince iplik bükülebilmekte ve bununla da oldukça ince, ancak inceliğine, narin görüntüsüne rağmen dayanıklı, dokunulduğunda tuşesi kıvamında ve hepsinden önemlisi teri emebilen insan sağlığına yararlı bez dokunabilmektedir (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Rize’de bolca bulunan ırmak ve dere sularındaki kireç oranının 4 dereceden düşük olması ve ozon seviyesi yüksekliğinin kasarlamada bezlerin beyazlatılmasına olan etkisi önemli rol oynamaktadır. Kenevir’in farklı amaçlarla kullanılması sonucu üretimi yasaklanınca, bugün Rize bezi üretebilmek için eğer kontrollü üretim izni

çıkılmazsa, Hindistan, Romanya, Afganistan'dan kendir elyafı veya ipliğini ithal etmeye devam etmek zorunda kalınacaktır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Kenevir (Kendir): Anavatanı Orta Asya olan ve ilk olarak M.Ö. : 3000 yıllarında Çinliler tarafından yetiştirildiği ileri sürülen kenevirin, lif ve tohumu için yetiştirildiği bilinir. “Kuvvetli topraklar ve yağışlı bölgelerden hoşlanan bir bitkidir. Kurak yerlerde sulama ile de yetiştirilebilir. Kazık köklü olup, sapı köşeli boyu 1 – 4 m. arasındadır. Yaprakları el gibi ve 5 – 11 parçalıdır. Ekimine, ilkbaharda don tehlikesi geçince başlanır. Alt yaprakları sarardığı anda da devşirilir. Keten gibi saplarından lif elde edilir” (Yağan, 1958: 77). Dört çeşidi vardır:

Bilinen Kenevir: Rusya, Almanya, Fransa ve diğer Avrupa memleketlerinde yetişir.

Bologna Keneviri: Yalnız İtalya, Yugoslavya ve Macaristan'da yetişir.

Küçük Kenevir: Bunlar İtalya'nın bazı yerleri, genellikle Tuskani ve Arlo vadisinde yetişir.

Çin Keneviri: Yalnız Çin'de yetişir. Aynen keten özelliğindedir. Lifleri daha sert ve çeşitlidir.

Hint keneviri (Kendir) “Lif ve tohumundan yararlanmak amacı ile yetiştirilen bu kültür bitkisinin, ketende olduğu gibi, liflerinden faydalanmak için yetiştirilenlere “Lif Keneviri”, tohumundan faydalanmak için yetiştirilenlere de “Tohum Keneviri” denir. Ayrıca, erkek ve dişi çiçekleri ayrı ayrı bulunduğundan Erkek Kenevir ve Dişi Kenevir diye ayırım yapılmaktadır” (Yağan, 1958: 78).

2.5.3.3. Motiflerde Kullanılan İplikler ve Özellikleri

Yörede desenleme ipliği olarak merserize kullanılmaktadır. Merserize kimyevi yöntemlerle parlaklaştırılmış pamuk ipliği anlamına gelmektedir. Pamuk ipliklerini bu şekilde parlatmaya “merserize etme”, böyle iplerle dokunmuş kumaşlara da “merserize kumaşlar” adı verilir. Ayrıca bu iplikler, özellikleri ve görünüş bakımından ipeğe çok benzediğinden, üretim ve pazarlama sırasında, ürünlerin üstüne merserize olduklarını belirten ibareler konulur. Merserize ipliği Rize yöresinde eğitim verilen kurumlarda sıklıkla kullanılmaktadır. Merserize ipliğin temin edilmesinin kolay olması ve piyasada

ucuz fiyatlarda bulunabilmesi dokuyucular için tercih nedenidir (Web: <http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/mercerize> 24 Şubat 2012 ‘de alınmıştır).

2.6. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Kompozisyon ve Motif Özelliği

İnsanların dış etkilere korunması ve yaşadıkları çevrenin güzel bir şekilde döşenmesini sağlamak gibi önemli gereksinimlerini sağlayan dokumacılık, insanlığın en eski sanatlarından. Anadolu’daki geleneksel el sanatlarının içinde turistik bakımdan en çok dikkati çeken ve en yaygın olanı da dokumacılıktır (Aytaç, 1982: 1).

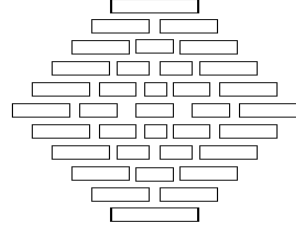
Atkı ve çözgü denilen ipliklerin dik açı yaparak çeşitli şekillerde birbirinin altından ve üstünden geçirilme işlemine ve bu yolla elde edilen yüzeye “dokuma” denir. Dokumada boyuna uzanan ipliklere çözgü (direzi, arış, eriş), çözgüler arasından atılan ipliklere atkı (argaç) denir. Dokuma tekniğine göre çözgü ipinin çözülüşü ve atkı ipinin atılışı deseni meydana getirir (Sönmez, 1995: 1).

Günümüzde atölyelerde yapılan Rize bezi dokumaları önceki yıllarda dokunmuş olan desenlerle benzerlik göstermektedir. Ancak günümüz şartlarında dokumalarda kendir ipliği yerine ipek, floş ve mercerize ipliklerinin de kullanıldığı görülmektedir. Rize bezi desenleri uzun yıllar dokuma ile uğraşan ustalar ile dokumayı yapan usta öğreticiler hazırlamaktadır. Dokuyucular eski dokuma, kanaviçe ya da kataloglardan beğendikleri motif ve desenleri kareli defter kâğıdı üzerine tek tek kareleyerek yerleştirmektedir. Dokuma santimetreye düşen sıra sayısına göre yapılmaktadır. Günümüzde Anadolu kilim motiflerinin geometriksel olarak uygun olması sebebiyle Rize bezi dokumalarında da kullanıldığı görülür. Rize bezi dokumalarının en güzelleri ajurlu yani delikli türde yapılan çeşitleridir. Ayrıca düz dokumaların üzerine boyama ya da nakış işlenerek de kullanılmaktadır.

Dokumalarda kullanılan motifler: Çay yaprağı, verev, yılan belı, ayva çiçeğı, açma, yarım açma, açma kapatma, cazı tırnağı, dirsek, çift dirsek, delik, çubuk, eğrelti dalı, güğüm, gelin kaşı, kafes, top kafes, kuşgözü, kırma şeker, lokum, dikine lokum, lale gülü, nalım bey, nalım belı, pul, sukabağı çividi, toka, çavuş olarak isimlendirilmiştir. (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 16).

Fotoğraf 9: Kilim Motifi

Şekil 1: Kilim Motifi Çizimi

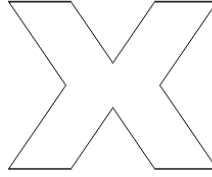
Fotoğraf 10: Tek Dirsek

Şekil 2: Tek Dirsek Çizimi

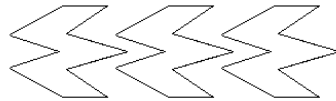
Fotoğraf 11: Kilim Motifi

Şekil 3: Kilim Motifi Çizimi

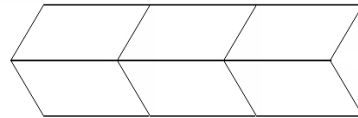
Fotoğraf 12: Kilim Motifi

Şekil 4: Kilim Motifi Çizimi

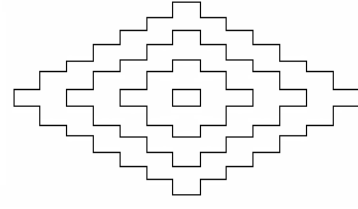
Fotoğraf 13: Çay Yapağı Motifi

Şekil 5: Çay Yapağı Motifi Çizimi

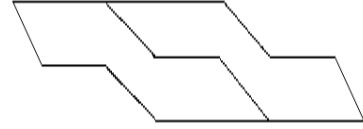
Fotoğraf 14: Kilim Motifi

Şekil 6: Kilim Motifi Çizimi

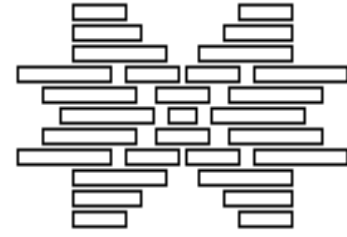
Fotoğraf 15: Kilim Motifi

Şekil 7: Kilim Motifi Çizimi

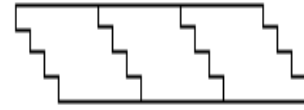
Fotoğraf 16: Kilim Motifi

Şekil 8: Kilim Motifi Çizimi

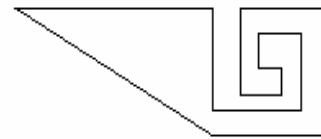
Fotoğraf 17: Kilim Motifi

Şekil 9: Kilim Motifi Çizimi

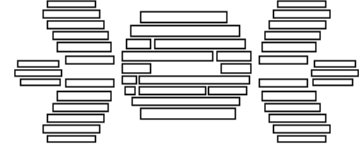
Fotoğraf 18: Kilim Motifi

Şekil 10: Kilim Motifi Çizimi

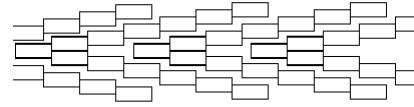
Fotoğraf 19: Gül Motifi

Şekil 11: Kilim Motifi Çizimi

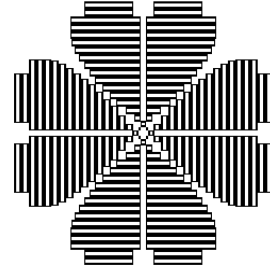
Fotoğraf 20: Kilim Motifi

Şekil 12: Kilim Motifi Çizimi

Fotoğraf 21: Çiçek Motifi

Şekil 13: Kilim Motifi Çizimi

2.7. Feretiko Dokumalarında Kullanılan Yöresel Terimler

Rize yöresi Rize bezi dokumasında kullanılan yöresel tabirler Rize Halk Eğitimi Merkezinin hazırladığı Rize El Sanatları adlı kitapta şöyle ifade edilmektedir (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 9 – 12).

Ağrışak-Arışak: İplik eğirmede kullanılan maden ya da kemikten yapılmış ağırlık.

Anemira-Alemidi: Kesik koni şeklinde kendi etrafında döner masuraya iplik sarılması için kullanılır.

Pitemi: Feretiko dokumalarında uzunluk ölçü birimidir.

Çul Kurunu: Feretiko'nun ağartılmasında kullanılan sepet şeklindeki ağaç

Çifolora: Feretiko tezgâhında ipliklerin takıldığı son düzenek.

Demir Tarak: Kendir liflerini inceltmek ve yabancı maddelerden temizlemek için kullanılan ince metal uçlu tarak.

İsterina-Salmi: Dokuma tezgâhında dokumacının oturduğu koltuk biçimindeki sehpa.

Kuvel: Kendir bahçesinde hasat için tohumluk bırakılan kendir.

Kunzi-Kunci: Kendir bitkisinin lifleri alındıktan sonra geriye kalan odunsu kısmı.

Kofte: Kendir liflerini kesmeye yarayan ucu kör bıçak.

Kaskarina: Kendir dokuma tezgâhında son düzenek

Kalam-Kalem: Lifin sarıldığı bobin buradan masuraya dokuma için ip sarılır.

Kasarlama: Feretiko bezini çeşitli yöntemlerle ağartma.

Kopali: Kendir liflerini döverek yumuşatmaya yarayan su ile çalışan düzenek.

Kulinçap: Tezgâhta tarak kısmının takıldığı düzenek.

Makoç-Makoçi: Dokumada kullanılan mekik normalden daha küçük olur.

Mitar-Mitari: Pamuk ipliğinden yapılan tarağın arka kısmına konulan araç.

Masur-Masura: Mekiğin içine konulan tel sarılan araç.

Pati-Patik: Dokuma taraklarını aşağı yukarı hareket ettiren pedallar.

Roçe-Roka: Taranmış kendirin sarıldığı araç.

Sırma: Taranmış kendir.

Sami: Sırmadan yapılmış kendir yumak.

Ustupi: Kendir tarandıktan sonra geride kalan artıkları.

Vurçi: Domuz kılından yapılan fırça kendir taramada kullanılıyor.

2.8. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı

Fotoğraf 22: Kamçılı Tezgâh

Yörede dokumanın yapılabilmesi için ahşap kamçılı tezgâh kullanılmaktadır. Bu tip el dokuma tezgâhlarında tefenin her iki tarafında da ileri geri giden taka adı verilen mekik vurucular bulunur. Bu vurucuların uçlarına bağlı ipler tefeni ortasında birleştirilmiş durumdadır. Bu iki ipin ucuna da tutamak adı verilen bir tahta parçası bağlanır. Bu iş için kullanılan küçük mekik, içine masura yerleştirilecek şekilde yapılmıştır. İplik ucu boncuk veya göz denilen mekikçik kenarındaki porselenden dışarı çıkarılarak kenardaki çözgü ipliklerinden birine dolanır. Dokumacı tezgâhın ortasında durur. Bir eliyle tefeyi diğer eliyle de tutamağı tutar ayaklara basarak ağızlık oluşturur, mekik sağ yuvada ise bu yuvanın tutamağa bağlı ipi sola ayaklara basarak ağızlık oluşturur, mekik sağ yuvada ise bu yuvanın tutamağa bağlı ipi sola doğru hızla çekilerek mekikçik sol yuvaya doğru atılır. Tefe hızla kumaşa doğru çekilir ve atkı sıkıştırılır. Tekrar ayaklara basılarak yeni ağızlık oluşturulur. Bu defa tutamak sağa doğru hızla çekilerek mekikçiğin sağa doğru atılması sağlanarak atkı atma işlemi gerçekleştirilir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).

Kamçılı tezgâhın diğer tezgâhlardan en önemli farklılığı, mekiğin el ile değil de kamçının çekilmesi suretiyle atılmasıdır. Bu sistem el dokuma tezgâhlarına hız kazandırmıştır. Gücülerin tel ve taraklarının genellikle demir olması dışında diğer bir

özelliği de sökülüp takılabilir olması, bu nedenle de kolayca bir yerden kaldırılıp diğer bir yere kurulabilmesidir (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.8.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri

Tezgâh İskeleti: Tezgâhı meydana getiren parçaların eklendiği kısımdır.

Makaslar: Dokumalarda çerçevelerin bulunduğu kısımdır. Üst ve alt makas olmak üzere ikiye ayrılır. Dokumada harekete göre çerçevelerin açılmasını sağlar.

Kelebekler: Çerçevelerin yukarı aşağı hareketini sağlayan tertibattır.

Çözü köprüsü: Çözü levendinden gelen ipliklerin yönünü değiştirip yere paralel olarak kumaş levendine sarılmasını sağlar.

Tefe: Üzerindeki tarak yardımıyla atılan atkının sıkışmasını sağlar.

Mekik Atma Tertibatı: Mekiğin sağa sola atılmasını sağlayan düzenektir.

Kumaş Köprüsü: Çözü köprüsünün yaptığı gibi, dokunan kumaşın yere paralellliğini sağlar. Ayrıca kumaşın, kumaş levendine sarılabilmesi için yönünü değiştirir.

Kumaş Levendi: Dokunan kumaşın sarılı olduğu kısımdır. Dokumanın bozulmadan gergin kalabilmesini sağlar.

Ayaklar (Pedallar): Dokumada ağızlığı oluşturarak dokumanın yapılmasını sağlayan kısımdır.

Çerçeve Takımı: Tezgâhın en önemli parçalarından birisidir. Üzerinde bulunan gücü telleri yardımı ile çözü ipliklerine hareket verir. Örgülerin oluşmasına birinci dereceden etki eden parçadır. Çerçeve çıtası, çerçeve bağlantı demirleri, gücü başlık demirleri, iç ve dış hamutlarla, gücülerden meydana gelir.

Çapraz Çıtaları: Çözü ipliklerinin birbirine karışmadan, paralel durmasını sağlarlar.

Gücüler: Çözü iplikleri, gücü telleri ortasında bulunan gücü gözü denilen boşluktan geçirilir. Böylece çözü iplikleri, bağlı oldukları çerçeve ile birlikte hareket eder. Genel olarak çelik tel gücü ve düz çelik gücü olmak üzere iki çeşittir.

Tarak: Çözü ipliklerini düzenli aralıklarla tutmaya, dokuma yaparken atkı ipliğini sıkıştırmaya yarayan parçadır.

Mekik: Çözü iplikleriyle atkı ipliklerinin bağlantı yapabilmesi için, atkı ipliğinin ağızlığın içinden geçmesini sağlayan parçadır.

Masura ve Gücü Tığı: Atkı masuraları; görünüş, yapıldığı malzeme ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılır. Masura sarımı da bobin sarımı kadar önemli bir işlemdir. İyi sarılmış bir masura dokuma randımanı üzerinde doğrudan doğruya etkili olacaktır.

Tarak Tığı ve iğne: Gücü taharı yapılmış çözgü ipliklerini, dokuma tırağı dişlerinin arasından geçirmek amacıyla kullanılan el aletidir. İğne ise El dokuma tezgâhında örgü ve mamül sıklığının kontrolü için kullanılan el aletidir.

2.9. Çözgü Hazırlama Tanımı ve Teknikleri

2.9.1. Çözgü Hazırlama

Çözgü; pek çok sayıdaki ipliğin çözünerek bir tek sistemde toplanmasıdır. Çözgü levendi ise üzerine uzun metrajlarda ve ayrı ayrı adette sarım yapılabilen dokuma makinesinde çözgünün düzgün bir şekilde sağılımını ve taşınmasını sağlayan büyük metal makaradır (Aytaç, 1989: 181–182).

Çözgü hazırlama, dokuma öncesinde oldukça önemli bir işlemdir. Dokunacak kumaşın kalitesine doğrudan etki ettiği için yapılacak hata büyük ekonomik kayıplara yol açacaktır. Dokuma, çözgü ve atkı olarak adlandırılan iki iplik sisteminin belirli bir düzen içinde bağlantı kurması işlemidir. Çözgü iplik sistemi dokunacak mamulün enine, iplik sıklığına bağlı olarak önceden belirlenen levent üzerine sarılır (Aytaç, 1989: 181–182).

2.9.1.1. Çapraz Alma İşlemi

Çözgünün tezgâha bağlanması anında ipliklerin sırasının karışmasını önleme ve iplerin herhangi bir sebeple kopması durumunda kopan çözgünün yerinin kolayca bulunmasını sağlamaktır. Ayrıca renk raporlu çözgü hazırlama sırasında çözgü ipliklerinin sayısının kontrol edilmesinde yardımcı olur. Tahar işlemi sırasında da sırası gelen ipliğin yerini bulmak için çapraz işleminden faydalanılır.

Çözügünün hazırlanması dokumanın enine göre gerekli çözügü tel sayısı tamamlanıncaya kadar devam edilir. Çözügü hazırlama işlemi bittikten sonra, çapraz değişik renkte ve daha kalın bir iplikle bağlanır. Çaprazı bağlanan çözügü her iki ucundan takılı bulunduğu çubuklar yardımıyla çözügü hazırlama aparatından alınarak çözügü levendi üzerine gergin bir şekilde sarılır. Levende sarma işlemi çaprazı uzak olan çözügü ucundan başlanarak, çaprazın çözügü köprüsüne ulaşacağı bir mesafeye gelinceye kadar sürdürölür. Bu aşamadan sonra çaprazda bulunan iplikler yerine çubuklar geçirilerek çözügünün ucu kesilir ve işin bağlanmasına geçilir (Gürsu ve diğerleri, 2004: 127–130).

2.9.1.2. Konik Çözügü Hazırlama

Kısmi veya konik çözügü hazırlama, çok sayıda ipliğe sahip dokuma leventlerinin hazırlanmasında önemli bir metottur. Modern çözügü leventleri büyük flanşlara (flanş çaplarına) sahiptir. Genellikle kullanılanlar 800 ile 1000 mm' dir. Böylece büyük miktarlarda iplik sarılabilmektedir. Örneğin, her biri 1000 metre uzunluğunda 6000 çözügü teline sahip 3 levende ihtiyaç duyulması. Çağlık kapasitesi 600 bobin ise istenen çözügü sayısını elde etmek için 10 levent hazırlamak gerekir (Gürsu ve diğerleri, 2004: 127–130).

Çözügülerin her biri 3000 m uzunluğundadır ve 10 levent aktarma işlemi ile birleştirilir. Çözügüde eşit enlerde yeşil ve beyaz şeritler olursa beş levent yeşil, beş levent beyaz sarılır ancak raporun çok karmaşık olması nedeniyle zamanın büyük kısmı leventlerin doğru ayarlanmasına gider. Oldukça karmaşık olan renkli çözügülerin hazırlanmasında konik çözügü hazırlama kullanılır. Konik çözügü hazırlamada iplikler bantlar halinde önce bir tambura sarılır, daha sonra dokuma levendine aktarılır (Gürsu ve diğerleri, 2004: 127–130).

2.9.1.3. Düz Çözügü Açma Makinesi ile Çözügü Hazırlama

Rize ili Çıraklık Eğitim Merkezinde bulunan düz çözügü açma makinesi Rize de istisnai durumda bütün atölyelere hazır çözügü sağlanmaktadır. Makine kapasite olarak 150 metreden 1000 metreye kadar çözügü açılabilir, en olarak ise 160 ve 180 cm

arasında değişmektedir. Çağlık kısmında bobinlere sarılmış olan çözgü iplikleri levende aktarılıp sarılarak çözgü açma işlemi gerçekleştirilmektedir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Fotoğraf 23: Çözgü Açma Makinesi

Fotoğraf 24: Çözgü Sarım Levendi

2.9.2. Çözgü Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar

Çözgü hazırlanması sırasında;

1. Çözgü ipliklerinin çaprazının doğru alınmasına,
2. İpliklerin birbirine paralel olmasına,
3. Çözgü sayısının tam olmasına,
4. İpliklerin çok gevşek ya da çok gergin olmamasına,
5. Bütün çözgü ipliklerinin aynı gerginlikte olmasına,
6. Çözgü iplerinin çubuklara çok sıkı bağlanmamasına,
7. Çözgü iplikleri tezgâha bağlanırken çapraz tarafından bağlanmamasına dikkat edilmelidir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.9.3. Çözgü Boyu Hesaplama ve Fire Payı

Rize bezi dokuması yapılmadan önce dokunacak olan en ve boy tespit edilir. Belirlenen dokuma en ve boy ölçülerine göre gerekli fire payları da eklenerek cm² ye düşen çözgü sayısı hesaplanır. Diğer işlemler şöyle sıralanmaktadır:

1. Çözgü ipliği pamuk olmalıdır.
2. Çözgü ipliği çift bükümlü olmalıdır.
3. Çözgü ipliği karşılaşacağı gerilim ve sürtünmelere karşı dayanıklı olmalıdır.

4. Çözüğü ipe hazırlanması için, yapılması düşünülen dokumanın boyundan biraz daha fazla uzunlukta ve dokumanın eninden 2 cm kadar fazla genişlik içinde olmalı ve tarağın delik ve aralık sayısı kadar iplik hazırlanmalıdır.
5. Çözüğü ipliklerinin hepsinin tarakta yerleştiği genişlik dokumanın enini oluşturur. 1 cm' deki çözüğü iplik sayısı ile dokunacak kumaşın eninin çarpımı toplam çözülecek çözüğü ipliği sayısını verir.
6. Çözüğü ipliği hazırlanırken çekme payına dikkat edilmelidir.
7. İpliklerin levende bağlanma payı, dokumanın başlangıçta ve bitişte bırakılacak saçak payları kesim yapılırken dikkate alınmalıdır.
8. Çözüğü ipe hazırlanırken dokuma yapılacak uzunluk tespit edilerek elde edilen ölçünün üzerine saçak payı ve fire payı ilave edilmelidir. Çözüğü boyu hesaplanırken ürün boyu (50x100 cm) (m) x 2 + fire payı şeklinde hesaplama yapılır (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.9.4. Çözüğü Hazırlarken Oluşabilecek Hatalar

Çözüğü hazırlamada en önemli hata çapraza alma işleminin yanlış yapılmasıdır. Böyle bir durumda çözüğü ipliklerinin birbirleriyle karışması söz konusu olabilir. Çapraza alma işleminde dikkate alınacak konular şunlardır:

1. Çözüğü iplikleri levende alınırken çapraz taraf tercih edilmemelidir.
2. Çapraz ipliği kısa bağlanmalıdır.
3. Çapraz ipliği zayıf olmamalıdır.
4. İplik uçları çivilere çok sıkı bağlanmalıdır. Ayrıca çözüğü, renk raporlu hazırlanıyorsa, renk raporuna dikkat edilmelidir.
5. Çözüğü gerginlikleri ve tellerin boyları eşit olmalıdır.

2.9.5. Çözüğü Levende Aktarma İşlemi

Tambur üzerine sarılan tüm iplikler gerilim altında tambura sarılır. Sarım sırasında levent sabit bir devirle döner. Levent üzerindeki iplik miktarı artarken iplikteki gerilim de artar. Gerilimdeki bu değişim motor hızını azaltarak dengelenebilir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).

Fotoğraf 25: Çözü Levendi

2.10. Tahar

Tahar, çözgü ipliklerinin tahar planına göre gücü tellerinin gözlerinden ve tarak dişlerinden geçirilmesi işlemidir. Tahar işleminin ilk aşaması gücü taharı, ikinci aşaması tarak taharıdır. Tahar işlemi istenilen örgüde kumaş dokuyabilmek için hatasız yapılması gereken zorunlu bir işlemdir (Aytaç, 1989: 191).

Çözgüler

Çerçeveler	1	X	
	2		X
		1	2

Şekil 14: Bezayağı Tahar Planı

Tahar işleminin doğru yapılmasıyla; dokunacak kumaşın örgüsüne göre ağızlık açılması, istenen örgünün dokunması sağlanır ve seçilen örgüye değişik tahar çeşitleri uygulanarak farklı kumaş görünimleri elde edilebilir. Tarak taharı yapılmasıyla çözgü ipliklerine belirli bir en kazandırılır ve kumaş eni elde edilir. Tarak taharı yapılarak dokunacak kumaşın çözgü sıklığı belirlenir. Çözgü sıklığı dokunan kumaşın gramajını, dolayısıyla kalitesini etkiler. Bezayağı örgüsü dokuma örgülerinin en basitidir. En basit örgü olmasına karşın, dokumaların büyük bir kısmı bu örgü tekniği ile oluşturulmaktadır (Aytaç, 1989: 191).

2.10.1. Gücü Taharı

Çözü ipliklerine değişik bağlantılar yaptıran uygulama ise gücü taharıdır. Gücü taharı, örgü raporuna göre çıkarılan tahar planına uygun olarak yapılır. Tahar planı, bir örgünün en az kaç çerçeve ile dokunabileceğini ve hangi çözgünün hangi çerçevede yer alması gerektiğini gösterir. Örgüde birbirinin aynısı olan hareketlerin aynı çerçevede toplanması işlemi gücü taharının esasını oluşturur (Şenol Kopuz, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.10.2. Tarak Taharı

Tarak taharı çözgü ipliklerinin dokuma tarağının dış boşlukları arasından tarak tığı kullanarak, tarak planına göre geçirilmesi işlemidir. İstenilen kumaşın enine ve çözgü sıklığına göre tarak seçilir. Tarak taharıyla kumaşın eni ve sıklığı belirlenir. Dokuma tarağında 10 cm’de bulunan dış boşluğu tarak numarasını verir. Tarak dişlerinden geçen çözgü teli sayısı ile çözgü sıklığı belirlenir (Şenol Kopuz, kişisel görüşme, Şubat 2012).

2.10.3. Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar

1. Bozuk olan gücü telleri değiştirilmeli ve ihtiyaç olan kadar gücü teli çerçevelere takılmalıdır.
2. Bozuk dişli taraklar kullanılmamalıdır.
3. Tarak eni ve tarak ortalaması hesapları doğru olarak yapılmalıdır.
4. Gücü tellerinden çözgü iplikleri teker teker geçirilmelidir.
5. Tarak dişlerinden çözgü iplikleri belirlenen diştten geçen tel sayısına göre geçirilmelidir.
6. Tahar işlemi sırasında kopan çözgü iplikler dokuma düğümleri kullanılarak bağlanmalıdır.
7. Renk raporlu çözgülerde renk raporunun bozulmamasına dikkat edilmelidir.
8. İş güvenliği kurallarına uyulmalıdır.

2.10.4. Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi

1. Hatalı tahar yapılan işe başlanmamalıdır. Çünkü kumaş dokunduktan sonra, hatanın bulunduğu yerden tahar sökülerek yeniden taharlanır. Bu durum iş ve malzeme kaybına neden olur.
2. Tahar planına uygun tahar yapılmaması durumunda hatalı kısımlar sökülerek çözgü iplikleri doğru bir şekilde yeniden taharlanmalıdır.
3. Kenar taharının uygun yapılmaması durumunda hatalı kenar çözgü iplikleri sökülerek doğru bir şekilde yeniden taharlanmalıdır.
4. Tahar planına uyulduğu hâlde renk planında kaymalar olması durumunda renk planına uygun olarak tahar düzeltilmelidir.
5. Diş boşluğu bırakılması durumunda hatalı kısma kadar tahar sökülerek, yeniden tahar yapılmalıdır.
6. Taharın diş boşluğundan geçen tel sayısına uymaması durumunda hatalı kısma kadar tahar sökülerek, yeniden tahar yapılmalıdır.
7. Tarağın iyi ortalanmaması durumunda tahar sökülerek çözgüler tarağa doğru bir şekilde ortalanarak tahar yeniden yapılmalıdır. Tahar yaparken tarak dişlerinin bozulmaması ve tarak dişlerine zarar vermemeye dikkat edilmelidir.

2.11. Armür

Dokumacılıkta, atkı ipliğinin atıldığı sırada hangi çerçevenin yukarıda hangisinin aşağıda olması gerektiğini gösteren şemalara “Armür” denir (Aytaç, 1989: 198). Armür, dokumadaki çerçeve sayısına göre belirlenir ve genellikle 2 ya da 4 çerçeveli olarak tezgâhlarda kullanılmaktadır. Rize yöresinde genellikle 2 çerçeveli tezgâhlarda dokuma yapılmaktadır. Aşağıdaki armür planı da iki çerçeveli tezgâhlara göre hazırlanmıştır.

2		X
1	X	
	1	2

Çerçeveler

Atkılar

Şekil 15: Bezayağı Armür planı

2.12. Desen Raporu

Bir dokumanın yüzeyinde görünen çizgi, renk ve şekillerden oluşan bezemeye veya görüntüye o dokumanın deseni denir. Çözüde kullanılan rengin dışında atkıda ayrı bir renk kullanılması veya en az iki ayrı renk iplikli dokuma yapılması halinde belirgin bir desen elde edilir. Rize bezi dokumasında desen uygulanacaksa milimetrik ya da kareli defter kâğıdına çözgü en ve boyu ölçülerek kullanılacak motif karelenir. Dokuma esnasında sayılarak ölçülerek motif dokumaya yerleştirilir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).

2.13. Rize Bezi Bezayağı Dokuma Yapımı

“Rize bezi dokuma yapılmasında, iki etmen vardır. Birincisi tahar işleminin yapılması, ikinci ise armürün, yani atkı ipliklerinin atılması sırasında çerçevelerin yukarıda veya aşağıda olma durumudur. Dokuma örgüsü bu iki etkenin oluşmasından sonra ortaya çıkan sonuçtur” (Aytaç, 1989: 204). Dokuma yapabilmek için en az iki çerçeve gerekmektedir. Kullanılan çözgü iplikleri tek kat olarak kullanılır. Tek kat birinci çözgü teli ilk çerçeveden ikinci çözgü teli ise ikinci çerçeveden geçmektedir. Bu tezgâhta birinci atkı ipliği geçirilirken ikinci çerçeve yukarı kalkar böylelikle dokuma bu iki hareketin tekrarlanması ile oluşur (Aytaç, 1989: 204).

Kamçılı tezgâhlarda dokuma yapılırken dokuyucu tezgâhın ortasına oturur. Daha önceden hazırlamış olduğu atkı ipliği sarılı olan masuraları tezgâhın yan tarafında bulunan kutunun içine koyar. “Kamçılı tezgâhlarda tefenin iki taraf yuvasında ileri geri giden ve “taka” adı verilen mekik vurucularının uçlarına bağlı ipler, tefenin ortasında birbirine birleştirilmiş bir iple bağlanıp ipin ucu tefenin üst ağacının ortasındaki makaradan geçirilerek küçük bir tutamak bağlandıktan sonra dokuyucunun önünde sarkıtılmış durumdadır. Dokuma esnasında bu ip çekilerek takalar yuvalarından dışarı çıkarılır” (Aytaç, 1989: 200).

Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılacak mekiğe hazırlanan masuralardan biri takılır. Atkının ucu mekik boncuğunun deliğinden dışarı çıkarılır ve kenardan çözgü ipliğinin birisine dolanır. Mekik tefenin soluna konur ve dokuyucu tarafından sol eliyle tefeyi ortasından, sağ eliyle de kamçının tutamağından tutarak dokuyucu tefeyi öne iterken, uygulanan armür planına göre ağızlık açılmalı, pedallara basıldığı anda da

kamçıyı hızla çekip elinden bırakmadan yukarı doğru yeniden gitmesini sağlamalıdır. Böylece dokuyucu elindeki tefeyi çekerek atkının sıkıştırılması ile dokuma oluşturulur. Bu hareketlere ahenkli şekilde devam edilerek bezayağı dokuma gerçekleştirilir. Rize bezi dokuması esnasında dokuma boyunca belirli aralıklarla kilim motiflerinin yerleştirilmesi dokumaya farklı bir hava katmaktadır. Dokuma esnasında kumaş eni ölçülerek çekmemesine dikkat edilmelidir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).

2.14. Ajur Dokuma

Ajurlar, kumaşın en ve boy ipliklerinin çekilerek veya kesilmesi ile bu ipliklerin üzerinin değişik renklerle bağlanması ve sarılması ile oluşturulan zarif bir işlemdir. Ancak Ajur, Rize bezi dokumalarında dokuma işlemi esnasında çözgü ipliklerinin belirli aralıklarla çekilerek kendir ipliği ile sarılmasıyla oluşturulmaktadır. Ajur tekniğinde geometrik desenlerin kullanılması tercih edilir ancak arada bitkisel motiflerin kullanıldığı da görülmektedir. Yörede sıklıkla kullanılan dokuma tekniklerindendir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).

2.15. Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar

Kumaş dokuma esnasında karşılaşılan sorunlar yapılan görüşmeler sonrasında ortak ifadelerle şöyle sıralanmaktadır:

1. Dokumada düzensiz kenarlar (gergin veya gevşek çözgü ve atkı ipi) oluşması,
2. Hazırlanan çözgü ipliklerindeki hatalar (çözgü ipliklerin çok gergin veya gevşek bağlanması),
3. Çözgünün kopması,
4. Çözgünün birbirine karışması,
5. Tarak hatası,
6. Herhangi bir ağızlıktan atkının atılmamış olması,
7. Atkı atlamaı,
8. Atkıda iplik düzensizliğı,
9. Atkı ipliğindeki farklılıklar,

10. Dokuma sırasında dokuma yüzeyinde oluşabilecek lekeler,
11. Ağızlık açılması sırasında desene uymayan ayak hareketi sonucu oluşan hatalar.

2.16. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi

Dokuma tezgâhında istenilen uzunlukta kumaş dokunduktan sonra kumaş tezgâhtan çıkarılır. Bu işleme “iş alma” adı verilmektedir. İş alma esnasında izlenecek yol şöyledir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).

1. Çözü iplikleri çapraz çubukları tarafından çerçevelerin önünden kesilir.
2. Tezgâhın ön tarafından çözgü iplikleri çekilerek gücü gözeleri ve tarak dişlerinden çıkarılır.
3. Kumaş levendi döndürülerek levende bağlanan çözgüler düğümlerin önünden kesilerek kumaş tezgâhtan alınır.
4. Kesilen kumaş temizlenir ve her iki uçtan eşit olarak çözgü iplikleri düzeltilir.
5. Kumaş uçlarında çözgüler atkılarının çıkmaması için bağlanır.

2.17. Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama

Dokumayı bitirdikten sonra kenarlarında bırakılan iplikler temizlenir. Saçak bağlama temizlik bittikten sonra 10–20cm boyutlarında bırakılan saçak iplikleri örülerek, bağlanarak veya bükülerek şekillendirilir (Ebru Köse Zafer, Kişisel görüşme, Mayıs 2013).

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, geleneksel Rize bezi dokumasının özellikleri incelenmekte ve bu özellikler gözönüne alınarak bir program önerilmektedir. Bu amaçla geleneksel Rize bezi (Feretiko) dokumasının özellikleri dokuyuculara ve Rize bezi örneklerine göre nelerdir? Rize bezi dokuması yapan bireylerin özellikleri nelerdir sorularına yanıt aranmış, Rize bezi dokuma özelliklerine göre bir program hazırlanmıştır. Yapılan çalışma alan araştırması (tarama) niteliğinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırma süresince çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Bunların başında Rize Müzesi, Halk Eğitim Merkezi, Çıraklık Eğitim Merkezi, Rize merkezde bulunan atölyeler gelmektedir. Atölyelerin yanı sıra Rize bezi dokumalarının günümüzdeki durumunu araştırmak ve bilgi almak için çeşitli satış mağazaları gezilmiştir. Araştırmada dokuma konusunda kaynak kitaplardan yararlanma amacıyla, Rize kütüphanesi, Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü yayınları, Rize yöresi katalog ve broşürleri ve internetten konuyla ilgili yazılar incelenmiş, aynı zamanda dokuma üzerine eğitmenlik yapan kişilerin görüşlerine başvurulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini; Rize merkezde dokunan Rize bezi (Feretiko) dokumaları ve bu dokumaları yapan usta öğretici, öğrenci ve çeşitli fabrikalarda dokuma işi ile uğraşan dokuyuculardır. Araştırmanın örneklemi ise anket doldurmayı kabul eden 25 dokuyucu ve farklı türlerde yapılmış ürünlerden rastgele seçilerek elde edilen 40 ürün oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle Rize bezi dokuması ile ilgili alanyazın taranmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket, uzman görüşü alınarak düzeltilmiş ve 25 dokuyucu tarafından doldurulmuştur. Rize bezi dokuması yapan ustalar ile görüşülmüş, rastgele toplanan ürünlerin fotoğrafları çekilmiştir. Ürünler araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman onayı alınan bilgi formu ile değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Alanyazın taraması sonucunda elde edilen kaynaklardan doğrudan ve dolaylı alıntılar yapılmış ve araştırmanın çeşitli bölümlerinde kullanılmıştır. Rize yöresinde yapılan araştırmada kullanılan anket, dokuma yapan ve ulaşılabilen 25 kişiye uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerin çözümlenmesinde yüzdeler hesaplanmış ve tablolastırılmıştır.

Rize bezi (Feretiko) ürünleri incelemek amacıyla yörede yapılan, farklı model ve kompozisyon özelliklerine dikkat edilerek rastgele seçilen, 40 adet ürün örnekleme dâhil edilmiştir. Bu ürünler fotoğrafları çekilerek belgelendirilmiş ve bilgi formlarına gereken bilgiler kaydedilmiştir. Rize bezi ürünleri bilgi formunda bulunan inceleme tarihi, ürün türü, boyutları , kullanılan teknik, motifler, renkler ve kaynak kişi başlıkları altında incelenmiştir.

Araştırma süresince elde edilen veriler doğrultusunda; Rize bezi (Feretiko) dokuması öğretim programı hazırlanmıştır. Önce genel hedef saptanmış, süre ve fiziksel ortam belirlenmiştir. Bilişsel hedefler ve hedefleri tanımlayan davranışlar, bu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli olan bilgi listesi ve bilgi yaprakları, devinişsel hedefler ve hedefleri tanımlayan davranışlar, bu davranışları gerçekleştirmek için gerekli olan işlem listesi ve işlem yaprakları, duyuşsal hedefler ve hedefleri tanımlayan davranışlar, bu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli olan alışkanlık, tutum ve değerler listesi hazırlanmıştır. Ayrıca Rize bezi dokuması öğretim programının değerlendirilebilmesi için ölçme ve değerlendirme araçları geliştirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Bulgular, alt amaçlar doğrultusunda aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

4.1. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi Dokuyucularının Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda “Rize Yöresi Geleneksel Rize Bezi Dokuyucularının Özellikleri Nelerdir” sorusuna yanıt aramış ve Rize bezi dokuyucularının özellikleri Tablo 1’ de verilmiştir..

Tablo 1

Rize Bezi (Feretiko) Dokuyan Kişilerin Özellikleri

Özellikler	Yüzdelere						T.
Yaş	15–20 % 4	21–30 % 4	31–35 % 8	36–40 %36	41–45 %32	46 ve üzeri %16	100
Öğrenim Durumu	Okur-Yazar -	Okur-Yazar değil -	İlköğretim %88	Lise % 4	Üniversite % 8	Yüksek Lisans -	100
Meslek	Ev Hanımı %72	Ticaret %20	Kamu Kuruluşu % 8	Özel Kuruluş –			100
Eğitim Alma Durumu	Çevreden %12	Aileden % 4	Eğitim Kurumundan % 84				100
Eğitim Alınan Öğrenim Kurumu	Halk Eğitim Merkezi % 84	Meslek Yüksek Okul % 16	Fakülte –	Belmek Kursları –			100
Öğrenim Süresi	2,5 ay % 100	6 ay -	1 yıl -	2 yıl -			100

Tablo 1 incelendiğinde, Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin yaş durumlarının % 36'sı 36–40, % 32'si 41–45, % 16'sı 46 ve üzeri, % 8'i 31–35, % 4'ü 21–30, % 4'ü 15–20 olduğu görülmektedir. Tablodan elde edilen sonuçlara göre, çoğunlukla 41–45 ve 36–40 yaş grupları arasında dokumanın yapıldığı görülmektedir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasının en çok % 36- 40 yaş aralığında görülmesinin nedeni var olan değeri ortaya çıkarmak, gelenekselliği yaşatmak olarak düşünülebilir.

Dokuma ile uğraşanların öğrenim durumları % 88'i ilköğretim mezunu, % 8'i lise mezunu, % 4'ü ise üniversite mezunudur. Tablodan çıkan sonuca göre; yörede dokuma ile uğraşan bireylerin öğrenim seviyesinin çoğunlukla ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Diğer bir sonuca göre, dokumayı genellikle % 72 oranla ev hanımlarının yapması, aile ekonomisine katkı olarak düşünülebilir. Öğrenim gören gençlerin ya da üniversite mezunlarının dokumayı tercih etmemelerinin nedeni ise, genellikle kamu ve özel sektörde çalışıyor olmaları bu sonucun gerekçesi olarak da gösterilebilir.

Dokumanın öğrenildiği kurum % 84' lük oranla Halk Eğitim Merkezi kurslarının olduğu görülmektedir. Tablodan elde edilen sonuca göre, yöre halkına dokumanın Halk Eğitim Merkezinde öğretilmesi, ülke düzeyinde Halk Eğitim Merkezlerinin eğitim ve öğretim alanında öneminin göstergesidir diye varsayılabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasının % 100 'lük bir oranla 2,5 aylık bir sürede öğreniliyor olması, Eğitim Kurumlarında uygulanan programın yeterli ve başarılı olduğunun göstergesidir diye düşünülebilir.

4.2. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi Dokuma Özelliklerine İlişkin Bulgular

4.2.1. Rize Bezi Dokumacılarına Göre Rize Bezi Özellikleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda ikinci alt amaç olan Rize yöresi geleneksel el dokuması Rize bezi dokuma özellikleri nelerdir sorusunun yanıtı iki açıdan ele alınmış ve Tablo 2 'de Rize bezi dokuyucularına göre Rize bezi özellikleri sunulmuştur.

Tablo 2

Rize Bezi (Feretiko) Dokuyucularının Rize Bezi Dokuma Özellikleri

Özellikler	Yüzdelere					T.
Temel Teknik Özellikler	Dokumanın Eninde Çekme Olmaması % 100	Dokumanın Yüzeyinde İp Çıkmaları ve Potluk Olmaması % 100	Desen Uygulanırken Eşit Aralarla Yerleştirme % 100	Hepsi % 100		100
Uygulanan İşlemler	Mekik Hazırlama % 100	Çözüğü Tezgâhlama, Gücü Taharı Tarak Taharı % 100	Dokuma Yapma % 100	Dokumayı tezgâhtan Çıkarma, Kenar Temizleme Saçak Örne % 100	Hepsi % 100	100
Dokuma Yapma Gerekçesi	Maddi Kazanç % 92	Meslek Öğrenme -	Hobi -	Çeyiz Hazırlama % 8		100
Pazarlama	Mağazalar dan Sipariş Alma % 100	Tekstil Üretimi Yapan Yerlerden Sipariş Alma % 100	Bireysel Satış % 100			100
Araç-Gereç Temini	Halk Eğitim Merkezi % 60	Çarşı -	Bireysel Yaptırma % 20	Çalışılan İşyeri % 20		100
Kullanılan Tezgâh Çeşidi	Kamçılı % 100	Armürlü -				100
İplik Sağlama	Pazar % 100	Fabrikadan -	Halk Eğitim -			100
Desen Kaynakları	Eski Dokuma Örnekleri % 100	Katalog % 100	Bireysel Yaratı % 100	Hepsi % 100		100
Ajur Deseni İçin Desen Kâğıdı	Özel Desen Kâğıdı -	Milimetrik Kâğıt -	Kareli Kâğıt % 100			100
Dokuma Esnasında Karşılaşılan Sorunlar	Çözgü ipliği kopması % 60	Dokumanın eninde çekme % 20	Atkı ipliğinin oluşturduğu potluklar % 20			100
Temizlik	Makinede 30 Derece -	Ilık Suda Sabunla Elde Yıkama % 100				100
Saklama	Sandıkta Beyaz Beze Sarılarak -	Özel İşleme Gerek yok % 100				100

Tablo 2 incelendiğinde; Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin %100 ‘ü tarafından temel dokuma tekniklerinin uygulanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; Rize bezi (Feretiko) dokumasının düzgün olabilmesi için belirli kurallara dikkat edilmesi, bu kurallara uyulmaması halinde dokumanın hatalı çıkması, teknik özelliğinin bozulması ya da maliyet açısından zarar edileceği düşünülebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin uyguladığı işlemlerin % 100 ‘lük bir oranla temel işlemler olan mekik hazırlama, çözgüyü tezgâha takma, gücü taharı, tarak taharı, dokuma yapma (bezayağı) ,dokumayı tezgâhtan çıkarma, kenar temizleme ve saçak örme işlemi olarak belirlenmiştir. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; çözgü açma işlemi haricinde çözgüyü tezgâha takıp taharlama işlemi, dokuma işlemi ve dokuma bittikten sonra dokunan bezin kenar temizleme işlemi ile saçaklarını bağlama işlemlerinin aynı kişi tarafından yapıldığı görülmektedir. Verilen bilgilere göre; dokuma tezgâhında birden fazla dokumanın aynı anda yapılmasından dolayı düz çözgü açma makinesinde 800 metre uzunluğuna yakın çözgü hazırlanmaktadır, bu nedenle çözgüyü genellikle makine ortamında açılmış olarak dokuyucular hazır almaktadır. Çözgü açma işleminin makine ortamında açılışının kolay olması bu sonucun gerekçesi olarak söylenebilir.

Tablo incelendiğinde; Rize bezi (Feretiko) dokumasını yapan bireylerin % 92’si dokumayı maddi kazanç sağlamak için, % 8’i ise çeyiz hazırlamak için yapmaktadırlar. Tablodan elde edilen sonuca göre; Rize bezi (Feretiko) dokumasının daha çok maddi kazanç sağlamak amacıyla yapıldığı görülmektedir. Yöre dokuma geleneği olan Rize bezi’ nin (Feretiko) öğrenilmesiyle birlikte, dokuyucunun kazanımlarının satış yönlü olması, yaşam koşullarının zorluğunun göstergesidir diye düşünülebilir. Ayrıca Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin yaptıkları dokumaları tablodaki seçeneklerin tümünü kullanarak pazarladıkları görülmektedir. Tablodan çıkan sonuca göre; Dokuyucuların sipariş ile yaptıkları ürünleri kendi imkanları ile pazarlama olanaklarının daha fazla olduğu düşünülebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin %100’lük bir oranla kamçılı tezgâh kullandığı görülmektedir. Tablodan elde edilen sonuca göre; Kamçılı Tezgâhın geleneksel el dokuma tezgâhı olması ve gücü sayılarının armürlü tezgâhlara göre azlığı kamçılı tezgâhın tercih nedenidir diye varsayılabilir. Geçmişten günümüze kadar geleneksel Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokuması yalın 2 gücülü kamçılı tezgâhlarda

yapılmaktadır.

Rize bezi (Feretiko) dokumasını yapan bireylerin araç gereci temin etme yüzdelere bakıldığında % 60 'ı Halk Eğitim Merkezlerinden, % 20 'si kendinden %20 'si ise çalışmış oldukları iş yerlerindendir. Halk Eğitim Merkezlerinden araç sağlamanın kolaylığı bu sonucun göstergesidir. Ayrıca dokuma tezgahlarının maliyetinin yüksek olması, tezgahların demirbaş olması, kolay ulaşılabilir olması bu kurumlardaki araçların kullanılmasına nedendir diye düşünülebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasını yapan bireyler ipliklerinin % 100' ünü pazardan temin etmektedirler. Tablodan elde edilen sonuca göre; yörede dokumayı yapan bireylerin pazardan aldığı ipliklere rahat ve ucuza ulaşabilmeleri bu sonucun gerekçesi olarak düşünülebilir.

Dokuma yapan bireylerin % 100 'ü dokuma için hazırladığı desenleri tablodaki bütün seçenekleri kullanarak yaptığı görülmektedir. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; kullanılan kaynaklara ulaşmanın kolay olması ve dokuyuculara seçenek sunması tercih nedeni olarak gösterilebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması yapan bireylerin desen oluşturmada % 100 'ü kareli defter kâğıdı kullanmaktadır. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; dokuyucular çoğunlukla kareli kâğıt kullanmaktadır. Dokumada kullanılan özel desen kâğıdının olmaması kareli kâğıt kullanımının gerekçesi olabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması esnasında karşılaşılan sorunların % 60' ında çözgü ipliğinde meydana gelen kopma, % 20' sinde dokumanın eninde çekme olması, % 20' sinde de atkı ipliklerinin meydana getirdiği potluk olarak görülmektedir. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; dokuma yapımı sırasında sıklıkla çözgü ipliğinin kopmasının nedeni, dokumada mekiğin sağa sola hareketiyle çözgü ipliğini aşındırması, gücü tellerinin ve tarağın pürüzlü olması ipliğin kopmasına nedendir diye varsayılabilir.

Tablo 2'den elde edilen sonuçlara göre; dokumanın kullanımdan sonra ki temizliğinde kullanıcıların % 100' ü dokumanın ılık suda sabunla elde yıkanması gerektiğini ifade etmektedir. Elde yıkama kumaşın yıpranmasını engellediği için tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 2'den elde edilen sonuçlara göre; dokumanın saklama koşullarının % 100 'nün uygun koşullarda saklandığı görülmektedir. Çözgü ve atkısının ılık su, ısı ve kopmaya karşı dayanıklı olması sebebiyle kullanım sonrası dokumanın saklanması özel bir muameleye gerek olmadığı söylenebilir.

4.2.2. Rize Bezi Dokuma Örneklerine Göre Rize Bezi Dokuma Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde “Rize bezi örneklerine göre Rize bezi dokuma özellikleri nelerdir?” sorusunun yanıtı aranmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Örneklerine Göre Rize Bezi Dokuma Özellikleri

Özellikler	Yüzdelere								T.
Ürün Türü	Perde % 2,5	Örtü Takımları % 65	Masa Örtüsü % 15	Elbise % 5	Kravat % 2,5	Gelinlik % 2,5	Gömlek % 5	Duvar Panosu % 2,5	100
Çözümlü İpliği Çeşidi	Pamuk İpliği % 100	Kendir İpliği -							100
Atkı İpliği Çeşidi	Koyu Kendir % 50	Ağartılmış Kendir %45	Floş İplik % 2,5	Pembe boyalı Kendir % 2,5					100
Desenleme İpliği Çeşidi	Merseri ze % 42,5 2,5	İpek % 2,5	Sarı Simli % 12,5	Gümüş Simli % 2,5	Floş % -	Kendir % 37,5			100
Teknikler	Düz Bez %100	Ajur % 100	Hepsi % 100						100
Motifler	Bitkisel motifler % 5	Desen sız % 42,5	Kanavi çe motifleri % 20	Kilim Motifleri % 32,5					100
Kullanılan Renkler Çözümü, Atkı	Beyaz % 95 çözümü	Pembe % 2,5 çözümü	Bakır Renkli Floş %2,5 çözümü	Koyu Kendir %50 atkı	Ağartılmış Kendir %45 atkı	Pembe Boyalı Kendir % 2,5 atkı	Bakır Renkli Floş %2,5 atkı		100

Tablo 3 incelendiğinde; Rize bezi (Feretiko) dokuması ürün çeşitlerinin % 65 ‘inin örtü takımları, % 15’ inin masa örtüsü, % 5’ inin elbise, % 2,5’ inin perde, % 2,5’ inin kravat, % 2,5’ inin gelinlik, % 2,5’ inin gömlek , % 2,5’ inin duvar panosu olduğu görülmektedir. Tablo 3’den elde edilen sonuçlara göre; en çok örtü takımının

tercih edilmesinin nedeni kullanışlı olduğu ve alıcı bulduğu için olabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasında çözgüde kullanılan iplik çeşidinin % 100' ü pamuk ipliğidir. Tablo 3'den elde edilen sonuçlara göre; pamuk ipliğinin kopmalara karşı dayanıklı olması ve piyasada istenilen miktarda ucuza bulunması tercih edilmesinin gerekçesi olarak varsayılabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan atkı ipliği % 50' si koyu kendir, % 45' i ağartılmış kendir, % 2,5' i floş iplik, %2,5' i ise pembe boyalı kendirdir. Tablodan çıkan sonuca göre; kendir ipliğinin yöresel dokuma karakteri olması, sağlık açısından faydalı olması, kendir ipliği kullanımının gerekçesi olarak düşünülebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması desenleme ipliği olarak % 68' i merserize , % 20'si sarı simli iplik, % 4'ü ipek iplik, % 4'ü gümüş simli iplik ve % 4'ü floş iplik kullanılmaktadır. Tablo 3'den elde edilen sonuçlara göre; desenleme ipliği olarak Rize yöresinde büyük oranda merserize ipliği kullanılmaktadır. Eski antika olarak nitelendirilen dokumalarda rastlanılmayan bu iplik çeşidi günümüzde sıklıkla kullanılmasının nedeni, ipliklerin dokumaya uygun, piyasada temininin kolay ve ucuz olması nedeniyle dokuyucular tercih ediyor olabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan tekniklerin % 100' ü bez dokuma bunun yanı sıra bez dokumanın arasında ajurlu olarak yapılmaktadır. Tablodan elde edilen sonuçlara göre; İki dokuma çeşidinin yöre geleneği olması, bezayağı dokunmasının kolay, ajur dokumasının ise şık ve gösterişli olması kullanımın gerekçesi olarak gösterilebilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan motiflerin % 42,5' inin desensiz dokuma, % 32,5' i kilim motifli, % 10' u kanaviçe motifli, % 5' i ise bitkisel motifli olduğu saptanmıştır. Tablo 3'den elde edilen sonuçlara göre; dokumalarda en çok kilim motifli deseler kullanılmaktadır. Kilim desenli motiflerin dokuyucular tarafından kullanılmasının nedeni geometrik formlu desenlerin uygulamada teknik kolaylık sağlaması olabilir.

Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan renkler, atkı ipliği rengi olarak % 50' si koyu kendir rengi (bej) , % 45' i ağartılmış kendir rengi (açık bej), % 2,5' inin bakır renkli floş iplik, % 2,5' inin pembe boyalı kendir ipliğidir. Ayrıca çözgüde kullanılan renkler ise, % 95 'i beyaz, % 2,5' i pembe, % 2,5 'i bakır renklidir. Renkler yapılacak ürüne göre değişiklik göstermektedir; ancak çoğunlukla beyaz pamuk ipliği kullanılmaktadır. Tablodan elde edilen sonuca göre; dokumalarda büyük oranda koyu

kendir (bej), ağartılmış kendir (açık bej) ve beyaz tercih edilmesinin nedeni yöre dokuma geleneğinin yaşatılıyor olması ve karakteristik özellik taşıması olduğu söylenebilir.

4.3. Rize Bezi Dokuyucuların Dokumaya Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Dokuyucular Rize bezi (Feretiko) dokumasının % 100 'ünün geleneksel özelliklerinin kısmen devam ettiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Yörede devam eden Rize bezi dokuması yapımı esnasında kamçılı tezgâh kullanılmaktadır ve devam eden bu geleneğe karşı kullanılan kendir bitkisinin üretiminin ülkede yasaklanmasıyla birlikte temini yurt dışından sağlanmaktadır. Bu olumsuz durumlara karşı dokuyucu geleneğin devamını sağlamak adına kendir lifinden elde edilen kendir ipliğini kullanmaya devam etmektedir. Ancak dokumalarda geleneksel atkı iplikleri yanında farklı iplik türlerine (floş, ipek, Merseize) dokumalarda rastlamak mümkündür. Dokumadaki bu farklılıkların çalışmadan çıkan sonucun gerekçesi olabilir.

Dokuyuculara Rize bezi dokumasının tanıtımı için neler yapılması gerektiği sorulduğunda, % 60' ı yurt içinde bütün fuarlarda stant açılmalı, % 28' i ulusal bütün kanallarda reklam yapılmalı ve % 12' si kooperatif kurularak dokumanın denetim altına alınarak desteklenmeli şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre yörede dokumanın tanıtılması için öncelikle reklamının iyi yapılması gerektiği ayrıca dokumaların halka açılarak fuarlarda gösterilmesi ve kooperatif kurularak dokumanın denetim altına alınıp desteklenmesi tanıtım için yeterli olacağı söylenebilir.

4.4. Rize Yöresi Geleneksel El Dokuması Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Öğretim Programı Önerisi

Genel Hedef: Rize el sanatlarından Rize bezi (Feretiko) dokumasını teknik özelliklerine uygun olarak uygulayabilme.

Ön Koşul Davranışlar: Bu öğretim programının uygulanmasında alana ilişkin bilişsel ve devinışsel ön koşul davranışlar gerekmemektedir.

Süre: 160 Saat

Öğrenci Sayısı:

Öğretim Yöntem ve Teknikleri: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma.

Fiziki Ortam: Yazı Tahtası, Masa, Öğretmen Masası, Tezgâhlar, iplikler, Çözümler Aparatları, Sandalye ve Panolar

4.4.1. Rize Bezi Dokuması Yapım Teknikleri Öğretim Programının Hedefleri Ve Hedef Davranışları

Bilişsel Hedef ve Davranışlar

1.12. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Dersinde Geçen Tarihi Olgular Bilgisi Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasının başladığı yeri yazma/söyleme.
2. Rize bezi (Feretiko) dokumasının gelişim aşamalarını yazma/söyleme.
3. Rize bezi (Feretiko) dokumasının tarihsel gelişimini yazma/söyleme.

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarına İlişkin Teknik Özellikleri Bilgisi Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasının tekniklerini yazma /söyleme.
2. Rize bezi (Feretiko) dokumasının tekniklerini, bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.

1.25.Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları Bilgisi.

Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasının kullanım alanlarını yazma /söyleme.
2. Rize bezi (Feretiko) dokumasının kullanım alanlarını, bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi.

Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan iplik özelliklerini yazma /söyleme.
2. Verilen iplikler arasından Rize bezi (Feretiko) dokumasına uygun olan iplikleri seçip işaretleme.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği Bilgisi.

Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokuması motif özelliğini yazma /söyleme.
2. Rize bezi (Feretiko) dokuması motif özelliğini, bir dizi seçenek arasından seçip, işaretleme.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı Bilgisi.

Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılan araç-gerecin ne işe yaradığını, bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
2. Bir dizi araç-gereçle, bir dizi işgörüğü eşleştirip işaretleme.
3. İşgürüsü belirtilen bir araç-gerecin adını, boş bırakılan yere yazma/söyleme.

1.22. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Çözümleri Hazırlama Bilgisi.

Davranışlar:

1. Verilen bir işlem sırasının ilgili olduğu işi, bir dizi iş arasından seçip işaretleme.
2. Verilen bir dizi işle, bir dizi işlem sırasını eşleştirip işaretleme
3. Karışık olarak verilen çözümü hazırlama işlemlerini, sıraya koyup yazma/söyleme
4. Çözümü açmada uyulması gerekli işlemleri, sırasıyla aşamalı olarak yazma/söyleme

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Tahar Bilgisi.

Davranışlar:

1. Tahar işlem sırasının ilgili olduğu işi, bir dizi iş arasından seçip işaretleme.
2. Tahar işlemini, bir dizi işlem sırasını eşleştirip işaretleme
3. Karışık olarak verilen tahar işlemlerini, sıraya koyup yazma/söyleme
4. Tahar işleminde uyulması gerekli işlemleri, sırasıyla aşamalı olarak yazma/söyleme

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Armür Bilgisi.

Davranışlar:

1. Verilen bir işlem sırasının ilgili olduğu işi, bir dizi iş arasından seçip işaretleme.
2. Armür işlemini, bir dizi işlem sırasını eşleştirip işaretleme
3. Karışık olarak verilen armür işlemlerini, sıraya koyup yazma/söyleme

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Desen Raporu Bilgisi.

Davranışlar:

1. Verilen bir işlem sırasının ilgili olduğu işi, bir dizi iş arasından seçip işaretleme.
2. Desen rapuru hazırlama işlemini, bir dizi işlem sırasını eşleştirip işaretleme
3. Karışık olarak verilen işlemleri, sıraya koyup yazma/söyleme

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Davranışlar:

1. Bezayağı dokumasının hangi basamağından başlaması gerektiğini, bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme
2. Karışık olarak verilen basamakları, sıraya koyup yazma/söyleme
3. Bezayağı dokuması yaparken, uyulması gerekli işlemleri, sırasıyla aşamalı olarak yazma/söyleme
4. Bezayağı dokumasının özelliklerini yazma/söyleme

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Davranışlar:

1. Ajur dokumasının hangi basamağından başlaması gerektiğini, bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme
2. Karışık olarak verilen basamakları, sıraya koyup yazma/söyleme
3. Ajur dokuması yaparken, uyulması gerekli işlemleri, sırasıyla aşamalı olarak yazma/söyleme
4. Ajur dokumasının özelliklerini yazma/söyleme

1. 24. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Dersinde Dokunan Kumaşın Değerlendirilmesinde Kullanılan Temel Ölçütler Bilgisi.

Davranışlar:

1. Verilen bir ölçütün işgörüsünü, bir dizi iş görü arasından seçip işaretleme
2. Verilen bir dizi ölçüt arasından, Rize bezi dokumasının değerlendirilmesinde kullanılanı seçip işaretleme
3. Verilen bir ölçütün işgörüsünü yazma/söyleme

1.22. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma Bilgisi.

Davranışlar:

1. Dokuma tezgâhından iş çıkarma işlemini, bir dizi iş arasından seçip işaretleme.
2. Karışık olarak verilen iş çıkarma işlemini, sıraya koyup yazma/söyleme

3. İş çıkarma işlemin de uyulması gerekli işlemleri, sırasıyla aşamalı olarak yazma/söyleme

4.4.2. Devinişsel Hedef ve Davranışlar

2.10. Öğretmen Yardımıyla Çözü İpliği Hazırlayabilme.

Davranışlar;

1. Gerekli malzemeleri hazırlama.
2. Dokuma yapılacak kumaşın çözgü en ve boy hesabını yapma.
3. Hesaplanan çözgü tel âdetince çözgüleri aparatta açma.
4. Hazırlanan çözgüyü tezgâha takma.

2.10. Öğretmen Yardımıyla Tahar, Armür ve Desen Raporunu Uygulayabilme.

Davranışlar:

1. Tahar planın hazırlama.
2. Armür planını hazırlama.
3. Milimetrik ya da kareli kâğıdı hazırlama.
4. Dokuma yapılacak en ve boy hesabına göre kâğıdı ayarlama.
5. Dokuma yapılacak motifleri belirleyip deseni oluşturma.
6. Deseni kareleyip hazır hale getirme.

2.10. Öğretmen Yardımıyla Atkı İpliği Hazırlayabilme

Davranışlar;

1. Kullanılacak atkı ipliklerini hazırlama.
2. Çözgüyü açma işlemini yapma.
3. Atkı ipliğini hazırlama.
4. Hazırlanan çözgüyü tezgâha takma.

2.10. Öğretmen Yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Davranışlar:

1. Dokumaya hazır hale gelen tezgâhta ağızlığı açma.
2. Tutamak hareketiyle mekiği atma.
3. Tefe vuruşu ile atkıyı sıkıştırma işlemini yapma.
4. Yapılan bu hareketlerle bezayağı dokuma yapma.

2.10. Öğretmen Yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Davranışlar:

1. Uygulanacak desene göre düz dokuma yapma.
2. Uygulanacak ajur çeşidini seçme.
3. Dokumanın enine düşen çözgü sayıları eşit bölünecek şekilde belirli sayıda çözgü ipliği alarak atkırı sarma.
4. Dokumayı tekniğine göre devam ettirme.

2.10. Öğretmen Yardımıyla Biten Dokumayı Tezgâhtan çıkarabilme, Kenar Temizleme ve Saçak Örebilme.

Davranışlar:

1. Dokumayı kontrol etme.
2. Hataları düzeltme.
3. Tezgâhtaki leventleri gevşeterek dokumayı serbest bırakma.
4. Biten dokumayı tezgâhtan makas yardımıyla kesip çıkarma.
5. Dokumanın yan ve arkasından çıkan atkılarını temizleme.
6. Çıkan dokumanın kenar temizliğini yapma.
7. Bırakılan saçak kısmını düzelterip eşit kesme.
8. Uygulanacak saçak bağlama şeklini seçme.
9. Dokumanın saçak kısmını istenilen şekilde bağlama.

4.4.3. Duyuşsal Hedef ve Davranışlar

2.10. Eğitim ve Öğretim Kurallarına Uymaya Razi Oluş.

Davranışlar:

1. Atölyede yardımlaşma ilkelerine uyma.
2. Derslere vaktinde gelme.
3. Yapılan uyarıları dikkate alma.
4. Planlı çalışmayı alışkanlık haline getirme.

2.30. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tekniğini Uygulamadan Zevk Alış.

Davranışlar:

1. Rize bezi (Feretiko) dokuması yapmada istekli olma.
2. Ders etkinliklerine katılma ile ilgili alışkanlık ve tutumlara sahip olma.

3. Teknikleri dikkatle izleme ve takip etme.

3.20. Eğitim ve Öğretim Ortamında Her Türlü Eleştiriye Açık Oluş.

Davranışlar:

1. Ortamı paylaştığı kişilerden kendisini eleştirmelerini isteme.
2. Yapılan eleştirileri dinleme.
3. Eleştiri yapanlara olumsuz davranmama

4.4.4. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Öğretim programı Analizi

Bilgi Listesi

1. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması
 - 1.1. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel Gelişimi
 - 1.2. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri
 - 1.3. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları
 - 1.4. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler
 - 1.4.1. Çözümlü İplikleri ve Özellikleri
 - 1.4.2. Atkı İplikleri ve Özellikleri
 - 1.4.3. Motiflerde Kullanılan İplikler ve Özellikleri
 - 1.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği
 - 1.6. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı
 - 1.6.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri
 - 1.6.1.1. Tezgâh İskeleti
 - 1.6.1.2. Makaslar
 - 1.6.1.3. Kelebekler
 - 1.6.1.4. Çözümlü köprüsü
 - 1.6.1.5. Tefe
 - 1.6.1.6. Mekik Atma Tertibatı
 - 1.6.1.7. Kumaş Köprüsü
 - 1.6.1.8. Kumaş Levendi
 - 1.6.1.9. Ayaklar (Pedallar)
 - 1.6.1.10. Çerçeve Takımı
 - 1.6.1.11. Çapraz Çıtaları
 - 1.6.1.12. Gücüler
 - 1.6.1.13. Tarak
 - 1.6.1.14. Mekik
 - 1.6.1.15. Masura ve Gücü Tığı

1.6.1.16. Tarak Tıǵı ve İǵne

1.7. Çözǵü Hazırlama Teknikleri

1.7.1. Çözǵü Hazırlama

1.7.1.1.Çapraza Alma İşlemi

1.7.1.2. Konik Çözǵü Hazırlama

1.7.1.3.Düz Çözǵü Açma Makinesi ile Çözǵü Hazırlama

1.7.2. Çözǵü Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar

1.7.3. Çözǵü Boyu Hesaplama ve Fire Payı

1.7.4. Çözǵü Hazırlamada Olabilecek Hatalar

1.7.5. Çözǵüyü Levende Aktarma İşlemi

1.8.Tahar

1.8.1. Taharın Tanımı

1.8.2. Gücü Taharı

1.8.3. Tarak Taharı

1.8.3.1. Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar

1.8.3.2.Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi

1.9. Armür Raporu

1.10. Desen Raporu

1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayaǵı Dokuma Yapımı

1.12. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Yapımı

1.13. Kumaş Dokumada Oluşan Hatalar

1.14. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi

1.14.1. Dokumanın Kenarlarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama

İşlem Listesi

1. Çözǵü Hazırlamak
2. Tahar Planı Hazırlamak
3. Armür Planı Hazırlamak
4. Atkı İpliǵı Hazırlamak
5. Bezayaǵı Dokuma Yapmak
6. Ajur Dokuma Yapmak
7. Dokumayı Tezgâhtan Çıkarmak
8. Kenar Temizleme ve Saçak Bağlama Yapmak

Alışkanlık, Tutum ve Değerler Listesi

1. Derse hazırlıklı gelme
2. Temiz ve düzenli çalışma
3. Konu ile ilgili çalışmaları zamanında yerine getirme
4. Eleştirilere açık olma

4.4.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı Zamanlama Çizelgesi ve Günlük Planlar

ÜNİTE PLANI

Öğretim Yılı:

AY	HAFTA	GÜN	SAAT	BİLGİ LİSTESİ	İŞLEM KONULARI	ÖĞRENME ÖĞRETME TEKNİKLERİ	KULLANILAN ARAÇ-GEREÇLER	DEĞERLEN DİRME
	1 HAFTA		8	1.1.Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel gelişimi 1.2. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri 1.3. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları 1.4.Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan iplikler 1.4.1.Çözü İplikleri ve Özellikleri 1.4.2.Atkı iplikleri ve özellikleri 1.4.3.Motiflerde kullanılan iplikler ve özellikleri 1.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği 1.6.Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı 1.6.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri 1.6.1.1. Tezgâh İskeleti 1.6.1.2. Makaslar 1.6.1.3. Kelebekler 1.6.1.4. Çözü köprüsü 1.6.1.5. Tefe 1.6.1.6. Mekik Atma Tertibatı 1.6.1.7. Kumaş Köprüsü 1.6.1.8. Kumaş Levendi 1.6.1.9.Ayaklar (Pedallar) 1.6.1.10. Çerçeve Takımı 1.6.1.11. Çapraz Çıtalrı 1.6.1.12. Gücüler 1.6.1.13. Tarak 1.6.1.14. Mekik 1.6.1.15. Masura ve Gücü Tığı 1.6.1.16. Tarak Tığı ve iğne		SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları	
	2 HAFTA		8	1.7. Çözü Hazırlama Tanımı ve Teknikleri 1.7.1. Çözü Hazırlama 1.7.1.1.Düz (Seri) Çözü Hazırlama İşlemi 1.7.1.2.Çapraz Alma İşleminin Amacı 1.7.1.3. Konik Çözü Hazırlama 1.7.1.4.Düz Çözü Açma Makinesi ile Çözü Hazırlama 1.7.2.Çözü Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar 1.7.3. Çözü Boyu Hesaplama ve Fire Payı 1.7.4.Çözü Hazırlamada Olabilecek Hatalar 1.7.5.Çözüyü Levende Aktarma İşlemi	1.Çözü Hazırlama	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları	

AY	HAFTA	GÜN	SAAT	BİLGİ LİSTESİ	İŞLEM KONULARI	ÖĞRENME ÖĞRETME TEKNİKLERİ	KULLANILAN ARAÇ-GEREÇLER	DEĞERLENDİRME
	3.HAFTA		8	1.8.Tahar 1.8.1.Taharın Tanımı 1.8.2. Gücü Taharı 1.8.3. Tarak Taharı 1.8.3.1.Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar 1.8.3.1.1.Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi 1.9. Armür 1.10.Desen Raporu	2.Tahar planının hazırlama. 3.Armür planını hazırlama.	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları	Bilgi Düzey Belirleme Testi
	4.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı	4.Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	5.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	5. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	6.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	6. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	7.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	7. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	8.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	8. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	9.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	9. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	

AY	HAFTAA	GÜN	SAAT	BİLGİ LİSTESİ	İŞLEM KONULARI	ÖĞRENME ÖĞRETME TEKNİKLERİ	KULLANILAN ARAÇ-GEREÇLER	DEĞERLENDİRME
	10.HAFTA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	10. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları,Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	11.HAFTAA		8	1.11. Rize Bezi (Fereriko) Bezayağı Dokuma yapımı (Konu Tekrarı)	11. Bezayağı dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları, Ders Notları Dokuma malzemeleri	DEVİNİŞSEL ALAN ÜRÜN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
	12.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma	12.Ajur dokuma yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları, Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	13.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma (Konu Tekrarı)	13.Ajur dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları, Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	14.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma (Konu Tekrarı)	14. Ajur dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları,Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	15.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma (Konu Tekrarı)	15. Ajur dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları,Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	16.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma (Konu Tekrarı)	16. Ajur dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları,Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	17.HAFTA		8	1.12. Ajur Dokuma (Konu Tekrarı)	17.Ajur dokuması yapma	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU - CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları,Ders Notları Dokuma malzemeleri	DEVİNİŞSEL ALAN ÜRÜN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AY	HAFTAA	GÜN	SAAT	BİLGİ LİSTESİ	İŞLEM KONULARI	ÖĞRENME ÖĞRETME TEKNİKLERİ	KULLANILAN ARAÇ-GEREÇLER	DEĞERLENDİRME
	18.HAFTA		8	1.13. Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar		SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	19.HAFTA		8	1.14. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi	18.Dokumayı çıkarma işlemi	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	
	20.HAFTA		8	1.14. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi (Konu Tekrarı)	19.Uygulamaya devam etme	SUNUŞ YOLUYLA ANLATIM GÖSTERİP YAPTIRMA SORU -CEVAP	Kurs Programı Bilgi Yaprakları Ders Notları Dokuma malzemeleri	Devinişsel Alan Ürün Değerlendirme Ölçeği, Bilgi Düzey Değerlendirme Ölçeği

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.12. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Dersinde Geçen Tarihi Olgular Bilgisi

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarına ilişkin Teknik Özellikleri Bilgisi

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları Bilgisi.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği Bilgisi.

1.13. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı Bilgisi.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.1.Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel gelişimi 1.2. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri 1.3. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları 1.4.Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan iplikler 1.4.1.Çözüğü İplikleri ve Özellikleri 1.4.2.Atkı iplikleri ve özellikleri 1.4.3.Motiflerde kullanılan iplikler ve özellikleri 1.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği 1.6.Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı 1.6.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri 1.6.1.1. Tezgâh İskeleti 1.6.1.2. Makaslar 1.6.1.3. Kelebekler 1.6.1.4. Çözüğü köprüsü 1.6.1.5. Tefe 1.6.1.6. Mekik Atma Tertibatı 1.6.1.7. Kumaş Köprüsü 1.6.1.8. Kumaş Levendi 1.6.1.9.Ayaklar (Pedallar) 1.6.1.10. Çerçeve Takımı 1.6.1.11. Çapraz Çıtaları 1.6.1.12. Gücüler 1.6.1.13. Tarak 1.6.1.14. Mekik 1.6.1.15. Masura ve Gücü Tıgı 1.6.1.16. Tarak Tıgı ve iğne		Hazırlık: Öğretmenin; — Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. —Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. — Görsel kaynak kitapların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; — Öğrencileri selamlaması. — Rize bezi dokuması ile ilgili bilgi vermesi. — Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; — Rize bezi dokuması ile bilgilerin anlatılması — Dokuma tekniklerinin anlatılması — Kullanım alanlarının anlatılması — Rize bezi dokuması tezgâhı ile ilgili bilgi verilmesi. — Doğruları pekiştirmesi. — Eksikleri tamamlaması. — Yanlışları Düzeltmesi. Sınama Durumu: Öğretmenin; — Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde sorular sorulması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) dokumasında çözgü hazırlama teknikleri bilgisi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması çözgü hazırlama hakkındaki bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Çözgü ipi, çözgü aparatı, kâğıt, kalem, mekik, masura.		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Gösterip Yaptırma

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.22. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Çözümleri Hazırlama Bilgisi.

Devinışsel Hedefler:

2.10.Tekniğine Uygun Çözüm, Atkı ve Mekiği Öğretmen yardımıyla Hazırlayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.7. Çözüm Hazırlama Tanımı ve Teknikleri 1.7.1. Çözüm Hazırlama 1.7.1.1.Düz (Seri) Çözüm Hazırlama İşlemi 1.7.1.2.Çapraz Alma İşleminin Amacı 1.7.1.3. Konik Çözüm Hazırlama 1.7.1.4.Düz Çözüm Açma Makinesi ile Çözüm Hazırlama 1.7.2.Çözüm Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar	1.Çözüm Hazırlama	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. -Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; Öğrencileri selamlaması. -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme
Gelecek Dersin Konusu Rize bezi (Feretiko) dokumasında çözüm hazırlama teknikleri bilgisi		Uygulama: Öğretmenin; —Rize bezi dokuması ile bilgilerin anlatılması. —Çözüm hesabının yapılması -Çözüm aparatında çözgünün açılması. -Gelecek dersin konusunu söyleme.
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		Sınama Durumu: Öğretmenin; —Dersin sonunda gerekli malzemelerin kontrol edilmesi Çözgünün doğru açılıp açılmadığını kontrol etmek
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokumasında çözüm hazırlama teknikleri bilgisinin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Çözüm ipi, çözüm aparatı, kâğıt, kalem, mekik, masura.		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Gösterip Yaptırma

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Tahar Bilgisi.

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Armür Bilgisi.

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Dokumada Desen Raporu Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Tekniğine Uygun Öğretmen Yardımıyla Tahar, Armür ve Desen Raporunu Hazırlayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.7.3. Çözü Boyu Hesaplama ve Fire Payı 1.7.4.Çözgü Hazırlamada Olabilecek Hatalar 1.7.5.Çözgüyü Levende Aktarma İşlemi 1.8.Tahar 1.8.1.Taharın Tanımı 1.8.2. Gücü Taharı 1.8.3. Tarak Taharı 1.8.3.1.Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar 1.8.3.1.Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi 1.9. Armür 1.10.Desen Raporu	2.Tahar planını hazırlama. 3.Armür planını hazırlama.	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; Öğrencileri selamlaması. -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Çözgü hazırlama, çözgüyü levende aktarma, tahar ve armür planının anlatılması. -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme
Gelecek Dersin Konusu		Uygulama: Öğretmenin; -Tahar planını anlatması -Armür planını anlatması -Desen raporunu anlatması -Gelecek dersin konusunu söyleme.
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokuması yapma		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Bilgi testini uygulaması -Armür ve tahar planını uygun yapıldığını kontrol etmek
Ödev: Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokuması bilgilerinin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinışsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	4. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme
Gelecek Dersin Konusu		Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda yapılan dokumayı kontrol etmek
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma,Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	5.Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	6. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme
Gelecek Dersin Konusu		Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinışsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	7. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplama. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	8. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	9. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	10. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; - Soru cevap yönteminin kullanılması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) bezayağı dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Bezayağı Dokumasını Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.11. Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma yapımı	11. Bezayağı dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: -Geçen dersi hatırlatarak, sorular sorması. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma bilgisinin verilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. -Günün konusunu belirleme Uygulama: Öğretmenin; - Rize bezi (Feretiko) Bezayağı dokumasının yapılması Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, Devinişsel alan ürün değerlendirme ölçeği uygulama
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	12.Ajur dokuma yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması.
Gelecek Dersin Konusu		Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş yoluyla anlatım, Gösterip Yaptırma

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	13.Ajur dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi. Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	14. Ajur dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi - Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	15. Ajur dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	16. Ajur dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Gelecek Dersin Konusu		
Rize bezi (Feretiko) Ajur dokumasının incelenmesi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Rize bezi (Feretiko) ajur dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, çözgü ipliği, atkı ipliği, mekik, masura,		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.25. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Teknikleri Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10.Öğretmen yardımıyla Ajur Dokumayı Uygulayabilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.12. Ajur Dokuma	17.Ajur dokuması yapma	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. -Ajur dokumayla ilgili bilgi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Rize bezi ajur dokuması ile bilgilerinin anlatılması -Ajur çeşitlerinin anlatılması -Ajur yapımının gösterilmesi Ajur örneklerinin gösterilmesi -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Gelecek Dersin Konusu		
Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar bilgisi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hataların incelenmesi Getirilecek araç- gereç: Rize bezi (Feretiko) dokuma örneği, makas		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması, Devinişsel alan ürün değerlendirme ölçeği

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.24. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Dersinde Dokunan Kumaşın Değerlendirilmesinde Kullanılan Temel Ölçütler Bilgisi.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.13. Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar		Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması. Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. - Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hatalar bilgisinin verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. Uygulama: Öğretmenin; -Kumaş Dokumada Oluşabilecek Hataların uygulamayla gösterilmesi. -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Gelecek Dersin Konusu		
Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi		
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		
Ödev: Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi ile ilgili bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç: Tezgâh, dokuma örneği, makas.		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.22. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10. Öğretmen yardımıyla Biten Dokumayı Tezgâhtan Çıkarabilme, Kenar Temizleme ve Saçak örebilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.14.Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi	18.Dokumayı çıkarma işlemi	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması.
Gelecek Dersin Konusu		Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması.
Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama		- Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşleminin bilgisinin verilmesi. -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi dokuması ile ilgili bilgi vermesi.
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		Uygulama: Öğretmenin; - Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşleminin uygulanması -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Ödev: Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgilerin incelenmesi. Getirilecek araç- gereç:		Sınama Durumu: Öğretmenin; -Dersin sonunda, konu tekrarı niteliğinde soru-cevap yöntemini kullanması

GÜNLÜK PLAN

Tarih

Okulun Adı:

Dersin Adı:

Sınıf:

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Süre:8 Ders Saati

Öğretmenin Adı ve Soyadı:

Öğretme ve öğrenme Yöntemi: Sunuş Yoluyla Anlatım, Gösterip Yaptırma, Soru- Cevap

Kaynak Kitaplar:

HEDEFLER

Bilişsel Hedefler:

1.22. Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma Bilgisi.

Devinişsel Hedefler:

2.10. Öğretmen yardımıyla Biten Dokumayı Tezgâhtan Çıkarabilme, Kenar Temizleme ve Saçak örebilme.

Duyuşsal Hedefler:

2.10.Eğitim ve öğretim kurallarına uymaya razı oluş.

2.30. Rize bezi (Feretiko) dokuma tekniğini uygulamadan zevk alış.

3.20. Eğitim ve öğretim ortamında her türlü eleştiriye açık oluş.

BİLGİ KONULARI	İŞLEM KONULARI	EĞİTİM DURUMLARI
1.14.Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi	19.Uygulamaya devam etme	Hazırlık: Öğretmenin; - Ders öncesi sınıf ortamının düzenlenmesi. - Kullanılacak araç-gereçlerin düzenlenmesi. -Görsel kaynak kitapların hazırlanması. -Örnek dokumaların hazırlanması.
Gelecek Dersin Konusu		Sunu: Öğretmenin; -Öğrencileri selamlaması. - Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama bilgisi verilmesi -Sorulan soruları cevaplaması. -Rize bezi dokuması ile ilgili bilgi vermesi.
Gelecek Ders İçin Yapılacak Çalışmalar		Uygulama: Öğretmenin; - Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama uygulamasının yapılması -Doğruları pekiştirmesi. -Eksikleri tamamlaması. -Yanlışları Düzeltmesi.
Ödev: Getirilecek araç- gereçler:		Sınama Durumu: Öğretmenin; - Devinişsel alan ürün değerlendirme ölçeği -Duyuşsal Alan gözlem formu

DEVİNİŞSEL ALAN ÜRÜN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Tarih:

DEĞERLENDİRME		ÖĞRENCİLER										
DAVRANIŞLAR	Öğrenci Adı Soyadı											
	Puan											
En ve Boy Hesabı Yapıp Çözüğü Açma	30											
Çözüğü Tezgâha Takma ve Tahar işlemi	15											
Düz bez dokuma işlemi	25											
Ajur dokuma uygulama işlemi	25											
Biten dokumayı kesip temizleme ve saçak örme	5											
TOPLAM	100											

DUYUŞSAL ALAN GÖZLEM FORMU

DEĞERLENDİRME			ÖĞRENCİLER						
DAVRANIŞLAR	Puan	Öğrenci Adı Soyadı							
Derse hazırlıklı gelme	30								
Temiz ve düzenli çalışma	10								
Verilen görevi itiraz etmeden yapma.	5								
Konu ile ilgili sorular yöneltme	5								
Konu ile ilgili çalışmalarını istenilenden fazla yapma.	10								
Verilen işi zamanında ve istenilen nitelikte yapma.	35								
Her türlü eleştiriye açık olma	5								
TOPLAM	100								

4.4.6. Bilgi Yaprakları

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprağı No:1

Bilgi konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel Gelişimi	Bilgi Konusu No	1
1.1. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel Gelişimi Geçmişte Rize’de en yaygın el sanatı dokumacılıktır. Kenevir ipliğinden dokunan bu bezler, genellikle iç çamaşırı yapımında kullanılmıştır. Dokunan Rize bezleri dış ülkelere ihraç edilmekteydi. Ancak, Cumhuriyet döneminde kenevir üretiminin giderek yerini çay üretimine bırakması ve dokumalarda pamuk ipliğinin kullanılmasıyla dokumaların nitelikleri de değişmiş, ilde kenevir üretimine dayanan dokumacılık giderek azalmıştır. Kenevir ipliği ile dokunan bezler teri çabuk kuruttuğu için sıklıkla tercih edilmektedir. Genel olarak Rize bezi diye bilinen bezlerde (Feretiko, Keten, Şut Bezi) daha çok kenevir ipliği, kimilerinde de pamuk ipliği kullanılmaktadır. İl dışından sağlanan pamuk ipliği ile peştamal ve peçete, hayvancılıkla geçinen dağ köylerinden sağlanan yün ipliği ile şal denilen kaba kumaşlar dokunmuştur. Rize bezi Hint keneviri (Kendir) ipinden el tezgâhında dokunan, Rize kültürüne ait, Rize yöresinde dokunan bir bez türüdür. 1960’lı yıllarda çayın Rize’ye gelmesinden önce Rize’de hemen her evde bir Rize bezi tezgâhı bulunmaktaydı. Günümüzde çay bitkisinin doldurduğu alanlar yine bu tarih öncesinde kendir bitkisiyle ekiliydi. Kendir bitkisinden ip çıkarma işleminin oldukça zor ve zahmetli olduğu bilinmektedir. Nisan ayının ortalarına doğru mısır ekimiyle birlikte humuslu toprağa ekilen kenevir tohumları Ağustos ortalarına doğru bir buçuk - iki metreye ulaşınca hasat edilmektedir (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:2

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Tarihsel Gelişimi	Bilgi Konusu No	1
Hasat edilen kendir ağaçları birkaç gün kabuklarının gevşeyip soyulmaya müsait hale gelmesi için yağmur altına bırakılıp gevşemesi sağlanmaktaydı. Rize'nin nemli ve yağışlı iklimi keneviri istenilen hale getirme yönünden gayet uygundur. Güneşte ağarıp yağmurda gevşeyen çubuklar soyulduktan sonra her köyde bir ya da iki tane bulunan tokmaklarda dövülerek sonrasında taraktan geçirilip ip haline almaktadır. İp haline getirilen kendir liflerinin sarılması için çırkık kullanılırdı. İplerin yumaklanmasıyla çözgüler hazırlanıp hazırlanan çözgülerle Rize bezi (Feretiko)'nin özel tezgâhında dokunup bez haline getirilirdi. Kumaş kalitesi, sağlıklı olması ve zarafetiyle gerek giyim alanında gerekse üzerine işleme yapılmak suretiyle kullanılırdı. Kendir ipliği pamuk gibi hidrofil (suyu seven) bir iplik olmasının yanı sıra aynı zamanda da suyu uzaklaştıran ve dolayısıyla sürekli serinlik sağlayan bir iplik türüdür. Bu iplikten yapılan dokumalar gerek serin bir tuşe (dokunuş) sağlaması sonucu sıcaklarda bunaltmazken suyu veya teri çabucak buharlaştırması nedeniyle de hastalıklara karşıda koruma özelliği sağlamaktadır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012). Bölgenin çok nemli olması, terlemeye neden olmaktadır. Bu nedenle yöre halkı özellikle çocuklara belli bir yaşa kadar Rize bezi (Feretiko) atleti giydirmektedir. Sıklıkla kullanılıyor olmasına karşın çayın yörede etkin olmasıyla birlikte dokuma bitme noktasına gelmiştir. Ancak yörede birçok projelerle dokuma desteklenmeye çalışılmaktadır. Dokuma tezgâhları halka dağıtılarak dokuma geleneğinin devam etmesi hedeflenmiştir. Ülkemizde kendir bitkisinin yasaklanması nedeniyle kendir lifi elde edilememektedir. Bu alandaki ihtiyacı ise yurt dışından, Romanya, Hindistan, Afganistan'dan ihraç edilerek gereksinim karşılanmaktadır (Web:http://www.biriz.biz/rize/rizebezi/index.htm/24 Şubat 2012' de alınmıştır).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:3

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Teknik Özellikleri Bilgisi	Bilgi Konusu No	2
1.2. Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri Dokuma kumaşların bağlantı türünün ve raporunun tespit edilmesi için kumaştaki atkı iplikleri sökülerek çözgü ipliğinin çözgü yükseltimlerine ve çözgü indirimlerine bakılır ve bunlar desen kâğıdına işaretlenir. Desen kâğıdı olarak kareli kâğıt ya da milimetrik kâğıt kullanılmaktadır. Kareli kâğıdın üzerindeki dikey sütunlar çözgü, yatay sütunlar ise atkı olarak düşünülür. Bir dokuma kumaşın patronu, desen kâğıdına aktarılırken hareket noktası çözgü ipliğidir. Atkı iplikleri tek tek sökülür. Çözgü ipliklerinin, atkı ipliğinin üstünde olan noktalar desen kâğıdına dolu, altında olduğu noktalar ise boş olarak işaretlenir. Bu işleme aynı çözgü hareketleri tekrarlanıncaya kadar devam edilir. Böylece dokuma kumaşın raporu çıkarılmış olmaktadır (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 18 – 19). 1. Rize bezinin çözgüsünde 24 numara, atkısında ise 30 numara pamuk ipliği kullanılır. 2. Dokumanın cm²' de 18 çözgü ipliği ve atkısının da 20 atkı ipliği olmasına dikkat edilir. 3. Kumaşın düzgün ve kaliteli olması için tek elden çıkmasına dikkat edilirdi. 4. Kumaşta kullanılacak iplik tek kat ve bükümlü olmalıdır. 5. Uzun süre kullanım için ideal sağlamlığa sahip olmalıdır. 6. Bezde bulunan gözenekler sayesinde yaz aylarında insan vücudunun hava almasını sağlar. 7. Yıkama haslığı kuvvetli, diğer dokumalar yıkandıkça solarken Feretiko dokumaları beyazlamaktadır (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 18–19).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:4

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Kullanım Alanları Bilgisi	Bilgi Konusu No	3
1.3. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları Feretiko genel olarak iç giysisi, gömlek, pantolon, sargı bezi, dolaylık, peşkir, mendil, tülbent olarak kullanılır. Masa örtüsü, vitrin takımı, perde, tül, yatak örtüleri olarak da kullanılır. Günümüzde dekoratif süsleme unsuru ayrıca yaz aylarında giysi olarak kullanılmaktadır. Fotoğraf 26: Nakışlı Rize Bezi Fotoğraf 27: Çanta Fotoğraf 28: Giysiler Kaynak: www.feretiko.com.tr (Erişim tarihi: 19.01.2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:5

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi	Bilgi Konusu No	4
1.4. Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler 1.4.1. Çözümlü İplikleri ve Özellikleri Çözümlü ipliğinde kullanmış olduğumuz ham madde pamuk ipliğidir. Genelde ham pamuk ipliği kullanılır. Bazı sanayi kuruluşlarında çözümlü ipliğinde merserize pamuk ipliği de kullanılmaktadır. Ancak kullanılan merserize ipliği kumaşın görünümünü güzelleştirse de Feretiko bezinin doğallığını bozmaktadır. Çözümlüler genel olarak tezgâhlarda, istenilen en ebatlarına göre hazırlanır. Genel olarak Rize bezinin en ebatları 35 mm, 45 mm, 60 mm, 95 mm ölçülerinde yapılır. Bu ebatlar doğrultusunda çözümlüler hazırlanır. Fotoğraf 29: Pamuk İpliği 1.4.2. Atkı iplikleri ve özellikleri Atkı ipliğini hazırlama dokumada uygulanan son hazırlık işlemidir. Çözümlünün dokuma tezgâhı üzerinde taharlanmasından sonra hazırlanan atkı ipliği masuraya sarılarak mekiğe yerleştirilir. Rize bezi(Feretiko) dokumalarda kullanılan atkı ipliği kenevir ipidir. Önceden ekimi, devşirilmesi, taranması, iplik haline getirilmesi bölgenin kendine has usulleriyle, el ile yapılmaktaydı. Atkı ipliğinin çözümlü ipliklerinin oluşturduğu ağızlıktan mekik yardımıyla atılabilmesi için masura adı verilen makaralara sarılması işlemine “atkı hazırlama” denir. Bu işlem elle yapılabileceği gibi masura sarma aparatlarıyla da yapılmaktadır. Atkı atılırken masuranın mekik içinde rahatça dönmesi ve atkıyı salması gerekir. Bu sebeple masuraya atkı sarılırken ipliklerin masura üzerinde iki tarafa toplanmaması ya da bombe oluşturmaması gerekir. Atkı ipliği masuraya paralel bir şekilde iplikler üst üste bindirilmeden sarılmalıdır.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:6

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi	Bilgi Konusu No	4
Rize bezi (Feretiko) hammaddesini oluşturan kendir aslında sınaî bir bitki olarak Rize dışında da üretilmektedir. Tohumu yağ üretimi için değerlendirilen kendir elyafından ağırlıkla halat, ip, sicim üretilir. Rize ikliminin az güneşli ve çok yağmurlu olması liflerin sertleşmesine engel olduğundan Rize de yetişen kendir bitkisinden elde edilen liflerden çok ince iplik bükülebilmekte ve bununla da oldukça ince, ancak inceliğine, narin görüntüsüne rağmen mukavemetli, dokunulduğunda tuşesi kıvamında ve hepsinden önemlisi teri emebilen insan sağlığına yararlı bez dokunabilmektedir. Bunda Rize’de bolca olan ırmak ve dere sularındaki kireç oranının 4 dereceden düşük olması ve ozon seviyesi yüksekliğinin kasarlamada bezlerin beyazlatılmasına olan etkisi önemli rol oynamaktadır. Tabi bütün bunlar 50 yıl öncesine kadardı. Kenevir’in farklı amaçlarla kullanılması sonucu üretimi yasaklanınca, bugün Rize Bezi üretebilmek için eğer kontrollü üretim izni çıkmazsa, Hindistan’dan kendir elyafı veya ipliğini ithal etmeye devam etmek zorunda kalınacaktır. Hint keneviri (Kendir) “Lif ve tohumundan yararlanmak amacı ile yetiştirilen bu kültür bitkisinin, ketende olduğu gibi, liflerinden faydalanmak için yetiştirilenlere “Lif Keneviri”, tohumundan faydalanmak için yetiştirilenlere de “Tohum Keneviri” denir. Ayrıca, erkek ve dişi çiçekleri ayrı ayrı bulunduğundan Erkek Kenevir ve Dişi Kenevir diye de bir ayırım yapılmaktadır” (Yağan; 1952: 78).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:7

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi	Bilgi Konusu No	4
1. Erkek kenevirlerin ermesi ile hem erkek hem dişi kenevirler bir arada devşirilir: Bu zamanda dişi kenevirler henüz ermiştir. Erkek kenevirler çiçek açtıktan 8–10 gün sonra ererler. Bu arada ise dişiler henüz ermediklerinden tohum elde edilemez. Ayrıca lif verimi de düşük olur. Bu bakımdan erkek kenevirin lifleri, dişi kenevirden yüksektir (Yağan; 1952: 78). 2. Dişi Kenevirlerin ermesi ile hem erkek hem dişi kenevirler bir arada devşirilir: Bu usulde dişi kenevirler erkek kenevirlerin çiçek tozlanmasından 4–6 hafta sonra erdiklerinden, bu zamanda erkek kenevirlerden bir kısmı kırılıp ziyan olur. Diğer kısımlarda sertleşir, odunlaşır. Dişiler tamamen erdiklerinden iyi tohumluk alındığı gibi lif verimi de yüksek olur (Yağan; 1952: 78). 3. Erkek ve Dişi Kenevirler ayrı ayrı toplanır: Erkek kenevirler erdiği zaman ayrıca devşirilir. Biraz zaman istemesine karşılık böyle bir devşirmede, hem erkek hem de dişi kenevirlerden en iyi verim alındığı için, en uygun devşirme usulü budur. Bu usulde çoklukla Fatsa ve Ünye (Ordu) de uygulanır (Yağan; 1952: 78). Eğer, kenevirlerin liflerinden faydalanılacaksa, tohumların ermesi beklenmez. Devşirme zamanı, sakların alt yapraklarının sararıp dökülme zamanıdır. Aksi halde, liflerin esneklik ve dayanıklılıkları azalır. Yağmur mevsimini tarlada karşılayacaklarından kızarır ve kararır. Bunlardan alınacak liflerde kirli esmer renkte sert ve dayanıksız olur (Yağan; 1952: 78). 1.4.3. Motiflerde kullanılan iplikler ve özellikleri Merserize Kimyevi yöntemlerle parlaklaştırılmış pamuk ipliği Anlamına gelmektedir. Pamuk ipliklerini bu şekilde parlatmaya “merserize etme”, böyle iplerle dokunmuş kumaşlara da “merserize kumaşlar” adı verilir. Ayrıca bu iplikler, özellikleri ve görünüş bakımından ipeğe çok benzediğinden, üretim ve pazarlama sırasında, ürünlerin üstüne merserize olduklarını belirten ibareler konulur. Yörede eğitim verilen kurumlarda sıklıkla kullanılmaktadır. (http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/merserize Erişim Tarihi:24.02.2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:8

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği	Bilgi Konusu No	5
1.5. Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği Araştırmaya göre günümüzde yapılan Rize bezi dokumaları genelde önceki yıllarda dokunmuş olan desenlerle aynı desen motiflerini içermektedir. Dokumada desenin belirlenmesi sipariş ya da en çok alıcı olunan dokuma örnek alınarak yapılmaktadır. Desenleri yıllardır dokuma ile uğraşan ustalar ya da dokumayı yapan dokuyucular hazırlamaktadır. Dokuyucular eski dokuma örnekleri, kanaviçe örnekleri ya da kataloglardan beğendikleri motif ve desenleri kareli defter kâğıdı üzerine tek tek kareleyerek yerleştirmektedirler. Dokuma esnasında santimetreye düşen sıra sayısına göre dokuma yapılmaktadır. Günümüzde Anadolu kilim motiflerinin geometriksel olarak uygun olması nedeniyle Rize bezi dokumalarında kullanıldığı görülür. Rize bezi dokumalarının en güzelleri ajurlu yani delikli türde yapılan dokumalarıdır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012). Ayrıca düz dokumaların üzerine boyama ya da nakış işlenerek de kullanılmaktadır. Motifler; Çay yaprağı, verev, yılan beli, ayva çiçeği, açma, yarım açma, açma kapatma, cazı tırnağı, dirsek, çift dirsek, delik, çubuk, eğretili dalı, güğüm, gelin kaşı, kafes, top kafes, kuşgözü, kırma şeker, lokum, dikine lokum, lale gülü, nalım bey, nalım beli, pul, sukabağı çividi, toka, çavuş olarak isimlendirilmiştir (Rize Halk Eğitim Merkezi Yayınları, 2004: 16).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:9

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan Tezgâh Bilgisi	Bilgi Konusu No	6
1.6. Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı Rize Bezi (Feretiko) Dokuması dediğimiz ürün çözümlü ipliği % 100 pamuk olup atkısı Rize yöresine ait kendir (kenevir) bitkisinin lifinden yöreye has şekilde işlenen iplikten olan ve tamamen el dokuma tezgâhlarında üretilen bir üründür. Bezayağı tekniğinde dokunur. Özelliği ise tamamen bölgede yetişen kendir bitkisinin kendine has termal özelliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü kendir bitkisi dünyada önde gelen termal lif cinslerinden biridir. Fotoğraf 30: Kamçılı Tezgâh Dokumanın yapılabilmesi için Ahşap Kamçılı tezgâh kullanılır. Bu tip el dokuma tezgâhlarında tefenin her iki tarafında da ileri geri giden taka adı verilen mekik vurucular bulunur. Bu vurucuların uçlarına bağlı ipler tefeni ortasında birleştirilmiş durumdadır. Bu iki ipin ucuna da tutamak adı verilen bir tahta parçası bağlanır. Bu iş için kullanılan küçük mekik, içine masura yerleştirilecek şekilde yapılmıştır. İplik ucu boncuk veya göz denilen mekikçik kenarındaki porselenden dışarı çıkarılarak kenardaki çözümlü ipliklerinden birine dolandır. Dokumacı tezgâhın ortasında durur. Bir eliyle tefeyi diğer eliyle de tutmağı tutar Ayaklara basarak ağızlık oluşturur, mekik sağ yuvada ise bu yuvanın tutamağı bağlı ipi sola Ayaklara basarak ağızlık oluşturur, mekik sağ yuvada ise bu yuvanın tutamağı bağlı ipi sola doğru hızla çekilerek mekikçik sol yuvaya doğru atılır. Tefe hızla kumaşa doğru çekilir ve atkı sıkıştırılır. Tekrar ayaklara basılarak yeni ağızlık oluşturulur. Bu defa tutamak sağa doğru hızla çekilerek mekikçik sağa doğru atılması sağlanarak atkı atma işlemi gerçekleştirilir dokumalarıdır (Yücel Bayraktar, kişisel görüşme, Şubat 2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:10

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan Tezgâh Bilgisi	Bilgi Konusu No	6
1.6.1. Tezgâhın Ana Parçaları ve Görevleri 1.6.1.1. Tezgâh İskeleti Tezgâhı meydana getiren parçaların eklendiği kısımdır. 1.6.1.2. Makaslar Dokumalarda çerçevelerin bulunduğu kısımdır. Üst ve alt makas olmak üzere ikiye ayrılır. Dokumada harekete göre çerçevelerin açılmasını sağlar. 1.6.1.3. Kelebekler Çerçevelerin yukarı aşağı hareketini sağlayan tertibattır. 1.6.1.4. Çözü köprüsü Çözgü levendinden gelen ipliklerin yönünü değiştirip yere paralel olarak kumaş levendine sarılmasını sağlar. 1.6.1.5. Tefe Üzerindeki tarak yardımıyla atılan atkının sıkışmasını sağlar. 1.6.1.6. Mekik Atma Tertibatı Mekiğin sağa sola atılmasını sağlayan düzenektir.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:11

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan Tezgâh Bilgisi	Bilgi Konusu No	6
1.6.1.7. Kumaş Köprüsü Çözü köprüsünün yaptığı gibi, dokunan kumaşın yere paralelliğini sağlar. Ayrıca kumaşın, kumaş levendine sarılabilmesi için yönünü değiştirir. 1.6.1.8. Kumaş Levendi Dokunan kumaşın sarılı olduğu kısımdır. Dokumanın bozulmadan gergin kalabilmesini sağlar. 1.6.1.9. Ayaklar (Pedallar) Dokumada ağızlığı oluşturarak dokumanın yapılmasını sağlayan kısımdır. 1.6.1.10. Çerçeve Takımı Tezgâhın en önemli parçalarından birisidir. Üzerinde bulunan gücü telleri yardımı ile çözgü ipliklerine hareket verir. Örgülerin oluşmasına birinci dereceden etki eden parçadır. Çerçeve çıtası, çerçeve bağlantı demirleri, gücü başlık demirleri, iç ve dış hamutlarla, gücülerden meydana gelir. 1.6.1.11. Çapraz Çıtalara Çözgü ipliklerinin birbirine karışmadan, paralel durmasını sağlarlar. 1.6.1.12. Gücüler Çözgü iplikleri, gücü telleri ortasında bulunan gücü gözü denilen boşluktan geçirilir. Böylece çözgü iplikleri, bağlı oldukları çerçeve ile birlikte hareket eder. Genel olarak çelik tel gücü ve düz çelik gücü olmak üzere iki çeşittir. 1.6.1.13. Tarak Çözgü ipliklerini düzenli aralıklarla tutmaya, dokuma yaparken atkı ipliğini sıkıştırmaya yarayan parçadır.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:12

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan Tezgâh Bilgisi	Bilgi Konusu No	6
1.6.1.14. Mekik Çözü iplikleriyle atkı ipliklerinin bağlantı yapabilmesi için, atkı ipliğinin ağızlığın içinden geçmesini sağlayan parçadır. Fotoğraf 31: Mekik Fotoğraf 32: Masura 1.6.1.15. Masura ve Gücü Tığı Atkı masuraları; görünüş, yapıldığı malzeme ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılır. Masura sarımı da bobin sarımı kadar önemli bir işlemdir. İyi sarılmış bir masura dokuma randımanı üzerinde doğrudan doğruya etkili olacaktır. 1.6.1.16. Tarak Tığı ve iğne Gücü taharı yapılmış çözgü ipliklerini, dokuma tarağı dişlerinin arasından geçirmek amacıyla kullanılan el aletidir. İğne ise el dokuma tezgâhında örgü ve mamul sıklığının kontrolü için kullanılan el aletidir. Fotoğraf 33: Tarak tığı ve iğne			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:13

Bilgi Konusu	Çözü Hazırlama Teknikleri Bilgisi	Bilgi Konusu No	7
1.7. Çözü Hazırlama Teknikleri 1.7.1. Çözü Hazırlama Çözü; pek çok sayıdaki ipliğin çözünerek bir tek sistemde toplanmasıdır. Çözü levendi ise üzerine uzun metrajlarda ve ayrı ayrı adette sarım yapılabilen dokuma makinesinde çözünün düzgün bir şekilde sağlığını ve taşınmasını sağlayan büyük metal makaradır. Çözü hazırlama, dokuma öncesinde oldukça önemli bir işlemdir. Dokunacak kumaşın kalitesine doğrudan etki ettiği için yapılacak hata büyük ekonomik kayıplara yol açacaktır. Dokuma, çözü ve atkı olarak adlandırılan iki iplik sisteminin belirli bir düzen içinde bağlantı kurması işlemidir. Çözü iplik sistemi dokunacak mamulün enine, iplik sıklığına bağlı olarak önceden belirlenen levent üzerine sarılır. Bu işlem iki türlü yapılmaktadır (Gürsu ve diğerleri, 2004: 127–130). Çözüler; 1. Çözü ipliklerini istenilen uzunlukta ve dokunacak kumaşa istenen sayıda olacak şekilde hazırlamak, 2. Çözü ipliklerini çapraza alarak iplikleri paralel hâle getirmek ve diğer işlemlerde kolaylık sağlamak, 3. Çözü ipliklerinin eşit gerilim altında sarılmasını sağlayarak kumaşa oluşabilecek hataları gidermek amacıyla hazırlanır.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi yaprağı No:14

Bilgi Konusu	Çözü Hazırlama Teknikleri Bilgisi	Bilgi Konusu No	7
1.7.1.1. Konik Çözgü Hazırlama Kısmi veya konik çözgü hazırlama, çok sayıda ipliğe sahip dokuma leventlerinin hazırlanmasında önemli bir metottur. Modern çözgü leventleri büyük flanşlara (flanş çaplarına) sahiptir. Genellikle kullanılanlar 800 ile 1000 mm’ dir. Böylece büyük miktarlarda iplik sarılabilmektedir. Örneğin her biri 1000 metre uzunluğunda 6000 çözgü teline sahip 3 levende ihtiyaç duyulması. Çaglık kapasitesi 600 bobin ise istenen çözgü sayısını elde etmek için 10 levent hazırlamak gerekir. Çözgülerin her biri 3000 m uzunluğundadır. Ve 10 levent aktarma işlemi ile birleştirilir. Çözgüde eşit enlerde yeşil ve beyaz şeritler olursa beş levent yeşil, beş levent beyaz sarılır ancak raporun çok karmaşık olması nedeniyle zamanın büyük kısmı leventlerin doğru ayarlanmasına gider. Oldukça karmaşık olan renkli çözgülerin hazırlanmasında konik çözgü hazırlama kullanılır. Konik çözgü hazırlamada iplikler bantlar halinde önce bir tambura sarılır, daha sonra dokuma levendine aktarılır (Gürsu, diğerleri, 2004: 127–130). 1.7.1.2. Düz Çözgü Açma Makinesi ile Çözgü Hazırlama Rize ili Çıraklık Eğitim Merkezinde bulunan düz çözgü açma makinesi Rize de istisnai durumda bütün atölyelere hazır çözgü sağlanmaktadır. Makine kapasite olarak 150 metreden 1000 metreye kadar çözgü açılabilir, en olarak ise 160 ve 180cm arasında değişmektedir. Çaglık kısmında bobinlere sarılmış olan çözgü iplikleri levende aktarılıp sarılarak çözgü açma işlemi gerçekleştirilmektedir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012). Not: Çözgü Hazırlamada Dikkat Edilecek Noktalar Çözgü hazırlanması sırasında;			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:15

Bilgi Konusu	Çözü Hazırlama Teknikleri Bilgisi	Bilgi Konusu No	7
• Çözgü ipliklerinin çaprazının doğru alınmasına, • İpliklerin birbirine paralel olmasına, • Çözgü sayısının tam olmasına, • İpliklerin çok gevşek ya da çok gergin olmamasına, • Bütün çözgü ipliklerinin aynı gerginlikte olmasına, • Çözgü iplerinin çubuklara çok sıkı bağlanmamasına, • Çözgü iplikleri tezgâha bağlanırken çapraz tarafından bağlanmamasına dikkat edilmelidir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012). Çözgü Boyu Hesaplama ve Fire Payı Rize bezi (Feretiko) dokuması yapılmadan önce dokunacak olan en ve boy tespit edilir. Belirlenen dokuma en ve boy ölçülerine göre gerekli fire payları da eklenerek cm2 ye düşen çözgü sayısı hesaplanır. Diğer işlemler şöyle sıralanmaktadır: • Çözgü ipliği pamuk olmalıdır. • Çözgü ipliği çift bükümlü olmalıdır. • Çözgü ipliği karşılaşacağı gerilim ve sürtünmelere karşı dayanıklı olmalıdır. • Çözgü ipi hazırlanması için, yapılması düşünülen dokumanın boyundan biraz daha fazla uzunlukta ve dokumanın eninden 2 cm kadar fazla genişlik içinde olmalı ve tarağın delik ve aralık sayısı kadar iplik hazırlanmalıdır. • Çözgü ipliklerinin hepsinin tarakta yerleştiği genişlik dokumanın enini oluşturur. 1 cm’ deki çözgü iplik sayısı ile dokunacak kumaşın eninin çarpımı toplam çözülecek çözgü ipliği sayısını verir. • Çözgü ipliği hazırlanırken çekme payına dikkat edilmelidir. • İpliklerin levende bağlanma payı, dokumanın başlangıçta ve bitişte bırakılacak saçak payları kesim yapılırken dikkate alınmalıdır. • Çözgü ipi hazırlanırken dokuma yapılacak uzunluk tespit edilerek elde edilen ölçünün üzerine saçak payı ve fire payı ilave edilmelidir. Çözgü boyu hesaplanırken ürün boyu (50x100 cm) (m) x 2 + fire payı şeklinde hesaplama yapılır (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yapağı No:16

Bilgi Konusu	Çözü Hazırlama Teknikleri Bilgisi	Bilgi Konusu No	7
Çözü Hazırlamada Olabilecek Hatalar Çözü hazırlamada en önemli hata çapraza alma işleminin yanlış yapılmasıdır. Böyle bir durumda çözü ipliklerinin birbirleriyle karışması söz konusu olabilir. Çapraza alma işleminde dikkate alınacak konular şunlardır: 6. Çözü iplikleri levende alınırken çapraz taraf tercih edilmemelidir. 7. Çapraz ipliği kısa bağlanmalıdır. 8. Çapraz ipliği zayıf olmamalıdır. 9. İplik uçları çivilere çok sıkı bağlanmalıdır. Ayrıca çözü, renk raporlu hazırlanıyorsa, renk raporuna dikkat edilmelidir. 10. Çözü gerginlikleri ve tellerin boyları eşit olmalıdır. Çözüyü Levende Aktarma İşlemi Tambur üzerine sarılan tüm iplikler gerilim altında tambura sarılır. Sarım sırasında levent sabit bir devirle döner. Levent üzerindeki iplik miktarı artarken iplikteki gerilim de artar. Gerilimdeki bu değişim motor hızını azaltarak dengelenebilir (Resul Çakmakçı, kişisel görüşme, Şubat 2012).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:17

Bilgi Konusu	Tahar Bilgisi	Bilgi Konusu No	8									
1.8.Tahar Çözümler <table><tr><td>1</td><td>X</td><td></td></tr><tr><td>2</td><td></td><td>X</td></tr><tr><td></td><td>1</td><td>2</td></tr></table> Çerçeveler				1	X		2		X		1	2
1	X											
2		X										
	1	2										
Şekil 16: Bezayağı Tahar Planı 2.8.1.Taharın Tanımı Tahar, çözgü ipliklerinin tahar planına göre gücü tellerinin gözlerinden ve tarak dişlerinden geçirilmesi işlemidir. Tahar işleminin ilk aşaması gücü taharı, ikinci aşaması tarak taharıdır. Tahar işlemi istenilen örgüde kumaş dokuyabilmek için hatasız yapılması gereken zorunlu bir işlemdir (Aytaç, 1989: 191). Tahar işleminin doğru yapılmasıyla; dokunacak kumaşın örgüsüne göre ağızlık açılması, istenen örgünün dokunması sağlanır ve seçilen örgüye değişik tahar çeşitleri uygulanarak farklı kumaş görünümleri elde edilebilir. Tarak taharı yapılmasıyla çözgü ipliklerine belirli bir en kazandırılır ve kumaş eni elde edilir. Tarak taharı yapılarak dokunacak kumaşın çözgü sıklığı belirlenir. Çözgü sıklığı dokunan kumaşın gramajını, dolayısıyla kalitesini etkiler. Bezayağı örgüsü dokuma örgülerinin en basitidir. En basit örgü olmasına karşın, dokumaların büyük bir kısmı bu örgü tekniği ile oluşturulmaktadır. 1.8.2. Gücü Taharı Çözgü ipliklerine değişik bağlantılar yaptıran uygulama ise gücü taharıdır. Gücü taharı, örgü raporuna göre çıkarılan tahar planına uygun olarak yapılır. Tahar planı, bir örgünün en az kaç çerçeve ile dokunabileceğini ve hangi çözgünün hangi çerçevede yer alması gerektiğini gösterir. Örgüde birbirinin aynısı olan hareketlerin aynı çerçevede toplanması işlemi gücü taharının esasını oluşturur.												

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:18

Bilgi Konusu	Tahar Bilgisi	Bilgi Konusu No	8
1.8.3. Tarak Taharı Çözü ipliklerinin dokuma tarağının diş boşlukları arasından tarak tığı kullanarak, tarak planına göre geçirilmesi işlemidir. İstenilen kumaşın enine ve çözgü sıklığına göre tarak seçilir. Tarak taharıyla kumaşın eni ve sıklığı belirlenir. Dokuma tarağında 10 cm’de bulunan diş boşluğu tarak numarasını verir. Tarak dişlerinden geçen çözgü teli sayısı ile çözgü sıklığı belirlenir. Not: Tahar İşleminde Dikkat Edilecek Noktalar 1. Tahar planı doğru olarak uygulanmalıdır. 2. Bozuk olan gücü telleri değiştirilmeli ve ihtiyaç olan kadar gücü teli çerçevelere takılmalıdır. 3. Bozuk dişli taraklar kullanılmamalıdır. 4. Tarak eni ve tarak ortalaması hesapları doğru olarak yapılmalıdır. 5. Gücü tellerinden çözgü iplikleri teker teker geçirilmelidir. 6. Tarak dişlerinden çözgü iplikleri belirlenen diştten geçen tel sayısına göre geçirilmelidir. 7. Tahar işlemi sırasında kopan çözgü iplikler dokuma düğümleri kullanılarak bağlanmalıdır. 8. Tarak taharı yapılırken gücü taharı kontrol edilmelidir. 9. Renk raporlu çözgülerde renk raporunun bozulmamasına dikkat edilmelidir. 10. İş güvenliği kurallarına uyulmalıdır(Gürsu ve diğerleri, 2004: 31).			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:19

Bilgi Konusu	Tahar Bilgisi	Bilgi Konusu No	8
Tahar ve Gücü Hataları ve Hataların Düzeltilmesi 1. Hatalı tahar yapılan işe başlanmamalıdır. Çünkü kumaş dokunduktan sonra, hatanın bulunduğu yerden tahar sökülerek yeniden taharlanır. Bu durum iş ve malzeme kaybına neden olur. 2. Tahar planına uygun tahar yapılmaması durumunda hatalı kısımlar sökülerek çözgü iplikleri doğru bir şekilde yeniden taharlanmalıdır. 3. Kenar taharının uygun yapılmaması durumunda hatalı kenar çözgü iplikleri sökülerek doğru bir şekilde yeniden taharlanmalıdır. 4. Tahar planına uyulduğu hâlde renk planında kaymalar olması durumunda renk planına uygun olarak tahar düzeltilmelidir. 5. Diş boşluğu bırakılması durumunda hatalı kısma kadar tahar sökülerek, yeniden tahar yapılmalıdır. 6. Taharın diş boşluğundan geçen tel sayısına uymaması durumunda hatalı kısma kadar tahar sökülerek, yeniden tahar yapılmalıdır. 7. Tarağın iyi ortalanmaması durumunda tahar sökülerek çözgüler tarağa doğru bir şekilde ortalanarak tahar yeniden yapılmalıdır. Tahar yaparken tarak dişlerinin bozulması; tarak dişlerine zarar vermemeye dikkat edilmelidir.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:20

Bilgi Konusu	Armür ve Desen Raporu Bilgisi	Bilgi Konusu No	9
--------------	----------------------------------	-----------------	---

1.9. Armür Raporu

Dokumacılıkta, atkı ipliğinin atıldığı sırada hangi çerçevenin yukarıda hangisinin aşağıda olması gerektiğini gösteren şemalara “Armür” denir (Aytaç, 1989: 198).

Armür dokumadaki çerçeve sayısına göre belirlenir ve genellikle 2 ya da 4 çerçeveli olarak tezgâhlarda kullanılmaktadır. Rize yöresinde genellikle 2 çerçeveli tezgâhlarda dokuma yapılmaktadır. Aşağıdaki armür planı da iki çerçeveli tezgâhlara göre hazırlanmıştır.

Atkılar

2		X
1	X	
	1	2

Çerçeveler

Şekil 17: Bezayağı Armür planı

1.10. Desen Raporu

Bir dokumanın yüzeyinde görünen çizgi, renk ve şekillerden oluşan bezemeye veya görüntüye o dokumanın deseni denir. Çözgüde kullanılan rengin dışında atkıda ayrı bir renk kullanılması veya en az iki ayrı renk iplikli dokuma yapılması halinde belirgin bir desen elde edilir. Rize bezi (Feretiko) dokumasında desen uygulanacaksa milimetrik ya da kareli defter kâğıdına çözgü en ve boyu ölçülerek kullanılacak motif karelenir. Dokuma esnasında sayılarak ölçülerek motif dokumaya yerleştirilir.

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:21

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Bezayağı Dokuma Bilgisi	Bilgi Konusu No	10
1.11. Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Yapımı “Rize bezi (Feretiko) dokuma yapılmasında, iki etmen vardır. Birincisi tahar işleminin yapılması, ikinci ise armürün, yani atkı ipliklerinin atılması sırasında çerçevelerin yukarıda veya aşağıda olma durumudur. Dokuma örgüsü bu iki etkenin oluşmasından sonra ortaya çıkan sonuçtur” (Aytaç, 1989: 204). Dokuma yapabilmek için en az iki çerçeve gerekmektedir. Kullanılan çözgü iplikleri tek kat olarak kullanılır. Tek kat birinci çözgü teli ilk çerçeveden ikinci çözgü teli ise ikinci çerçeveden geçmektedir. Bu tezgâhta birinci atkı ipliği geçirilirken ikinci çerçeve yukarı kalkar böylelikle dokuma bu iki hareketin tekrarlanması ile oluşur.			
			
Fotoğraf 34: Düz Bezayağı Dokuma			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yaprığı No:22

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Bezayağı Dokuma Bilgisi	Bilgi Konusu No	10
Kamçılı tezgâhlarda dokuma yapılırken dokuyucu tezgâhın ortasına oturur. Daha önceden hazırlamış olduğu atkı ipliği sarılı olan masuraları tezgâhın yan tarafında bulunan kutunun içine koyar. “Kamçılı tezgâhlarda tefenin iki taraf yuvasında ileri geri giden ve “taka” adı verilen mekik vurucularının uçlarına bağlı ipler, tefenin ortasında birbirine birleştirilmiş bir iple bağlanıp ipin ucu tefenin üst ağacının ortasındaki makaradan geçirilerek küçük bir tutamak bağlandıktan sonra dokuyucunun önünde sarkıtılmış durumdadır. Dokuma esnasında bu ip çekilerek takalar yuvalarından dışarı çıkarlar” (Aytaç, 1989: 200). Rize bezi (Feretiko) dokumasında kullanılacak mekiğe hazırlanan masuralardan biri takılır. Atkının ucu mekik boncuğunun deliğinden dışarı çıkarılır ve kenardan çözümlü ipliğinin birisine dolanır. Mekik tefenin soluna konur ve dokuyucu tarafından sol eliyle tefeyi ortasından, sağ eliyle de kamçının tutamağından tutarak dokuyucu tefeyi öne iterken, uygulanan armür planına göre ağızlık açılmalı, pedallara basıldığı anda da kamçıyı hızla çekip elinden bırakmadan yukarı doğru yeniden gitmesini sağlamalıdır. Böylece dokuyucu elindeki tefeyi çekerek atkının sıkıştırılması ile dokuma oluşturulur. Bu hareketlere ahenkli şekilde devam edilerek bezayağı dokuma gerçekleştirilir. Rize bezi dokuması esnasında dokuma boyunca belirli aralıklarla kilim motiflerinin yerleştirilmesi dokumaya farklı bir hava katmaktadır. Dokuma esnasında kumaş eni ölçülerek çekmemesine dikkat edilmelidir.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

Bilgi Yapağı No:23

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Bilgisi	Bilgi Konusu No	11
1.12. Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Yapımı Ajurlar, kumaşın en ve boy ipliklerinin çekilerek veya kesilmesi ile bu ipliklerin üzerinin değişik renklerle bağlanması ve sarılması ile oluşturulan zarif bir işlemdir. Ancak Ajur, Rize bezi (Feretiko) dokumalarında dokuma işlemi esnasında çözgü ipliklerinin belirli aralıklarla çekilerek kendir ipliği ile sarılmasıyla oluşturulmaktadır. Ajur tekniğinde geometrik desenlerin kullanılması tercih edilir ancak arada bitkisel motiflerin kullanıldığı da görülmektedir. Yörede sıklıkla kullanılan dokuma tekniklerindendir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).			
			
Fotoğraf 35: Ajur Dokuma			
Not: Kumaş dokuma esnasında karşılaşılan sorunlar yapılan görüşmeler sonrasında ortak ifadelerle şöyle sıralanmaktadır: 1. Dokumada düzensiz kenarlar (gergin veya gevşek çözgü ve atkı ipi) oluşması, 2. Hazırlanan çözgü ipliklerindeki hatalar (çözgü ipliklerin çok gergin veya gevşek bağlanması), 3. Çözgünün kopması, Çözgünün birbirine karışması, 4. Tarak hatası, 5. Herhangi bir ağızlıktan atkının atılmamış olması, Atkı atlaması, 6. Atkıda iplik düzensizliği, 7. Atkı ipliğindeki farklılıklar, 8. Dokuma sırasında dokuma yüzeyinde oluşabilecek lekeler, 9. Ağızlık açılması sırasında desene uymayan ayak hareketi sonucu oluşan hatalar.			

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

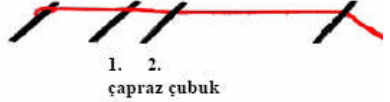
Bilgi Yaprığı No:24

Bilgi Konusu	Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Bilgisi	Bilgi Konusu No	11
Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma İşlemi Dokuma tezgâhında istenilen uzunlukta kumaş dokunduktan sonra kumaş tezgâhtan çıkarılır. Bu işleme “iş alma” adı verilmektedir. İş alma esnasında izlenecek yol şöyledir: 1. Çözümlü iplikleri çapraz çubukları tarafından çerçevelerin önünden kesilir. 2. Tezgâhın ön tarafından çözgü iplikleri çekilerek gücü gözeleri ve tarak dişlerinden çıkarılır. 3. Kumaş levendi döndürülerek levende bağlanan çözgüler düğümlerin önünden kesilerek kumaş tezgâhtan alınır. 4. Kesilen kumaş temizlenir ve her iki uçtan eşit olarak çözgü iplikleri düzeltilir. 5. Kumaş uçlarında çözgüler atkılarının çıkmaması için bağlanır. Dokuma Kenarının Temizlenmesi ve Saçak Bağlama Dokumayı bitirdikten sonra kenarlarında bırakılan iplikler temizlenir. Saçak bağlama temizlik bittikten sonra 10–20cm boyutlarında bırakılan saçak iplikleri örülerek, bağlanarak veya bükülerek şekillendirilir (Ebru Köse Zafer, kişisel görüşme, Mayıs 2013).			

4.4.7. İşlem Yaprakları

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:1

İşlem Konusu	Çözüğü Hazırlamak	İşlem No	1
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt Kalem Makas Çözüğü İpliğı Çözüğü Aparatı		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Çözüğü hazırlamak için gerekli araç ve gereçleri hazırlayınız. 2. Yapılacak dokumanın enini ve boyunu belirleyiniz. 3. Çözüğü ipi seçimini yapınız. 4. Çözüğü sayısını hesaplayınız. 5. Çözüğü aparatını hazırlayınız. 6. Belirlenen çözüğü sayısına göre çözüğünüzü açınız. Not: Çapraza alma işlemine dikkat ediniz. Çözüğü sayısının yeterli olduğuna emin olunuz.		 Şekil 18: Çapraz Çubuk Şekil 19: Çapraza Alma	

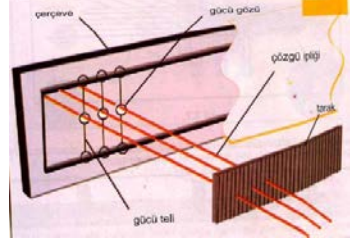
Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:2

İşlem Konusu	Çözü Hazırlamak	İşlem No	1
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Kâğıt Kalem Makas Çözü İpliği Çözü Aparatı		
İŞLEM BASAMAKLARI			
7. Toplam çözü sayısını elde edene kadar çözü işlemine devam ediniz. 8. Tezgâhı kontrol ediniz. 9. Hazırladığınız çözüyü çaprazını bozmadan tezgâha taşıyınız. 10. Çözü ipliklerini, çözü levendi üzerinde bulunan uç bezlerine ayırarak bağlayınız. Not: Oluşabilecek hataları kontrol ediniz.		 Fotoğraf 36: Çözü Bağlama Fotoğraf 37: Dokuma Tezgâhı	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:3

İşlem Konusu	Tahar Planı Hazırlamak	İşlem No	2
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Kalem Milimetrik Kâğıt Tezgâh		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Dokuma raporunun tahar planını hazırlayınız. 2. Çözüğü iplilerini ilk gücü gözlerinden geçiriniz. 3. Tarak kısmından çözgüleri geçiriniz. 4. Çözüğü uçlarını dokuma levendine bağlayınız		 Fotoğraf 38: Tahar Şeması Fotoğraf 39: Masura	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yaprığı No:4

İşlem Konusu	Armür Planı Hazırlamak	İşlem No	3
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Kalem Milimetrik Kâğıt		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Dokuma raporunun armür planını hazırlayınız. 2. Çözümleri iplilerini ilk gücü gözlerinden geçirin. 3. Tarak kısmından çözümleri geçirin. 4. Çözüm uçlarını dokuma levendine bağlayınız		 Fotoğraf 40: Tarak Tıgı ve İğne	

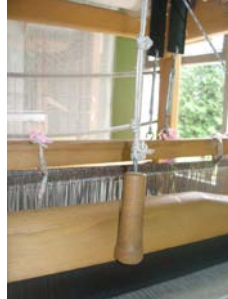
Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:5

İşlem Konusu	Atkı İpliği Hazırlamak	İşlem No	4
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Atkı İpliği Masura Makas Atkı Sarma Makinesi		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Kullanılacak mekiği seçiniz. 2. Kullanılacak masurayı seçiniz. 3. Masurayı atkı sarım makinesine koyunuz. 4. Kullanılacak atkı ipliğini masuraya sarınız. Not: Masuraya atkıyı gevşek sarmamaya dikkat ediniz.		 Fotoğraf 41: Masura Fotoğraf 42: Mekik Fotoğraf 43: Masura Sarım Makinesi	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:6

İşlem Konusu	Bezayağı Dokuma Yapmak	İşlem No	5
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Tezgâh Çözüğü İpliği Atkı İpliği		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Gerekli araç ve gereci hazırlayınız. 2. Armür planına göre yukarıda olması gereken çerçeveleri belirleyiniz. 3. Belirlediğiniz çerçeveleri pedal yardımıyla yukarı kaldırınız. 4. Tutamak yardımıyla mekiği ağızlık arasından geçiriniz. 5. Tefe yardımıyla dokumayı sıkıştırınız. 6. Yaptığınız hareketleri ahenkli uygulayarak dokumayı devam ettiriniz.		 Fotoğraf 44: Ayaklar (Pedal) Fotoğraf 45: Tutamak Fotoğraf 46: Bezayağı Dokuma	

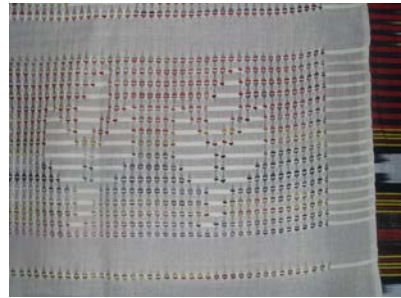
Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yaprığı No:7

İşlem Konusu	Ajur Dokuma Yapmak	İşlem No	6
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Tezgâh Çözüğü İpliği Atkı İpliği		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Gerekli araç ve gereci hazırlayınız. 2. Armür planına göre yukarıda olması gereken çerçeveleri belirleyiniz. 3. Belirlediğiniz çerçeveleri pedal yardımıyla yukarı kaldırınız. 4. Tutamak yardımıyla mekiği ağızlık arasından geçiriniz. 5. Tefe yardımıyla dokumayı sıkıştırınız.		 Fotoğraf 47: Ajur Dokuma 1 Fotoğraf 48: Ajur Dokuma 2	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yapağı No:8

İşlem Konusu	Ajur Dokuma Yapmak	İşlem No	6
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Tezgâh Çözüğü İpliği Atkı İpliği Desen Kâğıdı		
İŞLEM BASAMAKLARI			
6. Uygulayacağınız ajur tekniğini belirleyiniz. 7. Hazırladığınız ajur desene göre çözgü tellerini üç çift ya da dört çift alarak atkı ipliğini dolayınız. 8. Armür planına göre atkıyı atınız. 9. Tarağı öne çekerek atkıyı sıkıştırınız. 10. Yapılan hareketleri ahenkle uygulayarak ajur dokuma işlemini bitiriniz.		 Fotoğraf 49: Ajur Dokuma 3 Fotoğraf 50: Ajur Dokuma 4	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yaprığı No:9

İşlem Konusu	Dokumayı Tezgâhtan çıkarmak	İşlem No	7
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER		Tezgâh Dokuma Kumaş Makas	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Dokuma bittikten sonra hatasının olup olmadığına bakınız. 2. Düzeltilebilecek hataları düzeltiniz. 3. Ön ve arka leventler gevşetilerek dokumayı serbest bırakınız. 4. Dokumayı fazlalık çözgü yerlerinden keserek tezgâhtan çıkarınız.		 Fotoğraf 51: Dokumayı Tezgahtan Çıkarma	

Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Öğretim Programı

İşlem Yaprağı No:10

İşlem Konusu	Kenar Temizleme, Saçak Bağlama Yapmak	İşlem No	8
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN KULLANACAĞI ARAÇ VE GEREÇLER	Tezgâh Dokuma Kumaş Makas		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Tezgâhtan çıkarılan dokumanın kenarındaki fazlalık atkı ipliklerini kesiniz. 2. Dokumanın arkasındaki sarkan atkı ipliklerini kesiniz. 3. Saçak boylarını eşit kesip düzeltiniz. 4. Kullanılacak saçak bağlama şekline göre saçağını bağlayınız. 5. Bitmiş dokumanın genel kontrolünüzü yapınız.		 Fotoğraf 52: Saçak Bağlama 1 Fotoğraf 53: Saçak Bağlama 2	

BELİRTKE TABLOSU

KONULAR	HEDEFLER
Rize Bezi (Feretiko) Dokuması nın Tarihsel Gelişim Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Dokumalarının Teknik Özellikleri Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Dokumasının Kullanım Alanları Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Dokumasında Kullanılan İplikler Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Dokuması Motif Özelliği Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Dokuma Tezgâhı Bilgisi	X
Çözüğü Hazırlama Teknikleri Bilgisi	X
Tahar Bilgisi	X
Armür Raporu Bilgisi	X
Desen Raporu Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Bezayağı Dokuma Yapımı Bilgisi	X
Rize Bezi (Feretiko) Ajur Dokuma Yapımı Bilgisi	X
Kumaş Dokumada Oluşan Hatalar Bilgisi	X
Dokuma Tezgâhından İş Çıkarma Bilgisi	X
TOPLAM	

4.4.8. Değerlendirme

RİZE YÖRESİNDE YAPILAN RİZE BEZİ(FERETİKO) DOKUMACILIĞI İLE İLGİLİ BİLİŞSEL ALAN ÖLÇME ARACI

GENEL AÇIKLAMA:

Rize ilinde yapılan Rize bezi (Feretiko) dokuması öğretimi için hazırlanan öğretim programı ile ilgili bilgilerini ölçmek amacıyla hazırlanan bu test 10 çoktan seçmeli, 10 doğru yanlış, 2 eşleştirmeli, 3 essey olmak üzere 4 türden toplam 25 sorudan oluşmaktadır. Her türden soruların başında ilgili açıklama bulunmaktadır. Özellikle açıklamaları dikkatlice okumanız önerilir.

BÖLÜM I

Açıklama: Bu bölümde çoktan seçmeli türde sorular bulunmaktadır. Öncelikle soruları ve seçenekleri dikkatlice okuyunuz. Sizce doğru olan seçeneği yuvarlak içine alınız. Her sorunun tek bir doğru yanıtı vardır. Birden fazla işaretlenen sorular değerlendirme dışı bırakılacaktır.

1. Aşağıdakilerin hangisi Rize bezi (Feretiko) dokumasını tanımlamaktadır?

- a) İki numara olarak isimlendirilen ve İngiliz iplik sisteminde yaklaşık olarak 20Ne karşılığı olan kenevir ipliğinden yapılan bir dokuma çeşididir.
- b) Atkısı, çözgüsü kendir olan bir dokuma çeşididir.
- c) İki numara olarak isimlendirilen ve İngiliz iplik sisteminde yaklaşık olarak 30Ne karşılığı olan kenevir ipliğinden yapılan bir dokuma çeşididir.
- d) Atkısı pamuk, çözgüsü ipek olan dokuma çeşididir.
- e) Yörede yapılan renkli dokumalardır.

2. Rize Bezi (Feretiko) dokumasının çözgüsünde aşağıdaki iplik türlerinden hangisi kullanılır.

- a) Kendir
- b) İpek
- c) Keten
- d) Pamuk

3. Aşağıdakilerden hangisi çözgü ipliklerinin özelliklerindendir?

- a) Çözgü iplikleri masuraya sarılıdır.

- b) Çözü iplikleri dayanıksızdır.
- c) Çözü iplikleri atkı ipliğine oranla daha kalitelidir.
- d) Çözü iplikleri mekiğe masurayla yerleştirilir.
- e) Çözü iplikleri tezgâhta aynı gerginlikte olmamalıdır.
4. Çözü iplikleri çözgü hazırlama aparatında hazırlanırken aşağıdakilerden Hangisi dikkate alınmaz?
- a) Aynı gerginlikte olmaları
- b) Çaprazın doğru alınması
- c) Çözü raporuna uygun hazırlanması
- d) Çözü renk raporuna
- e) Çözü ipliklerinin hangi çerçeveden geçirileceği.
5. Tahar işlemi planına göre yapılır. Bu tanım aşağıdakilerden Hangisiyle tamamlandığında doğru olur?
- a) Gücü
- b) Tahar
- c) Renk raporu
- d) Çözü
- e) Armür
6. Aşağıdakilerden hangisi tahar işleminin doğru yapılmasıyla ilgilidir?
- a) Dokunacak kumaşın örgüsüne göre ağızlık açılması sağlanır.
- b) Kumaşın eni belirlenir.
- c) Çözü sıklığı belirlenir.
- d) İpliklerin dokuma işlemine hazırlanması sağlanır.
- e) Hepsi
7. “..... taharı bitince tarak taharına geçilir.” Cümlede bırakılan boşluk aşağıdakilerden hangisiyle tamamlandığında doğru olur?
- a) Çözü
- b) Gücü
- c) Atkı
- d) Armür
- e) Çapraz
8. Tahar işlemiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- a) Tahar işlemi armür planına göre yapılmalıdır.

- b) Tahar işlemi yapılırken kopan iplikler bağlanmaz.
 - c) Tahar işlemi yapılırken önce atkı iplikleri taharlanır.
 - d) Tahar işlemi tahar planına göre yapılır.
 - e) Tarak taharı yapılırken çözgüler ilk diştten geçirilmeye başlanır.
9. Ağızlık açılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisinde doğru ifade edilmiştir?
- a) Atkının atılması için ağızlığın açılması gereklidir.
 - b) Çözgünün hazırlanması için ağızlık açılır.
 - c) Atkı ipliklerinin sarılması için ağızlık açılır.
 - d) Atkı ipliklerinin kopmaması için ağızlık açılır.
 - e) Çözgü ipliklerinin kopmaması için ağızlık açılır.
10. Çözgü iplikleriyle atkı ipliklerinin bağlantı yapabilmesi için, atkı ipliğinin ağızlığın içinden geçmesini sağlayan parçaya denir. Boşluğa Aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
- a) Mekik
 - b) Atkı
 - c) Masura
 - d) Gücü
 - e) Tahar

BÖLÜM 2

Açıklama: Bu bölümde Doğru-Yanlış türden sorular bulunmaktadır. Öncelikle soruları dikkatlice okuyunuz, soru doğruysa “D” harfi, yanlışsa “Y” harfini parantezin içine içine yazınız.

- () 1. Çözgü levendi dokunan kumaşın üzerine sarıldığı silindire denir.
- () 2. Çapraz çubukları çerçevelere hareket verir.
- () 3. Çözgü hazırlanırken ipliklerin aynı gerginlikte olması gerekir.
- () 4. Çözgü hazırlanırken çözgü iplikleri çapraza alınmaz.
- () 5. Tahar, çözgü ipliklerinin tahar planına göre gücü tellerinden ve tarak Dişlerinden geçirilmesi işlemidir.
- () 6. Tahar işleminin doğru yapılmasıyla dokunacak kumaşın örgüsüne göre ağızlık Açılması sağlanır.
- () 7. Tarak taharı işlemine başlanmadan önce tarak ortalaması hesaplanmalıdır.
- () 8. Gücü ve tarak taharı yapılmış çözgüler kumaş levendine aynı gerginlikte bağlanmaz.

- () 9. Tahar, gücü ve tarak taharı işlemlerinden oluşur.
- () 10. Dokuma işlemine başlarken ön dokuma yapılarak çözgü ipliklerinin paralel hâle gelmesi sağlanır.

BÖLÜM 3

Açıklama: Bu bölümde eşleştirmeli türde sorular bulunmaktadır. A grubunda terimler, B grubunda tanımlar bulunmaktadır. Terimler ile tanımları terimlerin numaraları ile eşleştiriniz.

A

B

1. Masura

a. () Atkı atma işlemi onun yardımıyla yapılır.

2. Mekik

b. () Atkı hazırlanırken iplikler üzerine sarılır.

BÖLÜM 4

Açıklama: Bu bölümde klasik sorular bulunmaktadır. Bu soruların cevaplarını soru altındaki boşluklara yazınız.

1.Rize yöresi el dokumaları nelerdir? Adlarını yazınız.

2.Rize Bezi(Feretiko) Dokuması kullanım alanları nerelerdir?

3. Rize Bezi(Feretiko) Dokuması saklama koşulları ve kullanım koşulları nelerdir?

CEVAP ANAHTARI

BÖLÜM I

BÖLÜM 2

BÖLÜM 3

1.a(x) b() c() d() e()

1. D () Y (x)

a) 2

2. a() b() c() d() e(x)

2. D () Y (x)

b)1

3. a() b() c(x) d() e()

3. D (x) Y ()

4. a() b() c() d() e(x)

4. D () Y (x)

5. a() b(x) c() d() e()

5. D (x) Y ()

6. a() b() c() d() e(x)

6. D (x) Y ()

7. a() b(x) c() d() e()

7. D (x) Y ()

8. a() b() c() d(x) e()

8. D () Y (x)

9. a(x) b() c() d() e()

9. D (x) Y ()

10. a(x) b() c() d() e()

10. D () Y (x)

BÖLÜM 4

1.Rize bezi (Feretiko),Keşan, Peştamal.

2.Rize bezi özellikle örtü takımı, masa örtüsü, tekstil ürünleri, giyim gibi birçok alanlarda kullanılmaktadır.

3.Rize bezi kullanıldıktan sonra ılık suda sabunla yıkanmalıdır. Dokuma nemli olarak ütü yapılır. Saklama ise dayanıklı olduğu için özel koşula gerek duyulmamaktadır. Kullanılmadığı zaman rulo yapılarak saklanabilir.

DEVİNİŞSEL ALAN ÜRÜN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Ürün: Rize Bezi (Feretiko) Dokuması ile Masa örtüsü Dokuma

Rize Bezi (Feretiko) Dokuma tekniği uygulanarak yapılan masa örtüsünün model üzerinde belirlenen ölçütlere göre değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME		ÖĞRENCİLER										
DAVRANIŞLAR	Öğrenci Ad Soyad											
	Puan											
En ve Boy Hesabı Yapıp Çözüğü Açma	30											
Çözüğü Tezgâha Takma ve Tahar işlemi	15											
Düz bez dokuma işlemi	25											
Ajur dokuma uygulama işlemi	25											
Biten dokumayı kesip temizleme ve saçak örme	5											
TOPLAM	100											

Tarih:

DUYUŞSAL ALAN GÖZLEM FORMU

Açıklama: Aşağıdaki davranışları gözleyiniz, davranış istenilen nitelikte ise (+),istenilen nitelikte değil ise(-),gözlenmedi ise(0) olarak işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME			ÖĞRENCİLER					
DAVRANIŞLAR	Puan	Öğrenci Ad Soyad						
Derse hazırlıklı gelme	35							
Temiz ve düzenli çalışma	5							
Verilen görevi itiraz etmeden yapma.	5							
Konu ile ilgili sorular yöneltme	5							
Konu ile ilgili çalışmaları istenilenden fazla yapma.	10							
Verilen işi zamanında ve istenilen nitelikte yapma.	35							
Her türlü eleştiriye açık olma	5							
Toplam	100							

Tarih:

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular özetlenmiş, elde edilen sonuçlar sıralanarak konu ile ilgili öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç

Rize bezi (Feretiko) dokuması ile ilgili hazırlanan bu çalışmada betimleyici araştırma yöntemi kullanılmış, bireylere uygulanan anket, görüşmeyi kabul eden dokuma ile uğraşan 25 kişiye soruların yöneltilmesi ile yürütülmüştür. Araştırma esnasında dokuyucuların yapmış oldukları rastgele seçilen 40 adet ürün araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu ile incelenmiştir.

Rize bezi (Feretiko) dokuması ile ilgili yapılan araştırma sonucuna göre dokuma 36-40 yaş aralığında, ilk öğrenim mezunu ev hanımları tarafından yapılmaktadır. Dokuma yörede Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde 2,5 ay süreyle öğretilmektedir.

Yörede dokuma yapılacak ürünler sipariş üzerine belirlenmektedir. Dokuyucuların büyük bir kısmı halk eğitim merkezlerindeki kamçılı tezgahları kullanmaktadır. Dokumada eninde çekme ve potluk olmaması, uygulanan desenin eşit aralıklarla yerleştirilmesi önemlidir. Dokuyucular çözgü açma işlemi haricinde taharlama, mekik hazırlama işlemlerini kendileri yapmaktadır. Rize bezi dokuması ısı, ışık, yıkamaya karşı dayanıklıdır. Dokumanın nemli olarak ütülenmesi gerekmektedir.

Rize bezi dokuması ürünlerinin birçok alanda kullanıldığı görülmektedir. Masa örtüsü, örtü takımları, elbise, gelinlik, yağlık, kravat, gömlek bu ürünler arasındadır. Dokuma tekniği olarak bezayağı, ajur tekniği uygulanmakta, yapılan dokumalarda sıklıkla yöresel ve kilim motifleri kullanılmaktadır. Rize bezi dokumasının çözgüsünde pamuk, atkısında ise koyu kendir ve ağartılmış kendir kullanılmış, ayrıca desenleme ipliğinde ipek, renkli floş, nakış iplikleri ve merserize ipliklerin kullanıldığı da görülmektedir.

5.2. Öneriler

1. Rize bezi (Feretiko) dokumasının, özellikle Rize ili yüksekokulu ve diğer eğitim kurumları öğretim programında yer alarak uygulanması sağlanmalıdır.
2. Yörede dokuması devam ettiği halde en önemli yöresel karakteri olan kendir bitkisinin yörede yetiştirilmesi desteklenmelidir.
3. Genellikle özel atölye ve eğitim kurumlarından hazır alınan çözgünün hazırlanma işleminin bizzat dokuyucu ya da öğrenci tarafından yapılması sağlanmalıdır.
4. Rize bezi dokumasının satışında eşitliğin sağlanması için kooperatifin kurulması desteklenmelidir.
5. Rize bezi dokumasında ağartılmış ya da koyu kendirin yanısıra doğal boyalarla renklendirilmiş kendirlerin de kullanılması sağlanmalıdır.
6. Rize bezi dokumasının kullanışlı ve sağlıklı olması nedeniyle kullanımı sadece Rize’de değil, yapılacak birçok etkinlikte gerek yurt içi gerekse yurt dışında da tanıtımlarla sağlanmalıdır (sergi, fuar vb.).

KAYNAKÇA

- Arlı, M. (1990). *Köy El Sanatları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asis Yayın Dağıtım.
- Aksoylu, R.A. (2010). *Rize Bezinin Dayanılmaz Hafifliği*, Vakıf Rize Dergisi.
- Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Barışta, H. Ö. (1998). *Türk El Sanatları*. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Barışta, H. Ö.(1997). *Türk İşlemelerinden Teknikler*.Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi, Yayın No:2.
- Doğan, H. (1982). *Analiz ve Program Hazırlama*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Er, B. Erdoğan, Z. ve Kayabaşı, N. (2010). *Rize İlindeki Feretiko (Rize Bezi) Dokumacılığı*, Ulusal El Sanatları Kongresinde sunuldu, Siirt.
- Ergenekon, C. Kaya, F. (1989). *Mekikli El Dokumacılığı*. Ankara: Seçkin Ofset Matbaacılık.
- Gürsu, N. (1988). *Türk Dokumacılık Sanatı: Çağlar Boyu Desenler*. İstanbul: Redhouse Yayınevi
- Gürsu, B. Uzunöz, K. ve Türkyılmaz, T.A. (2004). *Dokuma Teknolojisi*, İstanbul.
- Hut, D. (2011). *Doğu Karadeniz’de Geleneksel Dokumacılık; Rize Keten Bezi (Feretiko) ve Sosyo – Ekonomik Etkileri*, Türk Kültürü İncelemeleri.
- Kaya, F. ve Yazıcıoğlu, Y. (1992). *Lif teknolojisi*. Ankara: Seçkin Ofset Matbaacılık.
- Kınay, C. (1993). *Sanat Tarihi*: Ankara.
- Kültür Bakanlığı Yayınları. (1997). *Rize*. (1.Basım) Ankara: Yayınlar Dairesi Başkanlığı.

Öztürk, İ. (1994). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. (1. Basım). Ankara: Özdemir Yayınları.

Öztürk, M. (2004). *Öğretimi Planlama-Uygulama ve Değerlendirme*. (1. Basım). Ankara.

Sönmez Demir, T. (1995). *El Dokumacılığı ve Çarpana Dokuma*. Ankara: T.H.K. Basımevi.

Sönmez, V. (2004). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Rize Halk Eğitim Merkezi. (2004). *Rize El Sanatları*. (II. Basım). Rize: Rize Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü Yayınları.

Turani, A. (1980). *Sanat Terimleri Sözlüğü*. Ankara.

Yağan, Ş. Y. (1978). *Türk El Dokumacılığı*. İstanbul.

Yıldırım, N. (2005). *İpek Kurdele İşlemelerine İlişkin Hazırlanan Öğretim Programının Etkinliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yürekten, A. S. (1994). *Bursa El Dokumacılığının Günümüzdeki Durumu (Havlu Dokumacılığı)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

www.feretiko.com.tr 22 Şubat 2012’de alınmıştır.

<http://www.rizekultur.gov.tr> 22 Şubat 2012’de alınmıştır.

<http://www.kuzeymavi.com> 22 Şubat 2012’de alınmıştır.

<http://tr.facebook.com/media/set/> 18 Eylül 2012’de alınmıştır.

EKLER

EK 1- ANKET FORMU

Rize Yöresi Rize bezi (Feretiko) dokuması hakkında bilgi edinebilmek için uygulanan Anket Formu.

1. Yaşınız?

2. Öğrenim durumunuz?

- a.Okur yazar değil
- b.Okur yazar
- c.İlk Öğretim mezunu
- d.Lise mezunu
- e.Üniversite mezunu

3. Hangi meslekle uğraşmaktasınız?

- a.Ticarette uğraşıyor (esnaf)
- b.Kamu kuruluşunda çalışıyor.
- c.Özel kuruluştta çalışıyor.
- d.Ev hanımı
- e.Diğer(yazınız/belirtiniz).....

4. Rize bezi (Feretiko) dokumasını kimden öğrendiniz?

- a.Çevremden
- b.Ailemden
- c.Eğitim kurumlarından
- d.Diğer(yazınız/belirtiniz).....

5. Soruda c şıkkını işaretlediyseniz hangi düzeyde eğitim aldınız?

- a.Halk Eğitim Merkezi
- b.Meslek Yüksekokul
- c.Fakülte
- d.Belmek Kursları
- e.Diğer(yazınız).....

6. Rize bezi (Feretiko) dokumasını ne kadar zamanda öğrendiniz?

- a.2 ay b.6 ay c.1 yıl d.2 yıl e.Diğer(yazınız).....

7. Rize bezi (Feretiko) dokumasını neden yapmaktasınız?

- a.Maddi kazanç sağlamak için
- c.Meslek öğrenmek için
- d.Hobi
- e.Çeyiz hazırlamak için
- d.Diğer (yazınız/belirtiniz).....

8. A şikkını işaretlediyseniz maddi kazanç sağlamak için ürününüzü nasıl pazarlıyorsunuz?

- a.Satış mağazalarından sipariş alıyorum
- b.Tekstil üretimi yapan yerlerden sipariş alıyorum
- c.Kendim satıyorum
- d.Diğer(yazınız/belirtiniz).....

9. Dokumada kullanılan aracı (tezgâh) nereden temin ediyorsunuz?

- a.Halk eğitim merkezinden
- b.Çarşıdan
- c.Diğer(yazınız).....

10. Rize bezi dokuması için hangi tezgâhı kullanıyorsunuz?

- a.Kamçılı tezgah
- b.Armürlü tezgah
- c.Diğer(yazınız).....

11. Dokuma esnasında çözgüde kullandığınız iplikler nelerdir?

- a.Pamuk
- b.Yün.
- c.Keten
- d.Kenevir (kendir)
- e.Diğer (yazınız).....

12. Dokuma esnasında atkıda kullandığınız iplikler nelerdir?

- a.Pamuk
- b.Keten
- c.Kenevir(kendir)
- d.Diğer(yazınız).....

13. Dokuma esnasında motifi yaparken kullandığınız iplik türü hangisidir?

- a.Pamuk
- b.Merserize iplik
- c.Keten
- d.Diğer(yazınız).....

14.Kullandığınız dokuma iplikleri (atkı, çözgü, motif) nereden temin ediyorsunuz?

- a.Pazardan
- b.Fabrikadan
- c.Halk Eğitim Merkezinden
- d.Diğer (yazınız).....

15. Rize bezi (Feretiko) dokuması yaparken en çok kullandığınız renkler hangileridir?

16. Desen hazırlarken nerelerden yararlanıyorsunuz?

a.Eski dokuma örneklerinden

b.Kataloglardan

c.Kendim hazırlıyorum

d.Diğer(yazınız).....

17. Rize bezi (Feretiko) dokuması için yapacağınız dokuma Ajur desenini neyin üzerine çiziyorsunuz?

a.Özel desen kağıdı

b.Milimetrik kareli kağıt

c.Kareli defter kağıdı

d.Diğer (yazınız).....

18. Desenleme esnasında kullandığınız geleneksel motif adları nelerdir?

19.Dokuma yaparken en çok hangi tekniği kullanıyorsunuz?

a.Düz bezayağı dokuma

b.Ajurlu dokuma

c.Hepsi

d.Diğer (Yazınız).....

20.Dokumada en sık yaptığınız ürün çeşidi hangisidir?

a.Düz bez dokuma b.Ajurlu örtüler c.Siparişe göre değişiyor. d.Diğer (yazınız)...

21. Rize bezi (Feretiko) Dokuması esnasında sık karşılaşılan sorunlar nelerdir?

22.Rize bezi (Feretiko) dokumalarının kullanım sonrası temizliğini nasıl yapıyorsunuz?

a.Makinede 30 derece yıkarım.

b.ılık suda sabunla yıkarım

c.Diğer (yazınız).....

23. Rize bezi (Feretiko) dokumalarının saklama koşulları nelerdir?

a.Sandık içinde beyaz beze sarılı olarak saklıyorum.

b.Dayanıklı olduğu için özel muameleye gerek duymuyorum.

c.Diğer (yazınız).....

24. Rize bezi (Feretiko) dokumasının geleneksel özelliklerinin devam ettiğini düşünüyor musunuz?

a.Evet, düşünüyorum

b.Hayır düşünmüyorum

c.Kısmen

25. Sizce Rize bezi (Feretiko) dokumasının tanıtımı için ne yapılması gerekmektedir.

EK 2-RİZE BEZİ (FERETİKO) DOKUMA ÜRÜNLERİ BİLGİ FORMU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:01
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Deseni motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Ağartılmış Kendir,Koyu Kendir
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	: 03/09/2012
Fotoğraf No	: 02
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Bitkisel motif (Çay Yaprağı Motifi)
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Sarı simli iplik
Kaynak kişi	:Fatma KONDAKÇI

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:03
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:210
Kullanılan Teknik	:Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Bitkisel motif
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Ağartılmış Kendir,Koyu Kendir
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:04
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Eğreti Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Yeşil Merserize İpli
Kaynak kişi	:Ebru KARAÖMEROĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:05
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:35
Boy	:100
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kanaviçe Gül Deseni (Nakış İşleme)
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe,kahverengi,yeşil,sarı,krem Merserize iplikler
Kaynak kişi	:Fırat Rize bezleri

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:06
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:----
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:07
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:210
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma,Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Çiçek Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Ebru KARAÖMEROĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:08
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	: Kilim Deseni motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Sarı Simli İplik
Kaynak kişi	:Ebru KARAÖMEROĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:09
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:210
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma,Ajur Antika
Kullanılan Motifler	:Çay Yapağı Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Sarı Simli İplik
Kaynak kişi	:Fatma KONDAKÇI

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:10
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Çiçek Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Ebru KARAÖMEROĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:11
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	: Ajur Tekniği
Kullanılan Motifler	:Bitkisel Motifler
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Koyu Kendir
Kaynak kişi	:Fatma AGUN

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:12
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Merdiven Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Turuncu
Kaynak kişi	:Reyhan ÇELİK

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:13
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Verev Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Turuncu,Kahverengi
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:14
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:40
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Yıldız Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir, Koyu Kendir
Kaynak kişi	:Fatma AGUN

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:15
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe,Mürdüm,Lila
Kaynak kişi	:Zeynep AGUN

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:16
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kanaviçe Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe ,Koyu Pembe
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:17
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:200
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir,Kahverengi
Kaynak kişi	:Hale USTA

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:18
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kanaviçe Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe,Sarı,Yeşil,Koyu Pembe,Açık Sarı Merserize
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:19
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:210
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Geometrik Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Kiremit Kırmızısı Floş İplik,Gümüş Simli İplik
Kaynak kişi	:Reyhan ÇELİK

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:20
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Çay Yapağı,Yıldız Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Koyu Kendir,Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Şenay KOPUZ

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:21
Ürün Türü	:Gelinlik
Boyutları	: 38 beden
En	:----
Boy	:----
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Geometrik Motifler
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	: Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Ağartılmış Kendir,Sarı Simli İplik
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:22
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma,Bordür Ajur
Kullanılan Motifler	:Baklava Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Ağartılmış Kendir,Sarı Simli İp
Kaynak kişi	:Ebru KARAÖMEROĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:23
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:35
Boy	:35
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	: Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Reyhan ÇELİK

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:24
Ürün Türü	:Örtü Takımı (Tarihi Feretiko)
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe,Siyah Boyalı Kendir İpliği
Kaynak kişi	:Ümrhan EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:25
Ürün Türü	:Örtü Takımı (Tarihi Feretiko)
Boyutları	:
En	:30
Boy	:100
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Nakış Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Turuncu,Mavi,Mor,Yeşil Merserize İplik
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:26
Ürün Türü	:Örtü Takımı (Tarihi Feretiko)
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Pembe Boyanmış Kendir ipi
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:27
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:30
Boy	:100
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Nakış Deseni
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:Yeşil,Sarı,Turuncu,Beyaz Nakış İpliği
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:28
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:210
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Deseni Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:Ağartılmış Kendir,Sarı Simli İp,Kahverengi Floş İplik
Kaynak kişi	:Ümran EFENDİOĞLU

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:29
Ürün Türü	:Kravat
Boyutları	:1,5 metre
En	:---
Boy	:---
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:---
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:30
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Deseni Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Siyah,Kırmızı Merserize İplik
Kaynak kişi	:Reyhan ÇELİK

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:31
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:Sarı Simli İplik,Kiremit Kırmızı Floş İplik
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:32
Ürün Türü	:Masa Örtüsü
Boyutları	:
En	:140
Boy	:200
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Merdiven Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Bakır Renkli Floş İplik
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:Beyaz,Kahverengi Floş İpliği
Kaynak kişi	:Reyhan ÇELİK

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:33
Ürün Türü	:Elbise
Boyutları	:38 Beden
En	:---
Boy	:---
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Pembe Boyanmış Kendir ipi
Çözüde	:Pembe Boyanmış Pamuk İpliği
Desende	:---
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:34
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma, Ajur
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk İpliği
Desende	:Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:35
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:35
Boy	:100
Kullanılan Teknik	:Kelebek Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:36
Ürün Türü	:Gömlek
Boyutları	:42 Beden
En	:---
Boy	:---
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma üzerine Ebru Yapımı
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:---
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:37
Ürün Türü	:Örtü Takımı
Boyutları	:
En	:45
Boy	:120
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:Kilim Motifi
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir,Kiremit Floş İplik
Kaynak kişi	:Hale USTA

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:38
Ürün Türü	:Gömlek
Boyutları	:42 Beden
En	:----
Boy	:----
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:----
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Ağartılmış Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:-----
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:39
Ürün Türü	:Elbise
Boyutları	:38 Beden
En	:---
Boy	:---
Kullanılan Teknik	:Düz Bez Dokuma
Kullanılan Motifler	:---
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Mavi Boyalı Kendir,Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:---
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR

İnceleme Tarihi	:03/09/2012
Fotoğraf No	:40
Ürün Türü	:Duvar Panosu
Boyutları	:
En	:45
Boy	:50
Kullanılan Teknik	:Ajur Dokuma
Kullanılan Motifler	:Allah Lafzı
Kullanılan Renkler	:
Atkıda	:Koyu Kendir
Çözüde	:Beyaz Pamuk
Desende	:Ağartılmış Kendir
Kaynak kişi	:Yücel BAYRAKTAR